EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2015.11.26.
COM(2015) 700 final

A BIZOTTSÁG ÉS A TANÁCS KÖZÖS FOGLALKOZTATÁSI JELENTÉSÉNEK TERVEZETE

amely a következőt kíséri:
a Bizottság közleménye a 2016. évi éves növekedési jelentésről

A BIZOTTSÁG ÉS A TANÁCS
KÖZÖS FOGLALKOZTATÁSI JELENTÉSÉNEK TERVEZETE

amely a következőt kíséri:
a Bizottság közleménye a 2016. évi éves növekedési jelentésről

A közös foglalkoztatási jelentés tervezete, melyről az EUMSZ 148. cikke rendelkezik, az európai szemeszter elindítását célzó éves növekedési jelentési csomag részét képezi. Az Európai Unió gazdasági irányításához kulcsfontosságú adatokkal szolgáló közös foglalkoztatási jelentés éves áttekintést nyújt az Európában bekövetkezett kiemelt foglalkoztatási és szociális fejleményekről, valamint a tagállamok által a tagállamok foglalkoztatáspolitikáira vonatkozó iránymutatásokkal és az éves növekedési jelentésben meghatározott prioritásokkal összhangban hozott reformintézkedésekről.

Ezzel összefüggésben a 2016. évi közös foglalkoztatási jelentés tervezete a következőkre mutat rá:

A foglalkoztatási és a szociális helyzet lassan javul, azonban továbbra is vannak eltérések a tagállamok között és a tagállamokon belül is. *A fokozatos gazdasági fellendüléssel párhuzamosan ismét emelkednek a foglalkoztatási ráták, és szinte valamennyi tagállamban csökken a munkanélküliség. 2014-ben az EU-28-ra vonatkozó éves munkanélküliségi ráta még meghaladta a 10 %-ot, és még ennél is magasabb volt az euróövezetben, 2015 folyamán azonban tovább csökkent. 2013 óta az ifjúsági munkanélküliség és a tartós munkanélküliség mértéke is csökken, összességében azonban továbbra is magas szintű. A munkaerő-piaci feltételek 2014-ben megfigyelt kismértékű közeledése ellenére továbbra is jelentős különbségek vannak a tagállamok között. A fokozódó gazdasági tevékenységnek és a javuló munkaerő-piaci körülményeknek köszönhetően 2014-ben és 2015 elején kismértékben nőtt a háztartások jövedelme az EU-ban. 2013-ban és 2014-ben egyaránt stabilizálódott összességében a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők száma és aránya. A foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblája azonban a szegénység és az egyenlőtlenség alakulásával összefüggésben azt mutatja, hogy a társadalmi fejlemények még mindig eltérő irányúak. A bevált gyakorlatok alapján több olyan közös referenciaértéket is*

meg lehet határozni, amelyek támogatják a felfelé irányuló konvergenciát, ugyanakkor figyelembe veszik a tagállamok kiindulási helyzeteinek és gyakorlatainak különbözőségét.

A jól működő, dinamikus és befogadó munkaerőpiacokat támogató reformokat folytatni kell. *Több tagállam hajtott végre reformokat, amelyeknek megmutatkozott a pozitív hatása például a foglalkoztatási ráta emelkedésében. Mindazonáltal további erőfeszítésekre van szükség, amelyek serkentik a növekedést és kedvező környezetet teremtenek a minőségi munkahelyek létrehozásához. Tekintettel arra, hogy a foglalkoztatás mostani növekedése elsősorban a határozott idejű szerződések számában bekövetkezett növekedésnek köszönhető, a tagállamoknak folytatniuk és egyes esetekben fokozniuk kell a szegmentált munkaerőpiacok jelentette kihívások megoldását célzó intézkedéseiket, biztosítva a rugalmasság és a biztonság közötti megfelelő egyensúlyt.*

Az adórendszereknek nagyobb mértékben kell támogatniuk a munkahelyteremtést. *Egyes országokban olyan, gyakran célzottan bizonyos csoportokra, például a fiatal és a tartósan munkanélküli személyekre irányuló adóügyi reformokat kezdeményeztek, melyek célja a munkavállalás ellen ható tényezők csökkentése, ugyanakkor a munka adóterheinek csökkentése, így támogatva a vállalatokat abban, hogy (újból) alkalmazzák e csoportok tagjait. Ennek ellenére az elmúlt években jelentős számú tagállamban összességében nőtt a munkát terhelő adóék, különösen az alacsony bérezésűek és az átlagosan keresők esetében. Annak tükrében, hogy még mindig számos tagállamban magas a munkanélküliségi ráta, ez a tendencia aggodalomra ad okot, tekintettel arra, hogy a nagy adóékek mind a munkaerő iránti keresletet, mind a munkaerő-kínálatot korlátozhatják.*

Ami a bérmegállapítást illeti, a bérek továbbra is enyhén csökkennek. *Több tagállam reformokkal erősítette meg a bérmegállapítási mechanizmusokat – különös tekintettel a minimálbérre –, amelyek azt segítik elő, hogy a bérek alakulása összhangban maradjon a termelékenység változásával, valamint hogy nőjön a háztartások rendelkezésére álló jövedelem. A bérek szintjének jelenlegi alakulása a legtöbb tagállamban összességében meglehetősen kiegyensúlyozottnak tűnik, és hozzájárult az euróövezeten belüli egyensúly javításához. A reálbérek néhány kivételtől eltekintve a legtöbb tagállamban a termelékenységgel nagyjából összhangban változnak. Ez pozitív fejlemény az országok belső és külső egyensúlya szempontjából, még ha szükség is van néhány további kiigazításra.*

***A humántőkébe az oktatáson és képzésen keresztül való befektetés döntően a fiatalokra összpontosít**, de néhány tagállam emellett széleskörű erőfeszítésekbe kezdett annak érdekében, hogy megreformálja oktatási rendszerét, illetve kiterjessze a felnőttképzési és szakképzési lehetőségeket. Mindazonáltal az oktatásra fordított állami kiadások a tagállamok majdnem felében csökkentek, és 3,2 %-kal estek vissza az EU egészében 2010-hez viszonyítva. A jövőbeli uniós foglalkoztatás, gazdasági növekedés és versenyképesség szempontjából alapvető fontosságú a korszerűsítés, a készségek és a munkaerő-piaci igények jobb összehangolása, valamint az oktatásba és képzésbe való hosszú távú befektetés, beleértve a digitális készségeket.*

***A tagállamok folyamatos erőfeszítéseket tesznek a fiatalok foglalkoztatásának támogatása és a foglalkoztatásban, oktatásban vagy képzésben részt nem vevő fiatalok magas arányának csökkentése érdekében.** Az ifjúsági garancia az iskolából a munka világába való átmenet javításának, valamint az ifjúsági munkanélküliség csökkentésének egyik motorjává vált, és első eredményei már mutatkoznak a foglalkoztatásban, oktatásban vagy képzésben részt nem vevő fiatalok számának csökkenésében. Az eredmények fenntarthatóságához ugyanakkor alapvetően fontos a végrehajtás folytatása, amit nemzeti finanszírozási forrásokból is támogatni kell, valamint a strukturális reformokra való összpontosítás. Az EU ifjúsági munkanélküliségi rátája csökkenni kezdett, de ez nem minden országban következett be, és az országok közötti különbségek továbbra is jelentősek.*

***Továbbra is elsőbbséget kell adni a tartósan munkanélküli személyek munkaerő-piaci reintegrációjának.** A tartós munkanélküliség már a munkanélküliség 50 %-át teszi ki, ami fontos kihívást jelent a foglalkoztatási és szociális politikák területén. A munka nélkül töltött idővel párhuzamosan nő a munkanélküliségből inaktivitásba való átmenet valószínűsége. A szükséges termelékenységnövekedést és demográfiai változásokat is figyelembe véve ez rendkívül negatív következményekkel járhat a gazdasági növekedésre nézve. Számos tagállamban aktív munkaerő-piaci intézkedések révén kellene jobban támogatni a tartós munkanélküliségből a foglalkoztatásba való visszatérést. Mind a keresleti, mind a kínálati oldalon azonnal intézkedéseket kell hozni, mielőtt a tartósan munkanélküli személyek el nem csüggednek és inaktívvá nem válnak.*

***A társadalmi párbeszéd folyamatban lévő reformja a legtöbb esetben a kollektív tárgyalás reformjához, valamint a munkavállalók érdekképviseletéhez kötődik.** A kollektív tárgyalás*

egyre decentralizáltabbá válik, és az ágazati (ágazatközi) szintről átkerül a vállalati szintre. Azokban a tagállamokban, amelyekben ágazati (ágazatközi) kollektív szerződések vannak hatályban, a munkakörülmények meghatározásában nő a vállalati szintű megállapodások szerepe. Decentralizált kollektív tárgyalási körülmények között a fokozott termelékenység és foglalkoztatás, valamint a munkavállalók tisztességes mértékű bérezése biztosításához létfontosságúak a munkavállalói képviseletek, továbbá a magasabb szintű és a horizontális tárgyalások koordinálása. A szociális partnerek szakpolitikák kialakításába és végrehajtásába való bevonását javítani kell.

Noha a nők egyre nagyobb arányban jól képzettek, és az iskolázottság tekintetében felül is múlják a férfiakat, a munkaerőpiacon továbbra is alulreprezentáltak. *A nemek közötti foglalkoztatottsági szakadék továbbra is nagy, különösen a szülők és a gondozói feladatokat ellátó személyek esetében, ami arra utal, hogy további lépésekre van szükség, pl. a gyermekgondozás területén, míg az Unióban a nyugdíj esetében a nemek között érvényesülő jelentős különbség eléri a 40 %-ot, ami a nők alacsonyabb bérezésére és rövidebb pályafutására vezethető vissza. Ennek következében a munka és a magánélet közötti egyensúlyra törekvésnek a szakpolitikai döntéshozatalba való átfogó beépítéséhez további lépésekre van szükség, ideértve a gondozó létesítményeket, a szabadságra és a rugalmas munkaidőre vonatkozó rendszereket, valamint az olyan elemektől mentes adó- és szociális ellátórendszereket, amelyek eltántorítják a második keresőket attól, hogy egyáltalán dolgozzanak, vagy hogy többet dolgozzanak.*

A tagállamok folytatták szociális védelmi rendszereik korszerűsítését annak érdekében, hogy megkönnyítsék a munkaerő-piaci részvételt, valamint egész életen át megelőzzék a kockázatokat, és védjenek azok ellen. *A szociális védelmi rendszereknek nagyobb védelmet kell nyújtaniuk a társadalmi kirekesztettség és a szegénység ellen, valamint az egyéni fejlődést, a munkaerő-piaci és életpálya-módosításokat, valamint a társadalmi kohéziót szolgáló átfogó eszközökké kell válniuk. A nyugdíjak megfelelő szintje továbbra is attól függ, hogy a nők és a férfiak képesek-e hosszabb és teljesebb karriert folytatni, a tevékeny időskorra vonatkozó politikák pedig kellőképpen kiterjednek-e az egészségügyre és a képzésre. Az inkluzív foglalkoztatási eredményekhez, valamint a fenntartható államháztartási gazdálkodáshoz elengedhetetlen a munkaképes korú népességbe való beruházás, többek között a gyermekgondozás biztosítása révén. Az egészségügyi rendszerek mind az egyéni,*

mind a kollektív jóléthez és gazdasági prosperitáshoz hozzájárulnak. A megalapozott reformok fenntartható pénzügyi hátteret biztosítanak, és ösztönzik a hatékony egészségügyi alapellátás biztosítását és az ahhoz való hozzájutást.

2015 folyamán a tagállamok azzal szembesültek, hogy reagálniuk kell a menekültek egyre növekvő áradatára, amely egyes tagállamokat különösen érint. A tagállamok integrációs csomagokról, valamint elrettentő intézkedésekről is hoztak döntéseket. *Noha a magasabb közkiadások okozta rövid távú hatás viszonylag alacsony, illetve csak néhány tagállam esetében hangsúlyosabb, közép- és hosszú távon a munkaerő-piaci integráció nyom a legtöbbet a latban. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a menedékkérők a nemzetközi védelem kérelmezésétől számított legkésőbb 9 hónapon belül beléphessenek a munkaerőpiacra.*

1. MUNKAERŐ-PIACI ÉS SZOCIÁLIS TRENDEK ÉS KIHÍVÁSOK AZ EURÓPAI UNIÓBANEUROPEAN UNION

Ez a szakasz az Európai Unióban érvényesülő munkaerő-piaci és társadalmi tendenciákról és kihívásokról nyújt áttekintést. A foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblája alapján tett általános megállapításokkal kezdődik. Ezt a fő foglalkoztatási és szociális területek részletesebb elemző bemutatása követi.

1.1. Általános megállapítások a foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblája alapján

A foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblájának jelenlegi, harmadik kiadása mára a közös foglalkoztatási jelentés szerves részét képezi. Amint azt a legutóbbi foglalkoztatási iránymutatások[1] is megerősítik, az eredménytábla különösen hasznos eszköz, amely hozzájárulhat a fő foglalkoztatási és szociális problémák és eltérések kellő időben való felfedezéséhez, és azon területek meghatározásához, ahol leginkább szükség van szakpolitikai válaszra. Ehhez az egyes mutatók szintjének és változásának gondos nyomon követésére és értelmezésére van szükség. A Bizottság – a kihívások és a szakpolitikai tanácsadás jobb alátámasztása céljából – a 2015-ös országjelentések és az országspecifikus ajánlások tervezetének kidolgozása során felhasználta az eredménytábla eredményeit.

Az eredménytábla alapján tett megállapítások elemzése segíti a foglalkoztatási és szociális fejlemények jobb megértését. Ez pedig hozzájárul ahhoz, hogy a foglalkoztatás és a szociális teljesítmény nagyobb hangsúlyt kapjon az európai szemeszterben, amint azt az öt elnök „Az európai gazdasági és monetáris unió megvalósítása” című jelentése[2] ösztönzi, és a „Lépések a gazdasági és monetáris unió kiteljesítése felé” című, nemrégiben közzétett közlemény[3] felvázolja. Az eredménytábla értelmezésének továbbfejlesztése segíti a foglalkoztatási és szociális eltérések tendenciáinak objektív kimutatását. Az eredménytáblát az egyéb olyan eszközök alapján tett megállapításokkal összefüggésben kell értelmezni, mint például a foglalkozási teljesítményfigyelő (Employment Performance Monitor, EPM), a szociális védelmi teljesítményfigyelő (Social Protection Performance Monitor, SPPM) és a

[1] A Tanács határozata a tagállamok foglalkoztatáspolitikáira vonatkozó 2015. évi iránymutatásokról, Brüsszel, 2015. szeptember 21., 11360/15.
[2] Elérhető a következő címen: http://ec.europa.eu/priorities/economic-monetary-union/docs/5-presidents-report_hu.pdf
[3] COM(2015) 600 final, 2015.10.21.

makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás (MIP) eredménytáblája, amelyet nemrégiben bővítettek a kiemelt foglalkoztatási mutatókkal[4].

Az esetlegesen aggodalomra okot adó kulcsfontosságú foglalkoztatási és szociális fejlemények és azon szintek, amelyek az Európai Unión belül egyenlőtlenségekhez vezetnek, és így további elemzést, valamint esetleg erőteljesebb szakpolitikai fellépést igényelnek, három tényező segítségével határozhatók meg (a részletes táblázatokat lásd a mellékletben):

- az egyes tagállamokban a mutató egy bizonyos éven belüli változása a korábbi időszakokhoz (múltbeli trendekhez) viszonyítva;
- az egyes tagállamokban az ugyanazon évre vonatkozó uniós és euróövezetbeli átlagértékektől való eltérés (pillanatfelvétel a foglalkoztatásbeli és szociális egyenlőtlenségekről);
- az egyes tagállamok mutatójának egyik évről a másikra mért változása az uniós és euróövezetbeli értékek változásával összehasonlítva (a társadalmi-gazdasági konvergencia/divergencia dinamikájára enged következtetni).

Az eredménytábla[5] alapján a múltbeli fejleményeket és az uniós átlagtól való távolságot vizsgálva kitűnik, hogy a tagállamokat eltérő módon érintette a válság, és a fellendülés sem egyenletes. A tagállamok mintegy felében legalább két mutató alakulása aggodalomra ad okot.

Hat tagállam (Görögország, Horvátország, Ciprus, Portugália, Spanyolország és Olaszország) számos jelentős foglalkoztatási és szociális kihívással néz szembe. Két tagállam (Franciaország és Finnország) helyzete utal a munkanélküliségi és az ifjúsági munkanélküliségi ráta problematikus alakulására, amelyhez Finnországban még a rendelkezésre álló jövedelem csökkenése is társul. A társadalmi kirekesztettséggel összefüggő jelenségekre rávilágító mutatók öt ország (Románia, Bulgária, Litvánia, Lettország és Észtország) esetében vannak megjelölve. Végül pedig két tagállam (Málta, Luxemburg) esetében egy mutató problematikus helyzetre, míg egy másik mutató jó, de romló teljesítményre utal.

[4] Vö. a riasztási mechanizmus keretében készült 2016. évi jelentéssel.
[5] Az egyes mutatók részletes áttekintését lásd az előző szakaszban.

Részletekbe menően vizsgálva a kérdést Görögország esetében minden mutató tekintetében kritikus a helyzet. Horvátország esetében a munkanélküliségre, a NEET-fiatalokra és a szegénységre vonatkozó mutatók alakulása és szintje problematikus. Cipruson az általános és az ifjúsági munkanélküliségi ráta, valamint a szegénységi küszöb alatt élők aránya aggasztó tendenciát mutat, míg a NEET-fiatalok aránya gyengének, de javulónak tekinthető. Olaszországban igen aggasztó tendenciát mutatnak a fiatalok munkaerő-piaci helyzetével összefüggő mutatók, valamint az általános munkanélküliségi ráta és a szociális mutatók is meglehetősen problematikusan alakulnak. Portugáliában az általános és az ifjúsági munkanélküliségi ráta még mindig aggasztó, de már javulást mutatott az elmúlt időszakban. Ezek a kedvező változások még nem érezhetők a szociális területen, ahol a szegénységi küszöb alatt élők aránya és az egyenlőtlenséget mérő mutatók még mindig magasak. Spanyolországban a munkanélküliségi ráta és a NEET-ráta javulást mutat (a korábbi problematikus szinthez képest), míg az ifjúsági munkanélküliség, a szegénység és az egyenlőtlenség továbbra is kihívást jelent.

Finnországban mindhárom foglalkoztatási mutató negatívan alakult, mivel nagyon jelentősen emelkedtek az elmúlt időszakban, és csökkent a háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelem. Franciaországban az általános és az ifjúsági munkanélküliségi ráta meghaladja az uniós átlagot, és továbbra is növekszik.

Míg a munkaerő-piaci helyzet több országban stabil vagy javul, a szociális mutatók tekintetében aggasztóbb a helyzet. Romániában a NEET-fiatalok aránya, a szegénységi küszöb alatt élők aránya és az egyenlőtlenségi ráta tekintetében kritikus a helyzet. Bulgáriában – már egyébként is magas szintről – a második legmagasabb mértékben nőttek az egyenlőtlenségek, míg a NEET-fiatalokkal összefüggő helyzet továbbra is gyenge (de javul). Lettországban, Litvániában és Észtországban még mindig problémás mindkét szociális mutató.

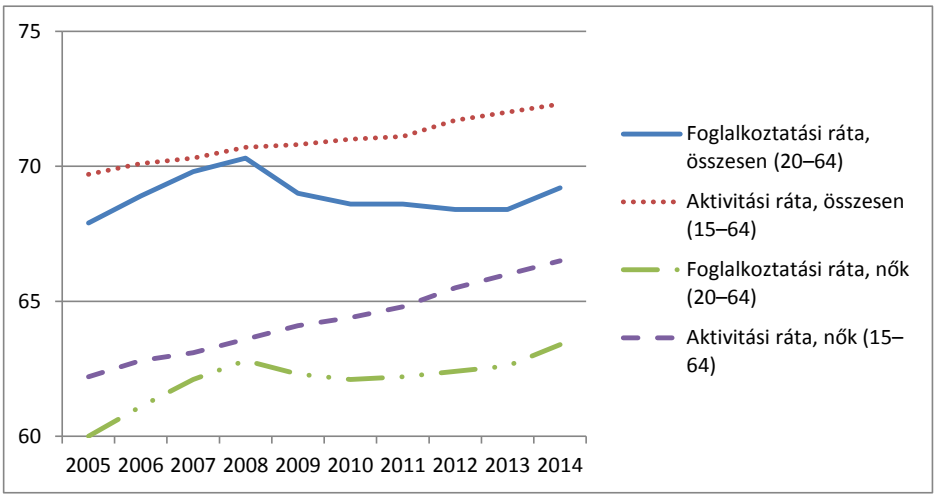
Két tagállamban a mutatók alakulása vegyes képet mutat, és egyes mutatók jó vagy már eleme problematikus szintről romlottak. Luxemburgban (még mindig jó szintről) emelkedett a NEET-fiatalok aránya, és az egyenlőtlenségekre vonatkozó mutató nyomon követést igénylő problémákra utal. Máltán a szegénységi küszöb alatt élők aránya (viszonylag jó szintről) és a NEET-fiatalok aránya nagymértékben nőtt.

Emellett Ausztria valamennyi mutató tekintetében összességében jó vagy nagyon jó helyzetben van, bár a teljes munkanélküliségi ráta és a NEET-ráta tekintetében enyhe romlás figyelhető meg.

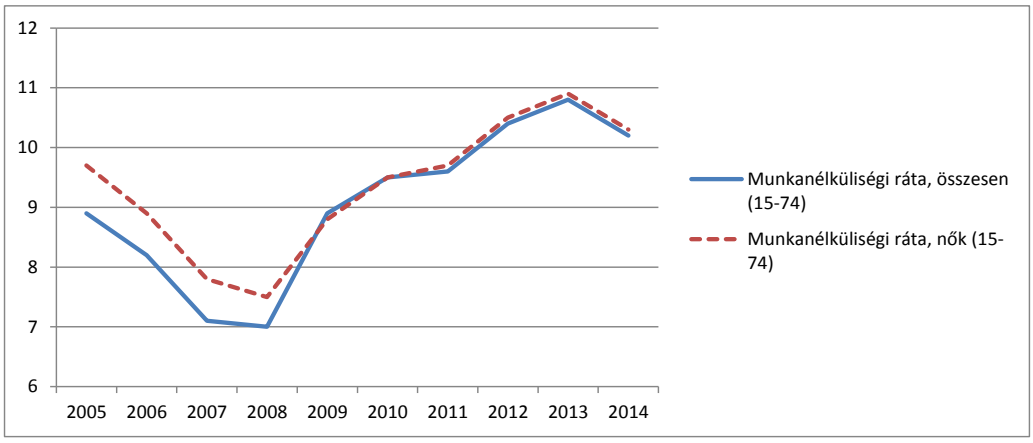
1.2. Munkaerő-piaci tendenciák és kihívások

Az EU-ban 2013 folyamán megkezdődött a gazdasági fellendülés, majd nem sokkal utána a legtöbb munkaerő-piaci mutató is javulásnak indult. A válság mértéke és a – különösen az euróövezetben – lassú fellendülés miatt azonban még nem sikerült elérni a reál GDP válság előtti szintjét. A foglalkoztatási ráták már újra emelkednek (1. ábra). 2014-ben a (20–64 évesekre vonatkozó) foglalkoztatási ráta az előző évhez képest az EU-28 tekintetében 0,8 százalékponttal (sz.p.) 69,2 %-ra, az EA-19 (EA, Euro Area = euroövezet) tekintetében pedig 0,4 százalékponttal 68,1 %-ra emelkedett[6]. Ugyanakkor a (15–64 évesekre vonatkozó) aktivitási ráta – 0,3 százalékponttal, illetve 0,1 százalékponttal – az EU-28 és az EA-19 esetében egyaránt 72,3 %-os szintre emelkedett. A munkanélküliség 2008-ban indult folyamatos növekedése 2013-ban a visszájára fordult, és a (15–74 évesekre vonatkozó) munkanélküliségi ráta 2013 és 2014 között az EU-28 tekintetében 10,8 %-ról 10,2 %-ra, az EA-19 tekintetében pedig 12,0 %-ról 11,6 %-ra csökkent. A csökkenő tendencia 2015 első felében nyert megerősítést, amikor a munkanélküliségi ráta az EU-28-ban 0,7 százalékponttal, az euróövezetben pedig 0,5 százalékponttal esett vissza 2014 ugyanazon időszakához képest.

1. ábra: A foglalkoztatási, a munkanélküliségi és az aktivitási ráta az EU-28-ban, összesen, illetve a nőkre vonatkozóan



[6] [2015 update when available]



Forrás: Eurostat, LFS.

A foglalkoztatás és a munkanélküliség alakulásának tendenciáit az állásszerzési és -vesztési ráták változásai határozzák meg. A 2013 elején megfigyelt alacsony szintekhez képest az állásszerzési ráták fellendültek, ugyanakkor az állásvesztési ráták már 2012 eleje óta csökkennek. A munkanélküliség 2013 és 2014 során tapasztalt csökkenése többnyire az állásvesztési ráták csökkenéséhez kapcsolódott, míg az állásszerzési ráták – noha javulnak – még mindig a válság előtti szintek alatt vannak, és továbbra is különösen alacsonyak a hosszú ideje munkanélküli álláskeresők esetében.

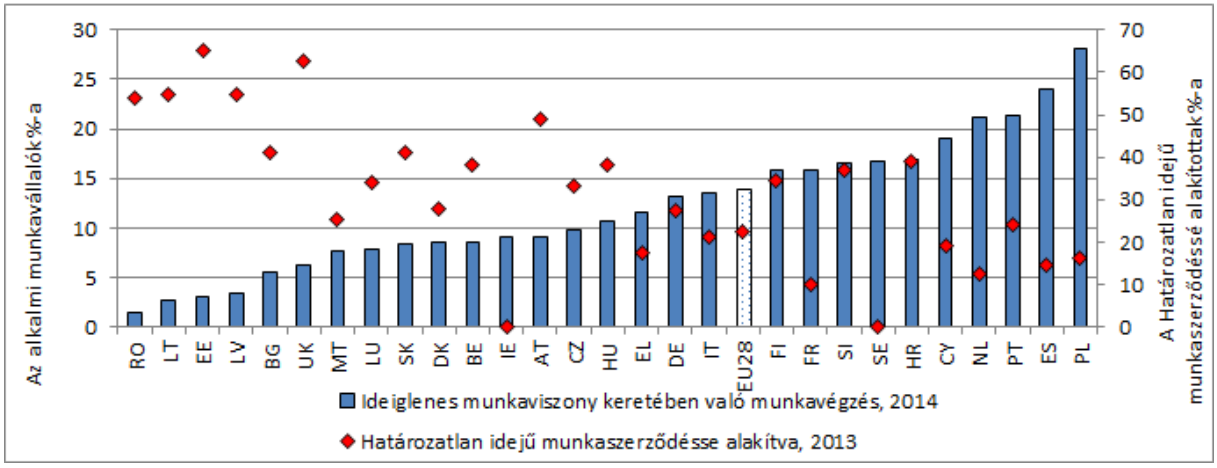
A foglalkoztatás növekedésének dinamikája a tagállamok, a gazdasági ágazatok, illetve a szerződéstípusok között egyaránt eltér. 2014-ben a (20–64 évesek korcsoportjára vonatkozó) foglalkoztatási ráta valamennyi tagállamban nőtt 2013-hoz képest, kivéve Finnországban (–0,2 százalékpont), Ausztriában (–0,4 százalékpont) és Hollandiában (–0,5 százalékpont). A szintek közötti különbségek azonban megmaradtak: a 2014-es ráta a görögországi 53,3 %-tól, valamint Horvátország, Olaszország és Spanyolország kis mértékben 60 % alatti szintjétől Hollandia (75,4 %), Dánia (75,9 %), az Egyesült Királyság (76,2 %), Németország (77,7 %) és Svédország (80,0 %) 75 % feletti szintjéig terjed. Ami az egyes ágazatok helyzetét illeti, a foglalkoztatási ráta javulása mára a legtöbb ágazatot elérte, beleértve a válság által leginkább sújtottakat is, mint a mezőgazdaság, az építőipar és az ipar. A szerződéstípusokat tekintve az elmúlt években – az előzetes elvárásoknak megfelelően – a foglalkoztatás a határozott idejű szerződések esetében volt a legváltozékonyabb, és kevésbé volt az a határozatlan idejű szerződések és az önálló vállalkozók esetében, amelyek többé-kevésbé stabilan fennmaradtak 2011 óta. 2013 óta a foglalkoztatás növekedését főként a határozott idejű szerződések számának emelkedése határozza meg. Amint azt a 2. ábra

mutatja, a határozott idejű munkaszerződések alkalmazása jelentősen eltér tagállamonként: részarányuk 2014-ben a Romániában és a balti államokban megfigyelt 5 % alatti szinttől több mint 20 %-ig terjedt Hollandiában, Portugáliában, Spanyolországban és Lengyelországban. A határozatlan idejű munkaszerződéssé alakított határozott idejű munkaszerződések aránya is országonként eltér, és úgy tűnik, hogy az átalakított szerződések aránya azokban az országokban magasabb, ahol a határozatlan idejű munkaszerződések alkalmazásának aránya alacsonyabb, és fordítva. Mind a határozott idejű munkaszerződések, mind a határozatlan idejű munkaszerződéssé alakított határozott idejű munkaszerződések aránya a munkaerőpiacok rugalmasságát jelzi. Ezenkívül valószínűleg az országok között a foglalkoztatás védelmére vonatkozó jogszabályok tekintetében fennálló különbségeket is tükrözik, továbbá azt, hogy a nemzeti munkaerőpiacokra menyire jellemző a bennfentes-kívülálló hatás. Ez különösen a határozott idejű munkaszerződéseket nagymértékben alkalmazó országokban aggályos, ahol a határozott idejű szerződések nem javítják a határozatlan idejű munkaszerződéssel való, teljes munkaidős foglalkoztatás esélyeit, mint azt a 2. ábra is mutatja.

A hagyományostól eltérő munkaszerződések jellemzőbbek a nők, a fiatalok és a nem rutinjellegű kétkezi munka esetében. Úgy tűnik, hogy ezekre a szerződésekre hátrányos bérezés jellemző, és az alacsony keresetűeket fokozottan alkalmazzák ilyen szerződéssel[7]. A munkahelyek bizonytalanságának további aspektusa a nem önként vállalt részmunka, amelynek mértéke a teljes foglalkoztatottság 16,7 %-áról 19,6 %-ra nőtt, továbbá az alkalmi munka elterjedése és diverzifikációja[8].

[7] OECD (2015) – „In It Together: Why Less Inequality Benefits All" (Egy csónakban evezünk: Miért kedvez mindenkinek a kisebb mértékű egyenlőtlenség?)
[8] Eurofound (2015) - *Developments in working life in Europe: EurWORK annual review 2014* (A munkával töltött életszakasz változásai Európában: a EurWORK 2014. évi éves áttekintése)

2. ábra: A határozott idejű munkaszerződések, valamint a határozatlan idejű munkaszerződéssé alakított határozott idejű munkaszerződések aránya



Forrás: Eurostat, LFS és SILC. Rövid leírás: Az átalakított szerződésekre vonatkozó adatok BG, EL, PT és HR esetében 2012-re, AT esetében pedig 2014-re vonatkoznak. IE és SE esetében nem állnak rendelkezésre adatok az átalakított szerződésekről.

A foglalkoztatás alakulása a (nettó) munkahely-teremtési tendenciákat tükrözi; hagyományosan a kis- és középvállalkozásokat (kkv-kat) tekintik a foglalkoztatásnövelés motorjának. 2002 és 2010 között az EU-ban létrejött új állások 85 %-át kkv-k hozták létre. Ezzel szemben a kkv-k általi foglalkoztatás 2010 és 2013 között 0,5 %-kal csökkent az EU-ban. A nem pénzügyi ágazat sok tagállamban a mai napig nehezen jut hitelhez; ennek kínálat- és keresletoldali okai egyaránt vannak, például a pénzügyi válság nyomán szükségessé vált ágazati szerkezetátalakítás és hitelállomány-leépítés. Valószínűleg a finanszírozáshoz jutás korlátozottsága is kedvezőtlenül hat az induló vállalkozások számára. 2014-ben az önfoglalkoztatók száma a foglalkoztatással azonos ütemben nőtt, így az uniós szinten 14,6 %-os önfoglalkoztatási ráta nem változott, és a 2004–2006-os időszakra jellemző 15 %-os érték alatt marad. A nők önfoglalkoztatási rátája továbbra is 10 % körül alakult, míg a férfiak esetében körülbelül 20 % maradt. A tagállamok önfoglalkoztatási rátáinak szintje és változása rendkívül egyenlőtlen, és számos tényezőt tükröz, például a keretfeltételeket, a tagállamra jellemző vállalkozói szellemet, valamint a fizetett munkavégzési lehetőségeket. Hollandia, Szlovákia, Szlovénia, Görögország, az Egyesült Királyság és a Cseh Köztársaság esetében az önfoglalkoztatási ráta jóval meghaladja a 10 évvel ezelőtt megfigyelt szinteket.

Az aktivitási ráta népességcsoportonként és tagállamonként is eltér. Az aktivitási ráta stabilabban alakul, mint a foglalkoztatási ráta, ami potenciálisan csak mérsékelt csüggedésre utal. A hosszabb távú tendenciákkal összhangban a ráta bizonyos csoportok, különösen a nők és az idősebb munkavállalók esetében egyenletes emelkedést mutat, míg az alacsonyan

képzettek és a 15–24 éves fiatal férfiak aktivitási rátája csökkent. Noha az aktivitási ráták közötti különbségek idővel csökkentek, mind a férfiak és a nők közötti, mind az idősebb és az aktív keresőképes korú munkavállalók közötti különbség továbbra is jelentős mértékű. 2014-ben az EU 28 tagállamában a nők aktivitási rátája 66,5 % volt, ami még mindig 11,5 százalékponttal alacsonyabb volt, mint a férfiaké, noha a különbség már csökkent a 2010-es 13,2 százalékpontos értékhez képest. Az aktivitási ráta tekintetében fennálló különbségeket tovább súlyosbítják a nemek között a teljes munkaidő/részmunkaidő tekintetében fennálló különbségek, és ezek együttesen olyan bérszakadékhoz vezetnek a nemek között, amely a munkával töltött életszakasz során felhalmozódva a nemek közötti nyugdíjszakadékhoz vezet. 2010 és 2014 között az idősebb (55–64 éves) munkavállalók és az aktív keresőképes korú (25–54 éves) munkavállalók között az aktivitási ráta tekintetében fennálló különbség 35,4 százalékpontról 29,6 százalékpontra esett vissza. Ezzel szemben a saját állampolgárok és a külföldi állampolgárok, valamint a fogyatékossággal élő és a fogyatékosság nélkül élő személyek közötti különbségek nem csökkentek. Az egyes országok között továbbra is jelentős különbségek mutatkoznak az általános aktivitási ráta tekintetében (amely 2014-ben Olaszország 63,9 %-os értéke és Svédország 81,5 %-os értéke között mozgott) és adott csoportok esetében, ami az eltérő gazdasági feltételeket és intézményi struktúrákat, valamint a munkavállalók egyéni preferenciáit tükrözi.

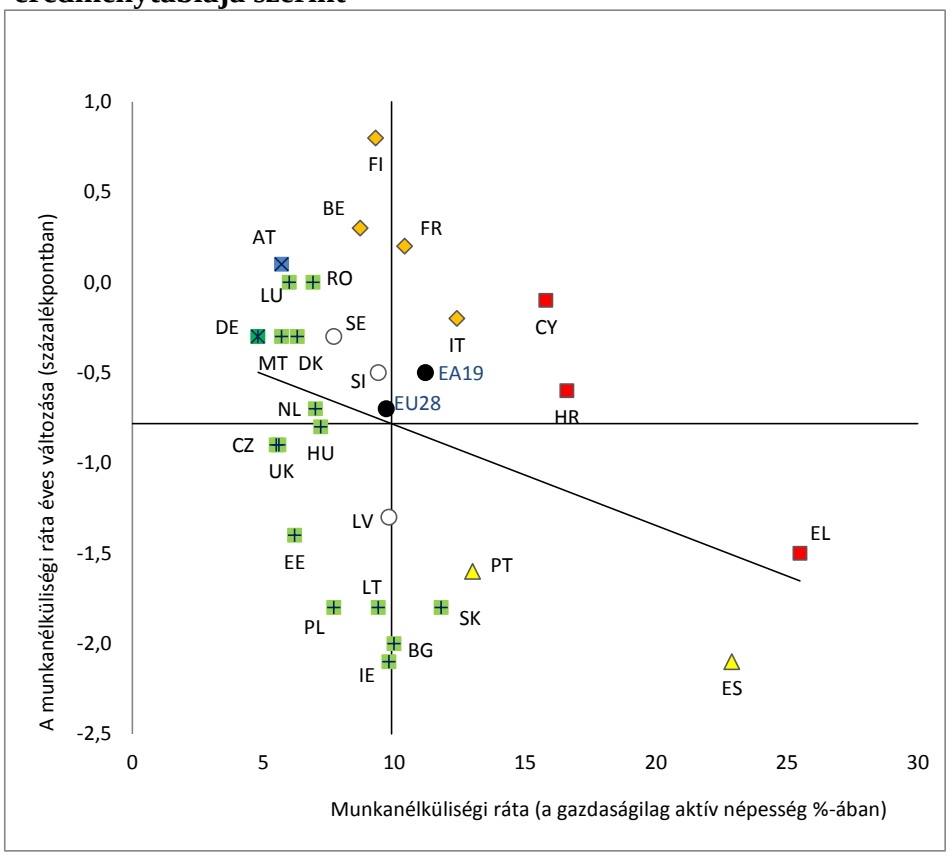
A munkanélküliség és az ifjúsági munkanélküliség csökkenni kezdett, ez azonban nem minden országban következett be, és az országok közötti különbségek továbbra is jelentősek. A foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblája alapján tett megállapítások szerint Európában bizonyos mértékű konvergencia figyelhető meg a munkanélküliségi ráták szempontjából: több olyan tagállamban, amelyekben korábban rendkívül magas volt a munkanélküliségi ráta, az átlagnál nagyobb mértékű volt a csökkenés (a legjelentősebb példa Spanyolország és Portugália, amelyeket Görögország követ). Ennek ellenére, amint azt a 3. ábra mutatja, 2015 első felében a munkanélküliségi ráta Németország körülbelül 5 %-os értéke, valamint a Spanyolországban és Görögországban mért több mint 20 %-os érték között mozgott. A munkanélküliségi ráta Horvátországban és Cipruson is nagyon magasnak tűnik; ez utóbbi tagállamban még folyamatosan emelkedik is.

Több, a munkanélküliségi ráta szintje tekintetében viszonylag jobban teljesítő országban romló tendencia, sőt, az átlagosnál jelentősen nagyobb növekedés figyelhető meg. Ez vonatkozik Belgiumra, Franciaországra, Finnországra és Ausztriára (bár ez utóbbi 5,1 %-os munkanélküliségi rátája még mindig nagyon alacsony). Ezen országok közül Finnországban

következett be az EU-28 legnagyobb, 0,8 százalékpontos növekedése. Olaszországban csökken ugyan a munkanélküliség, a csökkenés üteme azonban lassabb az átlagosnál. Ezeket a fejleményeket alaposan elemezni kell, mivel hosszabb távú tendenciákká válhatnak.

A nemek közötti különbségek szempontjából a munkanélküliségi ráta csökkenése összességében hasonló a férfiak és a nők esetében (0,8 százalékpontos, illetve 0,7 százalékpontos csökkenés az EU-28 esetében). A nők munkanélküliségi rátája továbbra is problematikus Dél-Európában (különösen Görögországban és Spanyolországban) és egyes kelet-európai országokban (Horvátország, Szlovákia).

3. ábra: Munkanélküliségi ráta és éves változása a foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblája szerint

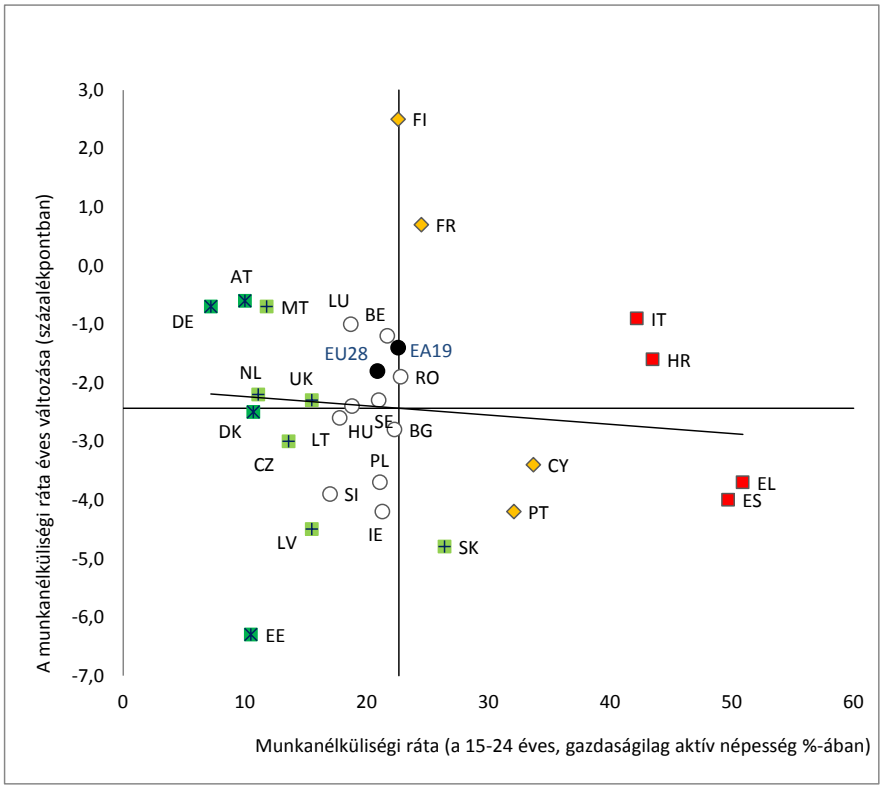


Forrás: Eurostat, LFS, (a Foglalkoztatási Főigazgatóság számításai). Időszak: 2015. 1. féléves szintek és éves változás a 2014. 1. féléves szintekhez képest. Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU-28 súlyozatlan átlaga. Az EU-28 és az EA-19 érték a megfelelő súlyozott átlagot jelenti. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel.

Miként a 4. ábrán látható, az országok közötti különbségek még jelentősebbek az ifjúsági munkanélküliségi ráta tekintetében. Két országban (Görögországban és Spanyolországban) még mindig 50 % körüli, két országban (Olaszországban és Horvátországban) 40 % feletti, két országban pedig (Cipruson és Portugáliában) 30 % feletti az ifjúsági munkanélküliségi

ráta; a női munkanélküliség is ugyanezekben az országokban a legmagasabbak. Noha a regressziós egyenes lejtése azt sugallja, hogy a tagállamok közötti konvergencia megindult, ezekben az országokban gyorsabb csökkenés lenne szükséges ahhoz, hogy az ifjúsági munkanélküliség gyorsan ésszerű szintre térjen vissza. Úgy tűnik, hogy ebben a csoportban Portugália konvergenciája a leggyorsabb. Az országok egy kis csoportjában (köztük Franciaországban és Finnországban) viszonylag jó kiindulási ponthoz képest a jelek szerint romlik a fiatalkori munkanélküliségi ráta. Finnország esete külön figyelmet érdemel, tekintettel a vizsgált időszak alatt bekövetkezett 2,5 százalékpontos növekedésre, amely a kedvezőtlen gazdasági feltételeket tükrözi (az EU-28-ban ez volt a legnagyobb mértékű növekedés a teljes munkanélküliségi ráta tekintetében).

4. ábra: Ifjúsági munkanélküliségi ráta és éves változása a foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblája szerint

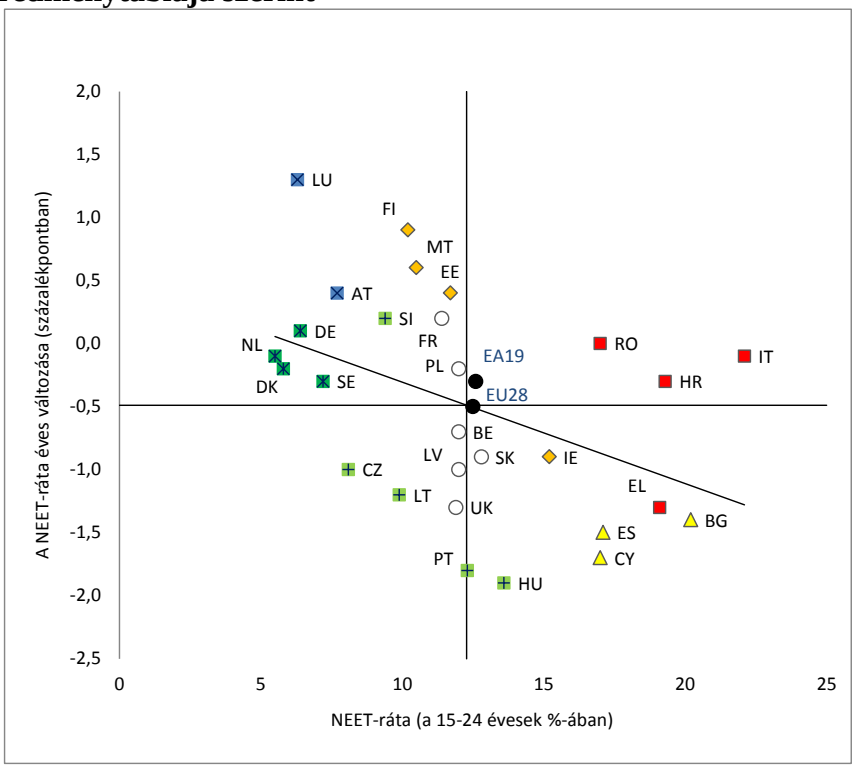


Forrás: Eurostat, LFS, (a Foglalkoztatási Főigazgatóság számításai). Időszak: 2015. 1. féléves szintek és éves változás a 2014. 1. féléves szintekhez képest. Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU-28 súlyozatlan átlaga. Az EU-28 és az EA-19 érték a megfelelő súlyozott átlagot jelenti. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel.

A foglalkoztatásban, oktatásban vagy képzésben részt nem vevő fiatalok aránya (NEET-ráta) is csökken (5. ábra). A NEET-ráta azonban még mindig rendkívül magas több országban (Írországban, Cipruson, Spanyolországban, Romániában, Görögországban,

Horvátországban, Bulgáriában és Olaszországban; e két utóbbi országban meghaladja a 20 %-ot). A nők körében is Görögországban, Olaszországban, Romániában és Bulgáriában figyelhető meg a legmagasabb NEET-ráta. Míg úgy tűnik, hogy Spanyolország, Bulgária, Görögország és Ciprus esetében a konvergencia meglehetősen gyors, addig Olaszországban, Horvátországban és Romániában a kiigazítás sebessége elégtelennek tűnik (ha van egyáltalán). Ebben az esetben is igaz, hogy az éves változás néhány viszonylag alacsony – vagy átlaghoz közeli – NEET-rátával rendelkező tagállamban jelentősen meghaladja az uniós átlagot. Ez Luxemburgra, Ausztriára, Finnországra és Máltára vonatkozik.

5. ábra: NEET-ráta és éves változása a foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblája szerint



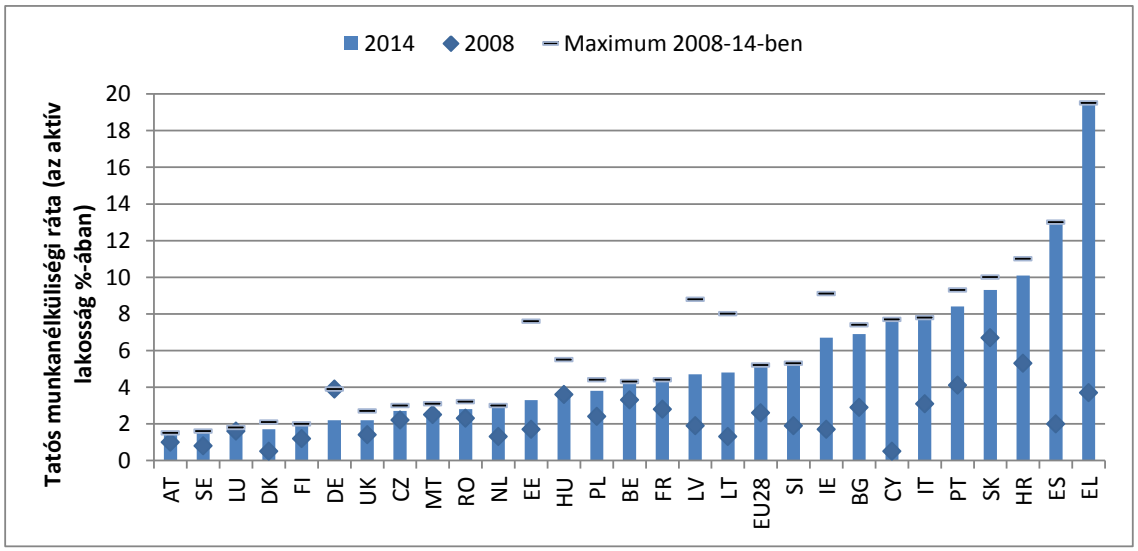
Forrás: Eurostat, LFS, (a Foglalkoztatási Főigazgatóság számításai). Franciaország és Görögország esetében törés volt az idősorban. Időszak: 2014-es szintek és éves változás a 2013-as szintekhez képest. Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU-28 súlyozatlan átlaga. Az EU-28 és az EA-19 érték a megfelelő súlyozott átlagot jelenti. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel.

A legtöbb országban javult a korai iskolaelhagyók aránya. 2014-ben a korai iskolaelhagyók aránya 20 tagállamban csökkent 2013-hoz képest, míg Észtországban viszonylag erős növekedés volt megfigyelhető. A tagállamok nagy többségében megfigyelhető kedvező fejlemények ellenére a korai iskolaelhagyók aránya továbbra is különösen magas több országban (Máltán, Olaszországban, Portugáliában és Spanyolországban). Emellett a helyi születésű fiatalokhoz képest a külföldön született fiatalok

körében átlagosan 10 százalékponttal magasabb az arány, amely akár 20 százalékpont körüli értéket is elér Görögországban és Olaszországban[9].

Az munkaerőpiacon tapasztalható általános javulás ellenére több tagállamban továbbra is nagyon magas szinten áll a tartós munkanélküliség. A válságot követően 2008 és 2014 között Németország kivételével minden tagállamban emelkedett a tartós munkanélküliségi ráta (6. ábra). Összességében a ráták továbbra is viszonylag magasak, különösen Görögországban, illetve kisebb mértékben Spanyolországban, és a 2014-ben megfigyelt érték mindkét esetben továbbra is nagyon közel van a valaha megfigyelt legmagasabb szinthez. A tartós munkanélküliség a munkaerő-piaci csoportok közül aránylag jobban érinti a férfiakat, a fiatalokat és az alacsony képzettségű munkavállalókat, és különösen a visszaszoruló szakmákban és ágazatokban dolgozókat sújtja. A gazdaság általános állapota továbbra is fontos tényező a tartós munkanélküliség szintjének változásában, valamint a tartósan munkanélkülivé válás és a tartós munkanélküliségből a munkaerőpiacra való visszatérés alakulásában, ugyanakkor markánsan megjelennek többnyire intézményi különbségekhez kötődő országspecifikus hatások is.

6. ábra: Tartós munkanélküliségi ráta (2008, 2014 és maximális szintek)



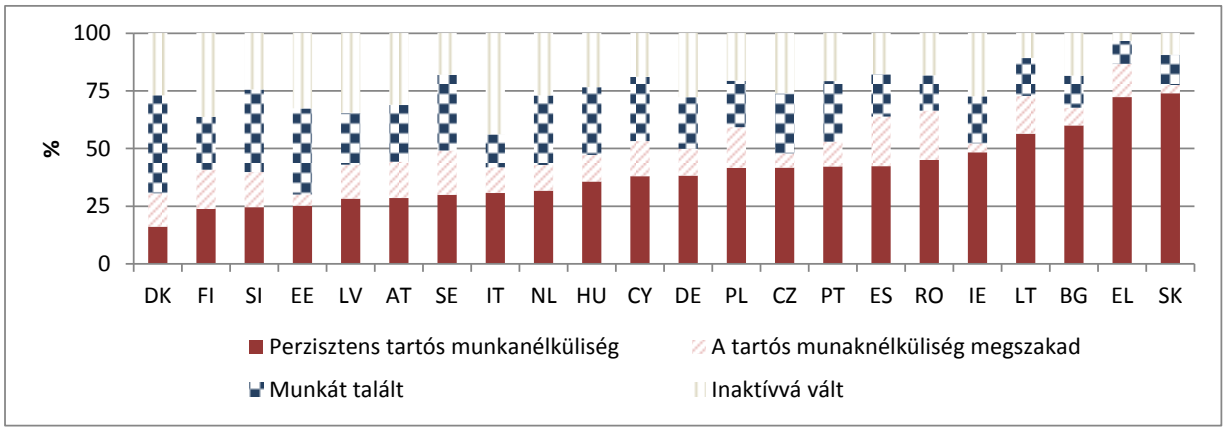
Forrás: *Employment and Social Developments in Europe (ESDE) 2015* (Foglalkoztatás és szociális fejlemények Európában, 2015), Európai Bizottság

A tartós munkanélküliség dinamikája tekintetében különbségek figyelhetők meg a tagállamok között. A 7. ábra azt mutatja, hogy a tartósan munkanélküli személyek 2013 és 2014 között milyen arányban kerültek ki a tartós munkanélküliségből. Több tagállam igen

[9] Lásd: „Education and Training Monitor 2015" (2015. évi Oktatási és Képzési Figyelő) (http://ec.europa.eu/education/tools/et-monitor_hu.htm)

magas a perzisztensen tartós munkanélküliek aránya (azoknak a tartósan munkanélküli személyeknek az aránya, akik egy évvel később is munkanélküliek), és 50 % feletti szintet ér el Litvániában, Bulgáriában, Görögországban és Szlovákiában. Ezzel szemben Dániában, Svédországban, Észtországban és Szlovéniában viszonylag gyakran előfordul, hogy a korábban tartósan munkanélküli személyek munkahelyet találnak. A tartósan munkanélküli személyek inaktívvá válása nagy valószínűséggel a munkát kereső személy elcsüggedését tükrözi, és ennek aránya különösen magas Olaszországban és valamivel kisebb mértékű Finnországban, Észtországban és Lettországban.

7. ábra: A 2013-ban tartósan munkanélküli személyek munkaerő-piaci helyzete 2014-ben

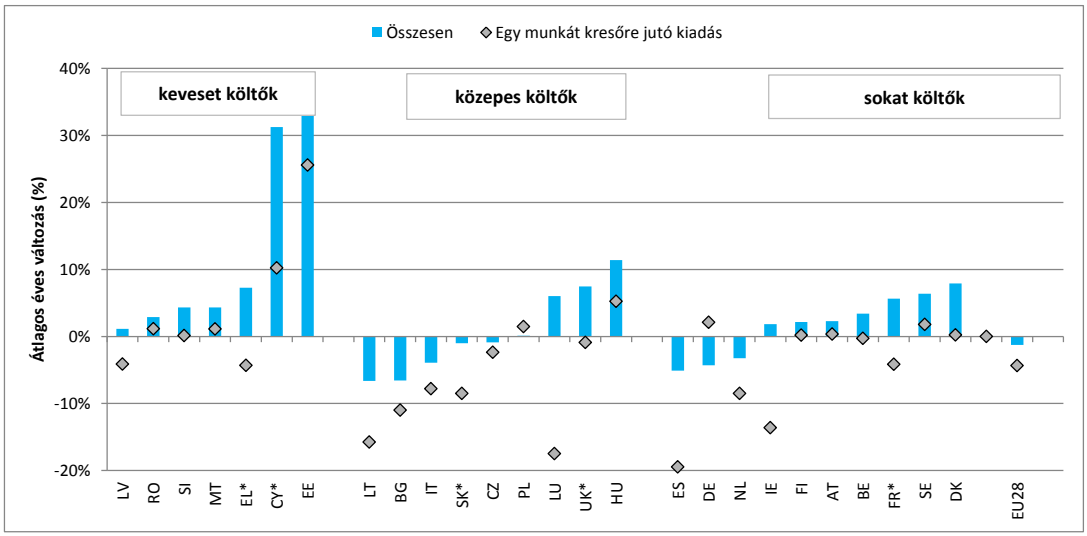


Forrás: *Employment and Social Developments in Europe (ESDE) 2015* (Foglalkoztatás és szociális fejlemények Európában, 2015), Európai Bizottság

A tartósan munkanélküli személyek nagymértékben kedvezőtlen helyzete ellenére jó néhány tagállamban csökkentek az aktív munkaerő-piaci intézkedésekre fordított kiadások, ami az állami költségvetések szűkösségével magyarázható. 2007 és 2012 között (a 2007-es GDP részarányaként kifejezett) összes kiadás 8 tagállamban csökkent, míg a munkát kereső személyekre fordított, egy főre jutó kiadás 13 tagállamban esett vissza (8. ábra). A kiadás főként azokban a tagállamokban emelkedett, ahol a kiadások szintje viszonylag alacsony szinten volt 2007-ben. Noha az országok legfrissebb kiadási adatai még nem állnak rendelkezésre, nem valószínű, hogy a kiadások összességében jelentősen emelkedtek volna, tekintettel arra, hogy számos tagállamban 2012 után is szűkösek maradtak a közforrások. Ezenfelül számos országban az aktív munkaerő-piaci intézkedésekre fordított kiadásokkal nem célozzák meg kellőképpen a tartósan munkanélküli személyeket: a tagállamok mintegy felében a kiadások kevesebb mint 20 %-át fordítják rájuk. Úgy tűnik, hogy az idők során számos tagállamban a tartósan munkanélküli személyeknek az állami

foglalkoztatási szolgálatok által nyújtott szolgáltatások köre, ellátások köre, valamint oktatás és képzés köre is csökkent, ami vélhetőleg összefügg a nagyon hosszú ideje (legalább két éve) tartósan munkanélküli személyek elérésével kapcsolatos nehézségekkel[10].

8. ábra: Az aktív munkaerő-piaci intézkedésekre fordított kiadások éves reálnövekedése, 2007–2012



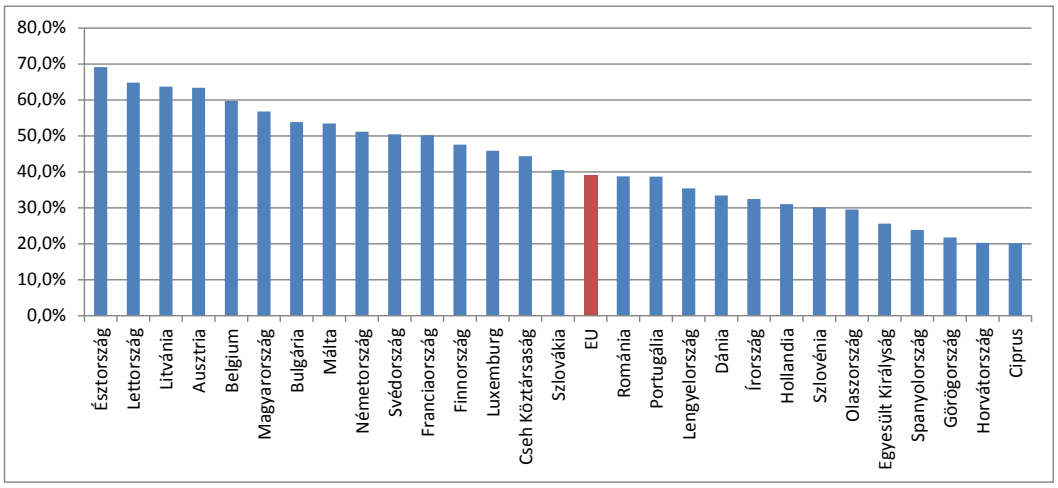
Forrás: Eurostat, LMP adatbázis. A Foglalkoztatási Főigazgatóság EU-28 átlagára vonatkozó számításai. Megjegyzés: A tagállamokat a 2007-ben aktív munkaerő-piaci intézkedésekre fordított kiadásuk alapján kis/közepes/nagy költekezői csoportokba sorolják be (a GDP 1–7 %-a). Az EU-28-ra vonatkozó összesített, becsült adat kiszámításához az adatok hiánya miatt az Egyesült Királyság és Görögország esetében 2011–13-ra a 2010-es adatot, valamint Spanyolország, Franciaország, Ciprus, Málta és Románia esetében 2013-ra is a 2012-es értéket használták fel, Horvátországot pedig kizárták. Az összesített adat Horvátország és Portugália adatát adathiány, illetve az idősor törései miatt nem foglalja magában. *Az idősorok törései miatt a számítás Görögország, Franciaország és az Egyesült Királyság esetében a 2007–2012-es adatok helyett a 2007–2010-es átlagoknak, Szlovákia esetében a 2008–2012-es időszak adatainak, Ciprus esetében pedig a 2007–2011-es időszak adatainak felhasználásával készült.

A (tartósan) munkanélküli személyek alacsonyabb mértékű aktivizálása tovább ronthatja a készségek terén egyébként is fennálló szűk keresztmetszeteket. Ha kevesebbet költenek a (tartósan) munkanélküli személyek aktivizálására, különösen a képzésükre, az megakadályozhatja őket abban, hogy elsajátítsák az újbóli munkába álláshoz szükséges készségeket. Ez nem csupán a munkanélküliség perzisztenciáját növelné, hanem a készségek terén egyébként fennálló szűk keresztmetszeteket is tovább rontaná. Amint azt a 9. ábra mutatja, számos tagállamban a munkaadók jelentős része arról számol be, hogy nehézséget jelent számukra olyan munkatársakat találni, akik rendelkeznek a szükséges készségekkel. Viszonylag nagy nehézségekkel küzdenek a balti államokban (valószínűleg azzal összefüggésben, hogy ezekből az országokból aránylag jelentős számú ember költözik más

[10] „Preventing and Fighting Long-Term Unemployment” (A tartós munkanélküliség megelőzése és leküzdése), in: *Employment and Social Developments in Europe 2015* (Foglalkoztatás és szociális fejlemények Európában, 2015), Európai Bizottság

uniós tagállamokba), valamint az olyan országokban, mint például Ausztria, Belgium és Németország, ahol alacsony a munkanélküliségi ráta. Kevesebb nehézségről számoltak be olyan tagállamok, mint például Spanyolország, Görögország, Horvátország és Ciprus, ahol munkaerő-kínálati hiány nem korlátozza a munkaerő-felvételt. A jobb minőség és az egész életen át tartó tanulásba való további beruházások hozzájárulnának a készségek terén fennálló szűk keresztmetszetek enyhítéséhez. Az Eurostat adatai szerint 2009 és 2014 között a tagállamok döntő többségében nőtt az egész életen át tartó tanulásban való részvétel aránya (Horvátországban, Cipruson, Görögországban, Lengyelországban, Spanyolországban és Szlovéniában azonban nem), de továbbra is nagy különbségek vannak, ugyanis az egész életen át tartó tanulásban való részvételre vonatkozó 2014. évi adatok a Romániában és Bulgáriában mért 1,5 %-tól, illetve 1,8 %-tól a Finnországra, Dániára és Svédországra vonatkozó több mint 25 %-ig terjednek.

9. ábra: Az európai vállalatok nehézségei a szükséges készségekkel rendelkező munkatársakat megtalálálásában, 2013.



Forrás: 3. európai vállalati felmérés (2013.), Eurofound (Megjegyzés: Azon vállalatok aránya, amelyek igenlő választ adtak arra a kérdésre, hogy: „Szervezetüknek nehézséget okozott-e a szükséges készségekkel rendelkező munkatársakat találni?")

Különféle okok miatt jelenthet nehézséget munkatársakat találni; ezek közül az egyik az, hogy a munkavállalók nem rendelkeznek a megfelelő készségekkel. A készségkereslet és -kínálat közötti eltérés legutóbbi elemzése ugyanakkor azt mutatja, hogy a munkaerő-felvételi nehézségeknek csak kevesebb, mint a fele magyarázható a szakképzett munkaerő valódi hiányával, míg mintegy egyharmada vezethető vissza a nem eléggé vonzó fizetésre. Az atipikus munkaidő, valamint a munkahelyi képzési lehetőségek és a vonzó fizetés hiánya csökkenti a munkáltatók azon képességét, hogy munkavállalókat vonzzanak magukhoz. Emellett a kutatások azt mutatják, hogy gyakran azok a vállalatok nem tudnak a szükséges

szakismeretekkel rendelkező munkavállalókat találni, amelyek nem hajlandók hosszú távú szerződéseket kínálni[11].

Európa készségbázisának strukturális hiányosságai fenyegetik növekedési potenciálját. Az OECD és az EB által a felnőttek készségeiről végzett felmérés (PIAAC) legfrissebb adatai szerint a munkaképes korú lakosság mintegy 20 %-a nagyon alacsony színvonalú alapkészségekkel (írástudás és számtantudás) rendelkezik, és egyes országokban (Franciaország, Spanyolország, Olaszország) ez az arány még magasabb. Csak néhány ország (Észtország, Dánia, Finnország, Hollandia és Svédország) rendelkezik nagy arányban nagyon jó alapkészségekkel rendelkező munkaerővel, és a legtöbb európai ország messze elmarad a legjobban teljesítő Európán kívüli országoktól (mint Japán vagy Ausztrália). Ami a digitális készségeket illeti, 2014-ben az EU népességének átlagosan 22 %-a nem rendelkezett semmilyen digitális készséggel; ez az érték a Luxemburgban mért 5 %, valamint a Bulgáriában és Romániában megállapított 45 %, illetve 46 % között mozgott[12]. Tekintettel arra, hogy ahhoz, hogy valaki hatékonyan működhessen a digitális társadalomban, alacsony szintű készségeknél (pl. csak e-mailezésre képes) többre van szüksége, az EU lakosságának 40 %-a digitálisan alulképzettnek tekinthető. A kormányzati kiadásokra vonatkozó adatok szintén arra utalnak, hogy fokozottan fennáll a humántőke-beruházások elmaradásának veszélye, mivel 2010 óta 3,2 %-kal csökkentek az oktatásra fordított állami kiadások, és még legutóbb, 2013-ban is tizenegy tagállamban csökkenést mértek. Európa nem ruház be hatékonyan az oktatásba és a készségfejlesztésbe, ami középtávon veszélybe sodorhatja versenypozícióját és munkaerejének foglalkoztathatóságát.

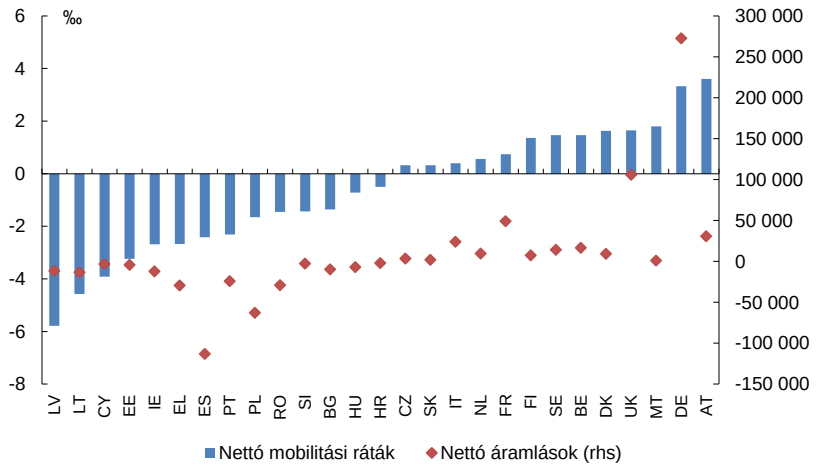
A munkavállalói mobilitás jelentős kiigazítási mechanizmus lehet az országok között a munkanélküliségi ráta tekintetében fennálló különbségek csökkentésében és a készségek terén tapasztalható szűk keresztmetszet megoldásában. A 10. ábrán látható EU-n belüli mobilitási ráta viszonylag egyértelmű képet mutat: az emberek a válság által leginkább sújtott országokból azokba az országokba költöznek, amelyek viszonylag jól átvészelték a válságot. Ez hozzáadódik a Közép- és Kelet-Európából a gazdagabb északnyugat-európai országokba irányuló hosszabb távú áramláshoz. Abszolút számokban kifejezve a nettó kiáramlás

[11] „Supporting Skills Development and Matching in the EU" (A készségek fejlesztésének és a munkaerő-piaci igényekhez való igazításának támogatása az EU-ban), in: *Employment and Social Developments in Europe 2015* (Foglalkoztatás és szociális fejlemények Európában, 2015.), Európai Bizottság

[12] A digitális kompetenciák keretrendszerén alapuló digitális készségek összetett mutatója szerint, https://ec.europa.eu/jrc/sites/default/files/lb-na-26035-enn.pdf.

Spanyolországban és Lengyelországban, míg a nettó beáramlás Németországban és az Egyesült Királyságban a legnagyobb. Összességében az EU-n belüli mobilitás továbbra is mérsékelt. A mobil polgárok általában fiatalok és magasan képzettek, a fogadó országokban hozzájárulnak a szakképzett munkaerő hiányának megoldásához, ugyanakkor távozásuk némi kihívást jelent azon országok számára, amelyekből elköltöztek, még akkor is, ha növelik a kivándorlók hazautalásait[13]. A képesítések teljes átláthatósága és összehasonlíthatósága az egész EU-ban megkönnyítheti a munkavállalói mobilitást azáltal, hogy segít a munkaadóknak megérteni a más tagállamban megszerzett képesítéseket, és ezáltal megbízniuk azokban. E célból a tagállamok megfeleltetik nemzeti képesítéseket az európai képesítési keretrendszernek.

10. ábra: Nettó mobilitási ráták és áramlások az EU-n belül, 2013



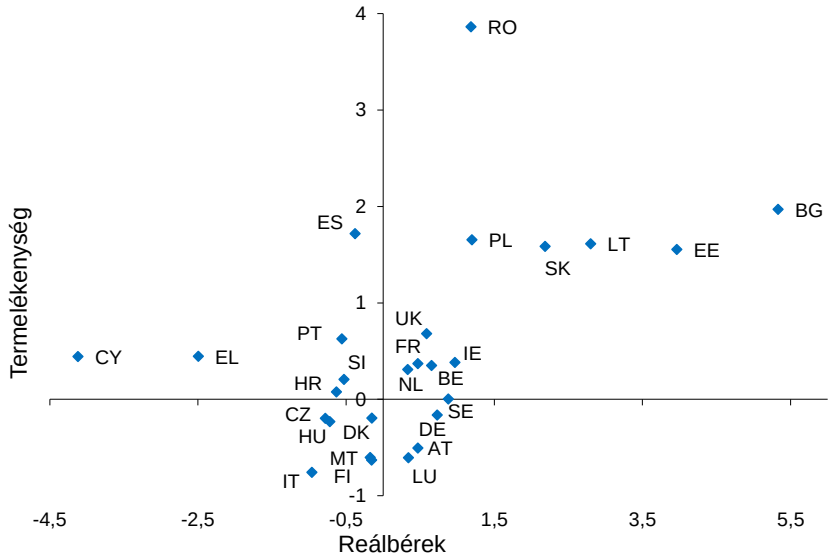
Forrás: *Labour Market and Wage Developments in Europe 2015* (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában, 2015.), Európai Bizottság Megjegyzés: Az ábra nem tartalmazza Luxemburg adatát, mivel az kiugró érték. Az EU-n belüli mobilitási rátákat
az uniós országokba való bevándorlás és az onnan való kivándorlás nettó különbségének és az uniós országok év eleji népességének hányadosaként számítják ki 1 000 lakosra vetítve.

Úgy tűnik, hogy a bérek a legtöbb tagállamban a termelékenységnek megfelelően alakulnak, ami hozzájárul az euróövezeten belüli egyensúly helyreállításához. 2008-ig a fajlagos munkaerőköltségek gyorsabban emelkedtek az euroövezet deficites országaiban, mint a többlettel rendelkező országokban. Ezt követően ez a tendencia megfordult, ami hozzájárult az érintett tagállamok külső egyensúlyának helyreállításához. Továbbá amint azt a 11. ábra mutatja, az elmúlt években a reálbérek többé-kevésbé a termelékenységgel összhangban változtak (ellentétben azzal, ami a korábbi években volt megfigyelhető több országban), és

[13] *Employment and Social Developments in Europe 2015* (Foglalkoztatás és szociális fejlemények Európában, 2015), Európai Bizottság

(Ciprus, Görögország, Spanyolország, Észtország, Románia és Bulgária kivételével) számos országban csupán kis eltérések voltak tapasztalhatók. Ez összességében pozitív fejlemény az országok belső és külső egyensúlya szempontjából.

11. ábra: A reálbérek és a termelékenység átlagos növekedési rátái, 2012–2014



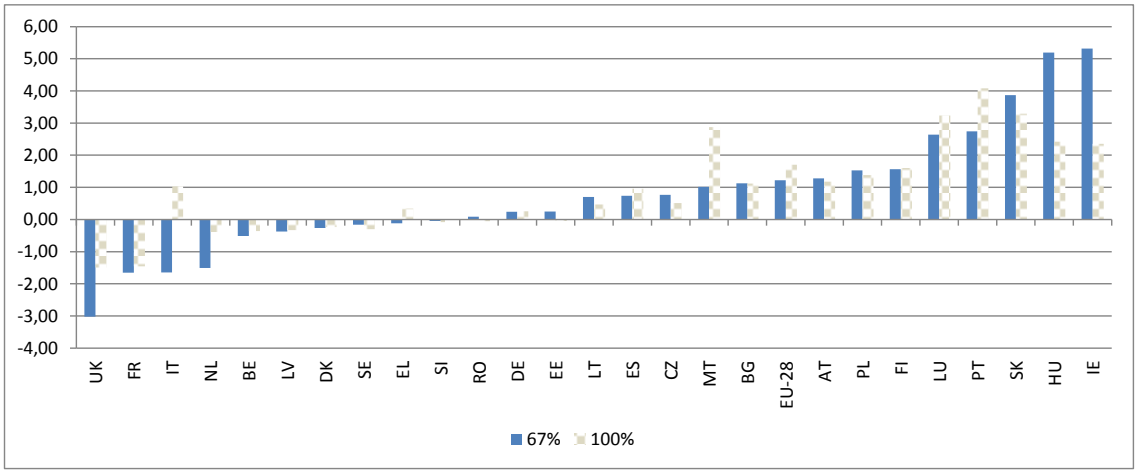
Forrás: *Labour Market and Wage Developments in Europe 2015* (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában, 2015.), Európai Bizottság

Az elmúlt években jelentős számú tagállamban nőtt a munkát terhelő adóék, különösen az alacsony bérezésű és az átlagosan keresők esetében, ami több országban a már addig is magas szintet növelte tovább[14]. Az adóék szintje jelentősen eltér a tagállamok között: a 2014-ben Máltán és Írországban érvényes 30 % alatti szinttől a Belgiumban, Németországban, Franciaországban és Magyarországon (valamint Ausztriában és Olaszországban csak az átlagosan keresők esetében) érvényes több mint 45 %-ig terjed. A 12. ábra azt mutatja, hogy 2010 és 2014 között hogyan változott az átlagbér 67 %-át, illetve 100 %-át kapó (gyermektelen egyedülálló) keresők bérét terhelő adóék. Az adóék csak 8 országban csökkent mindkét jövedelmi szinten, a legnagyobb mértékben az Egyesült Királyságban és Franciaországban. Ezzel szemben viszonylag erős növekedés tapasztalható Máltán (a 100 %-os szinten, bár alacsony szintről), valamint Luxemburgban, Portugáliában, Szlovákiában, Magyarországon és Írországban (mind a 67 %-os, mind a 100 %-os szinten, Írország esetében azonban alacsony szintről). Ezek a tendenciák aggodalomra adnak okot, tekintettel arra, hogy számos tagállamban még mindig magas a munkanélküliségi ráta. Az

[14] A munkát terhelő adóéket a személyi jövedelemadó, valamint a munkaadók és a munkavállalók társadalombiztosítási hozzájárulásai alkotják.

adóék megfelelően finanszírozott csökkentése növelné a keresletet, a növekedést és támogatná a munkahelyteremtést, továbbá hozzájárulna a GMU zökkenőmentes működéséhez[15].

12. ábra: Az adóék változása 2010 és 2014 között



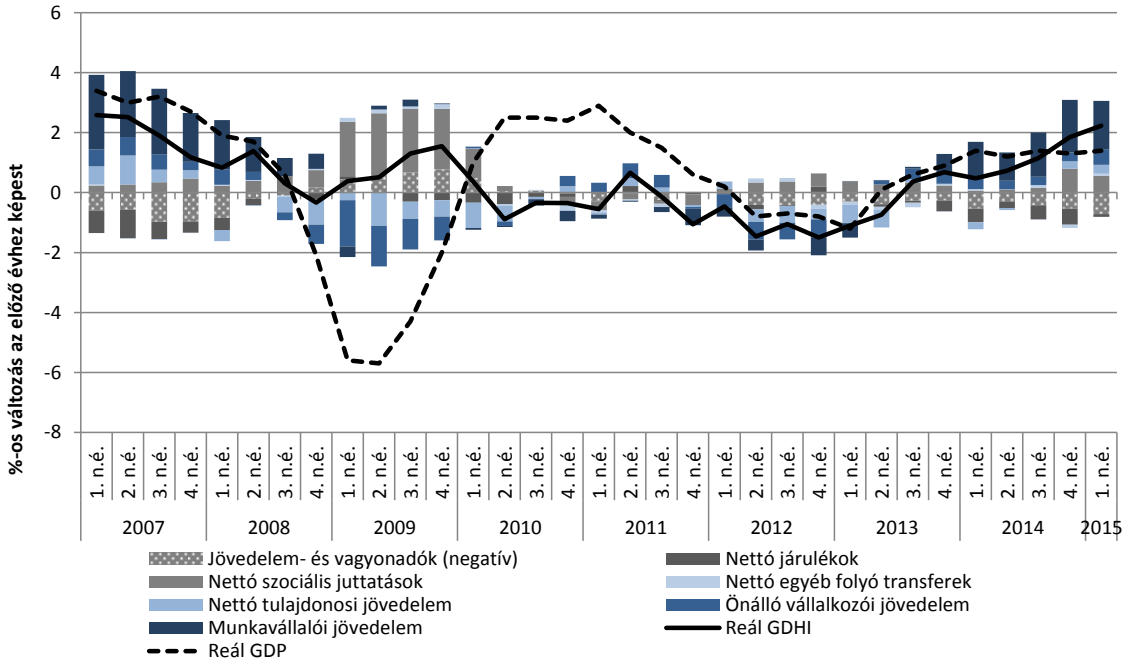
Forrás: Adatbázisa az adókról és a juttatásokról, OECD/EB. Megjegyzés: Az adatok egykeresős (gyermektelen) háztartásokra vonatkoznak, Bulgária, Litvánia, Lettország, Málta és Románia esetében a 2014-es adatok helyett a 2013. évi adatok szerepelnek.

1.3. Társadalmi tendenciák és kihívások

A gazdasági tevékenység fokozódásának és a javuló munkaerő-piaci körülményeknek köszönhetően **az EU-ban a háztartások rendelkezésére álló jövedelem ismét növekedésnek indult**. A becslések szerint az EU-ban átlagosan 2,2 %-kal nőtt a háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelem (GDHI) a 2015 első negyedévében zárult év során (13. ábra). A háztartások reáljövedelmének emelkedését a piaci jövedelmek, főként a bérek, és kisebb mértékben az önfoglalkoztatásból származó jövedelem és a nettó tulajdonosi jövedelem növekedése okozta. 2014-ben és 2015 első negyedévében a jövedelem- és vagyonadók enyhén csökkentették a háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelem reálértékének alakulását.

[15] Lásd az eurócsoport több nyilatkozatát, például: Az eurócsoport nyilatkozata: a strukturális reformok programja – tematikus vita a növekedésről és a munkahelyteremtésről – a munkát terhelő adó csökkentését célzó reformok közös elvei, Milánó, 2014. szeptember 12.

13. ábra: A háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelem és összetevőinek változása az EU-ban

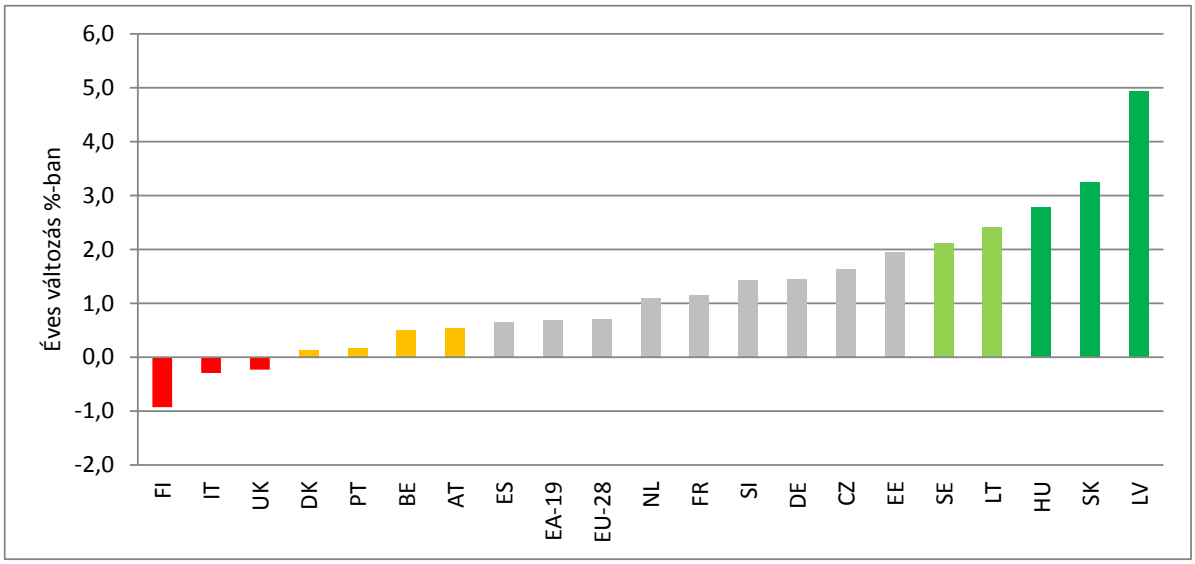


Forrás: Eurostat, nemzeti számlák (a Foglalkoztatási Főigazgatóság számításai)

Az országok teljesítményének részletesebb vizsgálata megerősíti, hogy 2014-ben a legtöbb tagállamban nőtt a háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelem. A foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblájának adatai (14. ábra)[16] azt mutatják, hogy 2014-ben a tagállamok többségében nőtt a háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelem. A háztartások jövedelmében a legnagyobb javulás Svédországban, Litvániában, Magyarországon, Szlovákiában és Lettországban volt tapasztalható, ahol az emelkedés mértéke meghaladta az évi 2 %-ot. Ezzel szemben az Egyesült Királyságban, Olaszországban és Finnországban csökkenés következett be, amit Finnország esetében a munkanélküliségi mutatók általános romlásával együtt kell figyelembe venni. Egyes, a válság által súlyosan érintett országokban (pl. Görögország és Ciprus) még nem állnak rendelkezésre adatok a háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelem közelmúltbeli alakulásának értékeléséhez.

[16] A háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelemre vonatkozó adatok lekérése 2015. október 28-án történt. Azon a napon kilenc tagállam (Bulgária, Írország, Görögország, Horvátország, Ciprus, Luxemburg, Málta, Lengyelország és Románia) esetében nem álltak rendelkezésre a 2014. évi adatok.

14. ábra: A háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelem változása 2014-ben a foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblája szerint



Forrás: Eurostat, nemzeti számlák (a Foglalkoztatási Főigazgatóság számításai).

A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya a 2009 és 2012 közötti folyamatos emelkedés után 2013-ban és 2014-ben stabilizálódott.

Az Európa 2020 stratégiában a szegénység visszaszorítása kapcsán kitűzött cél elérésének mérésére a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya szolgál, amelyet az Eurostat szolgáltat. A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya azoknak az aránya, akik:

- a szegénységi küszöb alatt élnek, azaz a háztartásuk rendelkezésére álló ekvivalens[17] jövedelem (a társadalmi juttatások és a nyugdíjak kifizetése után) a háztartások rendelkezésére álló jövedelem országos középértékének 60 %-a alatt van;
- VAGY súlyos anyagi nélkülözésben[18] élnek;
- VAGY nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásban élnek[19].

A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya az EU 28 tagállamában (EU-28) 2014-ben enyhe mértékben, 24,4 %-ra[20], vagyis 122 millió főre csökkent a 2013-as

[17] Az Eurostat az OECD módosított skálája alapján kiszámított ekvivalenciatényezőt alkalmaz. 1,0-del súlyozza az első legalább 14 éves személyt, 0,5-del a további legalább 14 éves személyeket, és 0,3-del a 0–13 éveseket. Az Eurostat részletesen meghatározása a következő címen érhető el: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Material_deprivation

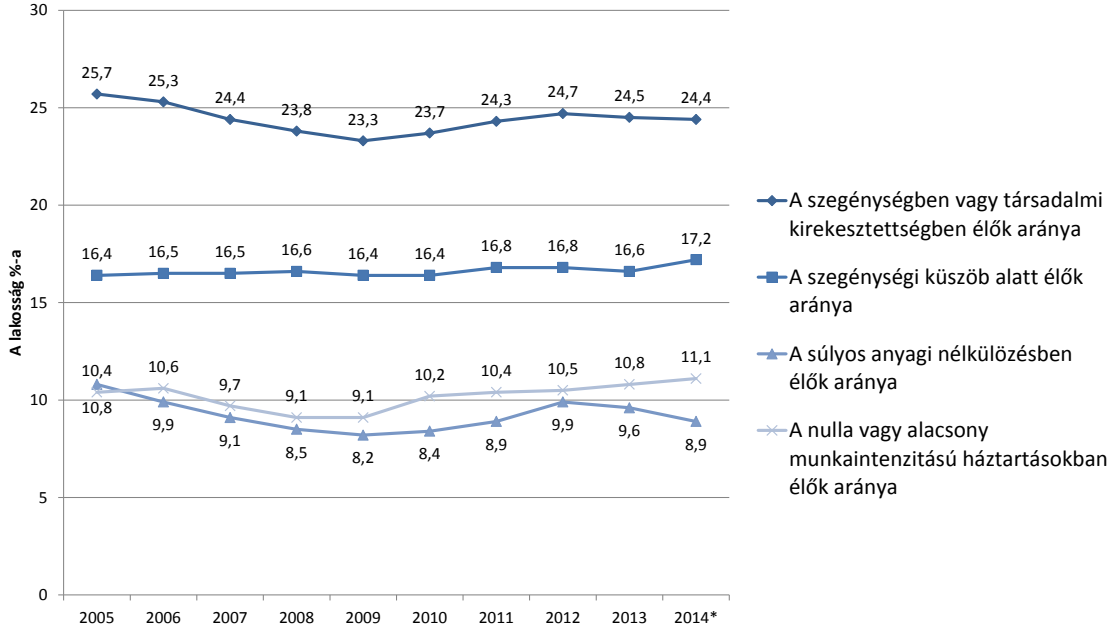
[18] Valaki akkor tekinthető súlyos anyagi nélkülözésben élőnek, ha egy 10 fontosnak tartott tételt tartalmazó listáról legalább hármat (árukat vagy szolgáltatásokat) nem engedhet meg magának.

[19] A nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásokban élők közé azok a 0–59 évesek sorolhatók, akik olyan háztartásban élnek, amelyben az elmúlt év során a (18–59 éves) felnőttek teljes munkapotenciáljuk kevesebb mint 20 %-át töltötték munkával.

24,5 %-os, illetve 2012-es 24,7 %-os értékről. Mindazonáltal még mindig 1 százalékponttal magasabb volt, mint 2009-ben (23,3 %).

A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők arányának alakulása leginkább az aktív kereső nélküli háztartások és a súlyos anyagi nélkülözésben élők számának változásával magyarázható. 2013-ban a súlyos anyagi nélkülözésben élők aránya enyhe mértékben, a teljes lakosság 9,6 %-ára csökkent. Az EUROSTAT 2014. évre vonatkozó előzetes adatai[21] alapján azóta várhatóan tovább csökkent, bár továbbra is jóval meghaladja a 2009-es 8,2 %-os értéket (lásd a 15. ábrát). Emellett az aktív kereső nélküli háztartások aránya 2013-ban 10,8 %-ra, jóval a válságot megelőző 9,1 %-os szint fölé emelkedett. A szegénységi küszöb alatt élők aránya, amely azok csoportját jelenti, akik a társadalmi transzferek után a háztartások rendelkezésére álló jövedelem középértékének 60 %-ánál kevesebb jövedelemmel[22] rendelkeznek, stabilan 16,6 % körüli értéken maradt, ám a szegénységi küszöb értékei, amelyek alatt az emberek szegénységben élőnek minősülnek, továbbra is folyamatosan csökkennek, ami az életszínvonal folyamatos romlását tükrözi. Az, hogy a szegénység és a társadalmi kirekesztettség kockázatát mennyire sikerült korlátok közé szorítani, a nemzeti automatikus stabilizátorok függvénye volt.

15. ábra: A szegénység és a társadalmi kirekesztettség tendenciái az Európai Unióban



[20] A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők arányára vonatkozó 2014-es adat a tagállamok többsége által szolgáltatott adatok alapján az Eurostat által megbecsült adat.

[21] További információk az anyagi nélkülözésre vonatkozó statisztika előzetes eredményeiről az EUROSTAT következő címen elérhető ezzel foglalkozó kiadványában találhatók: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Material_deprivation_statistics_-_early_results

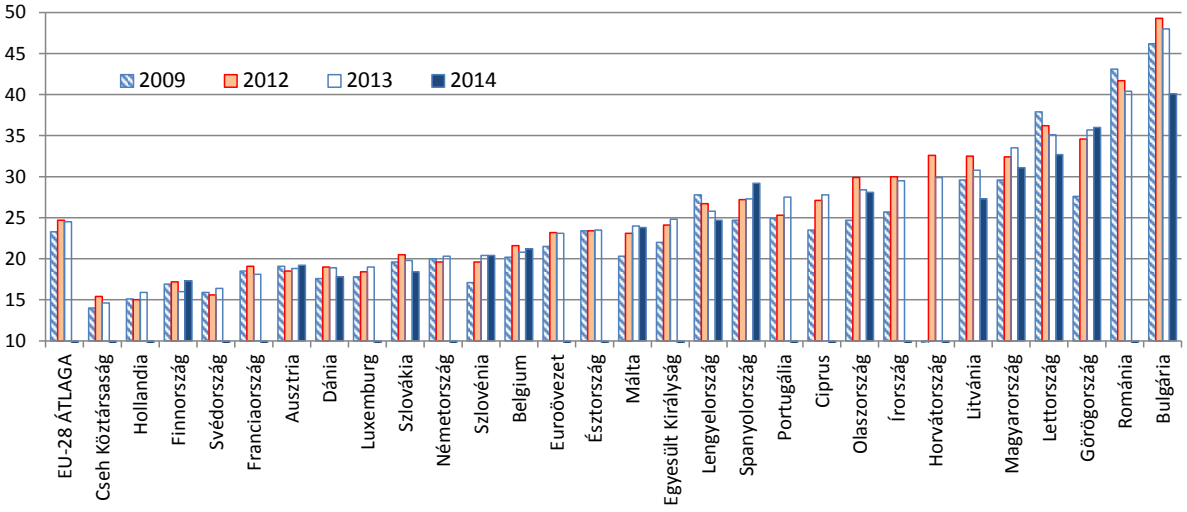
[22] Kevesebb, mint a háztartások rendelkezésére álló jövedelem országos középértékének 60 %-a (a társadalmi transzferek után).

Forrás: Eurostat, EU-SILC.

Megjegyzés: előzetes számadatok 2014-re. 2009-ig EU27; aktív kereső nélküli háztartások: a 0 és 59 év közötti lakosság %-a; a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya, a szegénységi küszöb alatt élők aránya: az előző évi jövedelem; a súlyos anyagi nélkülözésben élők aránya: folyó év; aktív kereső nélküli háztartások: előző év.

2013-ban és 2014-ben kilenc tagállamban (a Cseh Köztársaságban, Hollandiában, Finnországban, Svédországban, Franciaországban, Ausztriában, Dániában, Luxemburgban és Szlovákiában) volt a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya 20 % alatt, nagyjából ugyanazon a szinten, mint 2009-ben. Ezzel szemben a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya hat tagállamban meghaladta a 30 %-ot, ezek közül 4 országnak sikerült csökkentenie a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők arányát az előző évhez képest (16. ábra).

16. ábra: A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya a teljes lakosság %-ában

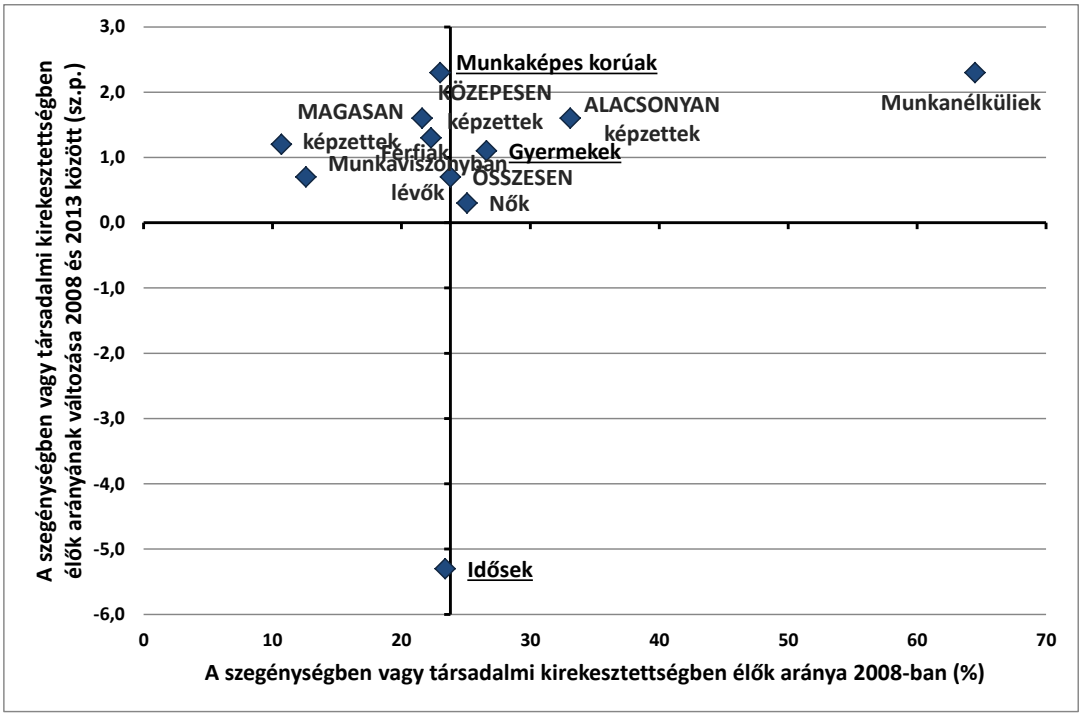


Forrás: Eurostat, EU-SILC.

A munkaképes korú népességet és a gyermekeket fenyegette leginkább a szegénység vagy a társadalmi kirekesztettség kockázata, míg az idősek számára nagyobb védelmet jelentett a nyugdíjak viszonylagos stabilitása a munkaviszonyból származó jövedelmekhez képest (17. ábra). A munkaképes korú népességet fenyegető szegénység vagy társadalmi kirekesztettség kockázata a 2008-ban regisztrált 23 %-ról 2013-ra 25,3 %-ra emelkedett a munkahelyek megszűnése és az aktív keresők szegénységi rátájának emelkedése miatt. 2013-ban az EU 28 tagállamában a férfiak továbbra is valamivel kisebb mértékben voltak kitéve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztettség kockázatának, mint a nők: a szegénységben

vagy társadalmi kirekesztettségben élő férfiak aránya 23,6 % volt, szemben a nők 25,4 %-ával.

17. ábra: A szegénység vagy a társadalmi kirekesztettség kockázata korcsoportok, munkaerő-piaci helyzet és végzettségi szintek szerint, 2008, valamint a 2008 és 2013 közötti változás



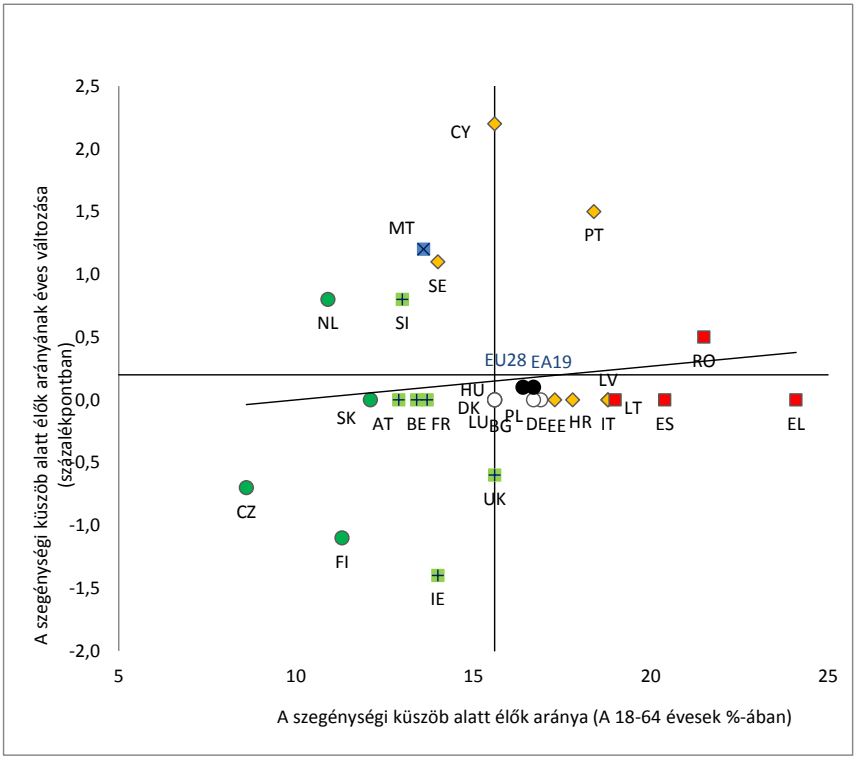
Forrás: Eurostat, EU-SILC.

Ami a munkaképes korú népességet (18–64 éves korcsoport) illeti, a foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblája azt mutatja, hogy három olyan országban, ahol a szegénységi küszöb alatt élők aránya meghaladta az uniós átlagot, vagy akörül mozgott (Ciprus, Portugália és Románia), 2013-ban tovább emelkedett az arány. Cipruson és Portugáliában a növekedés mértéke magas volt (2,2 százalékpont, illetve 1,5 százalékpont). Más olyan országokban, ahol az átlagnál jóval magasabb a szegénység szintje (Görögország, Spanyolország és Litvánia), nem regisztrálták az arány statisztikailag szignifikáns csökkenését; e tagállamok helyzete ezért továbbra is kritikus. Azon országok közül, amelyekben viszonylag alacsony a szegénységi arány, Málta és Svédország helyzetét kell figyelemmel kísérni, mivel esetükben az átlagnál jóval magasabb volt a növekedés. Amint azt a 18. ábra[23] is mutatja, a regressziós egyenes meredeksége a tagállamok tendenciáinak különbözőségét jelzi.

[23] A szegénységi és jövedelemegyenlőtlenségi (S80-S20) mutatók tekintetében az EU-SILC felmérés adatai alapján kiszámították a pontbecslések konfidenciaintervallumait. Ennek a számításnak az eredményeit

beépítették a tagállamok besorolására vonatkozó módszertanba. Ennek megfelelően a 16. és a 18. ábrán a nullától statisztikailag nem különböző éves változások helyett ez az érték szerepel. Hasonlóképpen a (súlyozatlan) uniós átlagtól statisztikailag nem különböző értékek helyett is ez az érték szerepel. A módszertanra vonatkozó részletes információk a mellékletben találhatók.

18. ábra: A szegénységi küszöb alatt élők aránya a munkaképes korú (18–64 éves) népességen belül a foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblája szerint



Forrás: Eurostat, EU-SILC (a Foglalkoztatási Főigazgatóság számításai). Időszak: 2013. évi szint és 2012–2013-as változás.
Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU-28 súlyozatlan átlaga. Az EU-28 és az EA-19 érték a megfelelő súlyozott átlagot jelenti. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. A statisztikailag inszignifikáns, a (súlyozatlan) uniós átlaghoz viszonyított változásokat és különbségeket nullának vesszük. A módszertanra vonatkozó információkat lásd a mellékletben.

A munkanélküliek vannak leginkább kitéve a szegénység és a kirekesztettség kockázatának, de a válság alatt az aktív keresők szegénységi rátája is nőtt, noha az aktív keresők közül a szegénységi küszöb alatt élők aránya az EU 28 tagállamában átlagosan 8,9 %-on stabilizálódott 2013-ban, szemben a 2012. évi 9,0 %-kal. Az aktív keresők szegénységi rátája Finnország 3,7 %-os és Románia 18 %-os értéke között mozgott. A munkanélküliség visszaszorítása hozzá fog járulni a szegénység csökkentéséhez, de azoknak a szegényeknek, akiknek sikerül állást találniuk, csak a fele fog valóban kitörni a szegénységből[24]. A munkahelyteremtésnek és a foglalkoztatás növekedésének a szegénységre gyakorolt hatása ugyanis attól függ, hogy az új munkahelyek fedezik-e a létminimumot (mind a munkaórák, mind az órabér tekintetében), valamint attól, hogy azokat magas vagy alacsony munkaintenzitású háztartások szerzik-e meg.

[24] Lásd: *Employment and Social Developments in Europe 2013* (Foglalkoztatás és szociális fejlemények Európában, 2013.)

Noha 2013-ban a legtöbb országban stabilizálódott a gyermekek szegénységének vagy kirekesztettségének kockázata, 27,7 %-os aránya még mindig nagyon magas, és az aktív kereső nélküli háztartásban élő gyermekek aránya tovább nőtt (2013-ban az EU-ban 9,7 %-ra). A gyermekek életkörülményei nagymértékben függnek a szülők munkaerő-piaci helyzetétől. Az aktív kereső nélküli háztartásban, az egyedülálló szülővel élő vagy csak egy dolgozó szülővel rendelkező gyermekeket sokkal jobban fenyegeti a szegénység veszélye. A pénzben nyújtott támogatások számos országban hozzájárulnak a gyermekeket sújtó szegénység kockázatának csökkentéséhez azáltal, hogy valamilyen mértékben kompenzálják a munkából származó jövedelem hiányát (Görögországban és Romániában kevesebb mint 20 %-át, míg Svédországban, Németországban, Ausztriában, az Egyesült Királyságban és Írországban több mint 50 %-át).

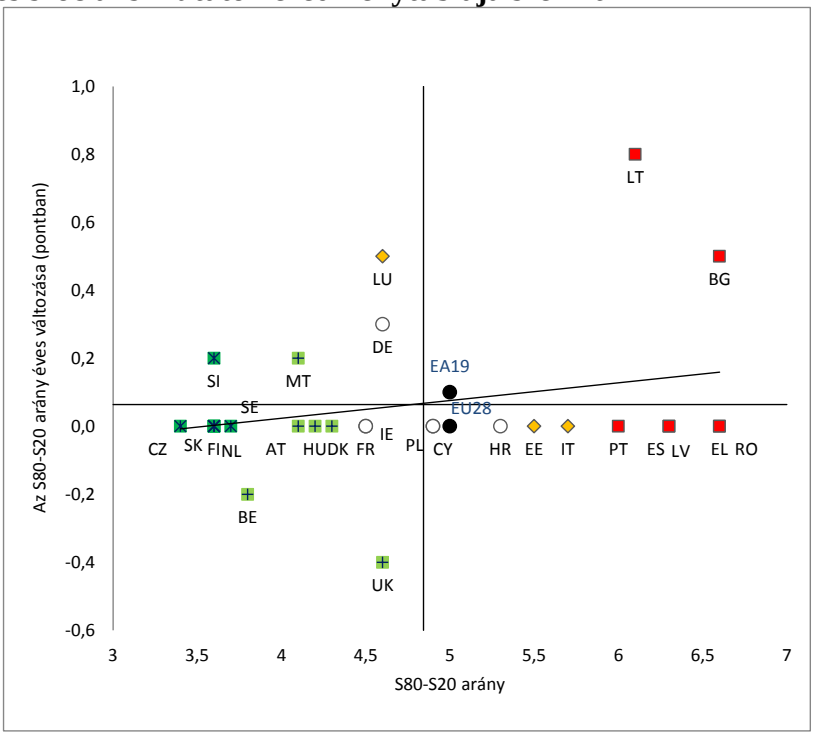
A fogyatékossággal élő személyek körében gyakran magasabb a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya (2013-ban 30 %), és ennek kockázata a fogyatékosság mértékével (súlyos – enyhe) arányosan növekszik. A fogyatékossággal és a fogyatékosság nélkül élő személyek között a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők arányát tekintve fennálló különbség (uniós szinten 8,5 százalékpont) nem csökken. **A jövedelmi szegénységben élők arányát tekintve fennálló különbségek mögött továbbra is jelentős tényező az iskolai végzettség.** A felsőfokú végzettséggel (5. és 6. szint) rendelkező személyek körében a szegénységi küszöb alatt élők aránya kevesebb mint egyharmada volt az általános iskolai vagy alsó középfokú végzettséggel rendelkező személyek körében a szegénységi küszöb alatt élők arányának. 2013-ban az arányuk 7,5 %, illetve 23,7 % volt. A felső középfokú végzettséggel rendelkezők esetében ugyanez az arány 14,5 % volt.

2013-ban a jövedelemegyenlőtlenség nagyjából stabil maradt. A foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblájában szereplő S80-S20 arány[25] enyhén (0,1 százalékponttal) növekedett az euróövezetben, míg csaknem változatlan maradt a 28 tagú EU-ban (19. ábra). Mindazonáltal többek között a válság által a foglalkoztatásra és a háztartások rendelkezésére álló jövedelemre gyakorolt eltérő hatás, az adó- és juttatási rendszerek eltérő újraelosztó szerepe, valamint a nemzeti szociális védelmi rendszerek különbségei következtében az egyenlőtlenségi adatok nagymértékű és fokozódó szórása volt megfigyelhető Európa-szerte.

[25] A jövedelmi ötödök aránya a SILC adatai alapján a népesség legmagasabb jövedelmű 20 %-a és legalacsonyabb jövedelmű 20 %-a jövedelmének hányadosa.

A jövedelemegyenlőtlenségre vonatkozó legmagasabb adatokat Portugáliában, Litvániában, Spanyolországban, Lettországban, Görögországban, Bulgáriában és Romániában figyelték meg, amely országokban a jövedelmi ötödök aránya hat felett volt. Ezen országok közül releváns növekedést Litvániában és Bulgáriában mértek. 2013-ban Luxemburgban is jóval az átlag feletti mértékben nőtt a jövedelemegyenlőtlenség, noha annak szintje viszonylag alacsony maradt.

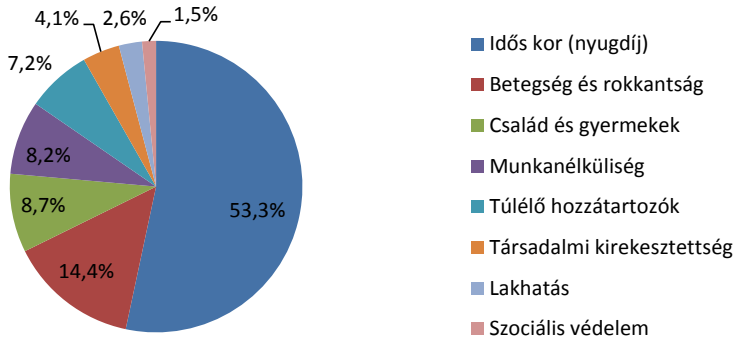
19. ábra: Az egyenlőtlenség (amelyet a jövedelmi ötödök aránya mér) a foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblája szerint



Forrás: Eurostat, EU-SILC (a Foglalkoztatási Főigazgatóság számításai). Időszak: 2013. évi szint és 2012–2013-as változás.
Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU-28 súlyozatlan átlaga. Az EU-28 és az EA-19 érték a megfelelő súlyozott átlagot jelenti. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. A statisztikailag inszignifikáns változásokat nullának vesszük. A módszertanra vonatkozó információkat lásd a mellékletben.

A 28 uniós tagállamban átlagosan kis mértékben nőtt a szociális védelemre fordított kiadás a GDP százalékában. Ez az arány az EU-28 egészét tekintve a 2011-es GDP 29,0 %-áról 2012-ben a GDP 29,4 %-emelkedett. 2012-ben tíz tagállam (Dánia, Franciaország, Hollandia, Írország, Görögország, Finnország, Belgium, Svédország, Olaszország és Ausztria) fordította a GDP-je több mint 30 %-át szociális védelmi kiadásokra, míg nyolc ország (Lettország, Észtország, Románia, Litvánia, Bulgária, Lengyelország, Szlovákia és Málta) kevesebb mint a 20 %-át. A kiadások megoszlását illetően 2013-ban az összkiadás több mint fele kapcsolódott az idős korhoz (nyugdíjak; lásd a 20. ábrát).

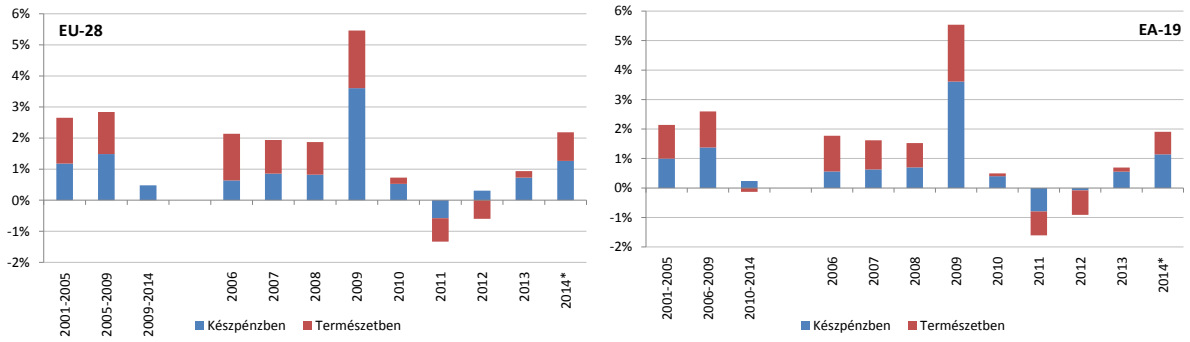
20. ábra: A szociális kiadások összetevői 2013-ban, EU-28, a szociális védelemre fordított összes kiadás %-ában



Forrás: Eurostat, ESSPROS.

Ahogy javult a gazdasági környezet, 2014-ben mind a pénzbeli, mind a természetbeni ellátásokra fordított kiadások gyorsabb ütemben emelkedtek reálértéken az EU-ban és az eurozónában is, mint 2013-ban (21. ábra). Azonban a természetbeni juttatások 2014-ben bekövetkezett növekedése csak részben ellensúlyozta a 2010 és 2012 között megfigyelt csökkenést. A legtöbb tagállamban hasonló mértékű emelkedés következett be, kivéve Írországban, Görögországban, Spanyolországban, Cipruson, Horvátországban és Szlovéniában, ahol a természetbeni juttatások továbbra is csökkentek.

21. ábra: Az állami szociális reálkiadások éves változásának megoszlása a pénzbeli és a természetbeni juttatások között (2001 és 2014 között) az EU-28-ban és az EA-19-ben



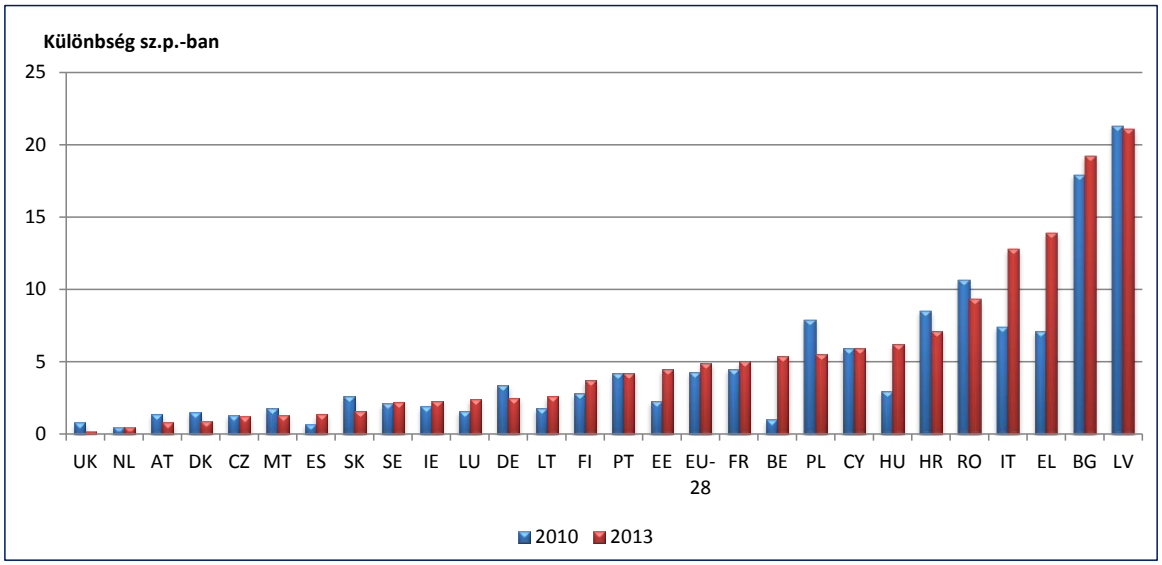
Forrás: Eurostat, nemzeti számlák (a Foglalkoztatási Főigazgatóság számításai). Megjegyzés: a 2014-re vonatkozó értékek a nemzeti számlákon alapuló becsült értékek. Megjegyzés: Amennyiben nem állnak rendelkezésre adatok az (éves) nemzeti számlákon, az adatok alapját a (negyedéves) nemzeti számlák vagy az AMECO adatbázis képezi (ez utóbbi esetben általában számított növekedési rátákkal szorozva az (éves) nemzeti számlákból származó adatokat).

Az adókedvezmények rendszerének a 2008–14-es időszakban bekövetkezett változásai valamennyi tagállamban[26] jelentős hatást gyakoroltak a háztartások jövedelmére. Egyes országokban a 2008 óta elfogadott intézkedések következtében erőteljesen csökkent a háztartások jövedelme (Görögországban -17 %, Lettországban -4,5 %, valamint Olaszországban és Észtországban körülbelül -4 %), noha ez általában nagyobb mértékben érintette a magas jövedelmeket, mint az alacsonyakat. Ami a közelmúltat illeti, a legtöbb vizsgált tagállamra igaz volt, hogy a 2013–14-ben meghozott intézkedéseknek összességében pozitív hatásuk volt a bevételekre, és a legtöbb esetben jobban kedveztek az alacsonyabb jövedelmű csoportoknak. Meg kell jegyezni, hogy még az olyan országok között is, amelyekben hasonló volt a háztartások jövedelmére gyakorolt átlagos hatás, az intézkedések 2008 és 2014 közötti időszakban tapasztalt elosztási hatása eltérően alakult az alacsonyabb és a magasabb jövedelmű csoportok között, ami arra világít rá, hogy a szakpolitikai eredmények szempontjából mennyire fontos az intézkedések megtervezése.

Egyes országokban az alacsony jövedelmű háztartások számára megnehezült az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés. Az EU-ban átlagosan az alacsony jövedelmű háztartásokban élők (legalsó jövedelmi ötöd) 6,4 %-a számolt be ki nem elégített egészségügyi szükségletről[27], szemben a gazdagabb háztartásokban élő emberek (legfelső jövedelmi ötöd) 1,5 %-ával. A válság alatt a tagállamokban elmélyült a gazdagok és a szegények között az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés tekintetében húzódó szakadék (22. ábra).

[26] De Agostini et al (2015): *The effect of tax-benefit changes on the income distribution in 2008-2014* (Az adókedvezmények változásainak hatása a jövedelemeloszlásra 2008–2014-ben).
[27] Azok aránya, akik – noha szükségük lett volna rá – azért nem fordultak orvoshoz, mert az túl költséges, túl hosszú a várakozási idő, vagy mert túl messze van a lakóhelyüktől.

22. ábra: Orvosi vizsgálatra vonatkozó ki nem elégített szükséglet önbevallás alapján (legalsó jövedelmi ötöd–legfelső jövedelmi ötöd)



Forrás: Eurostat, EU-SILC. Megjegyzések: Indok: túl sokba kerül, túl messze van vagy várólista van. Nem (az Eurostat közzétette a Szlovénia tekintetében rendelkezésre álló adatokat).

2. A FOGLALKOZTATÁSI ÉS SZOCIÁLIS REFORMOK – A TAGÁLLAMI INTÉZKEDÉSEK

Ez a szakasz a tagállamok által az új uniós foglalkoztatási iránymutatásokban[28] meghatározott prioritási területeken bevezetett fő foglalkoztatási és szociális reformokról és intézkedésekről nyújt áttekintést. A tagállamok foglalkoztatáspolitikáira vonatkozó iránymutatások egyszerre kereslet- és kínálatorientáltak, és noha a címzettjeik a tagállamok, az iránymutatásokat a szociális partnerek és az érdekeltek teljes bevonásával kell végrehajtani. A szakasz a LABREF-adatbázis 2014. évi adataira, valamint a tagállamok 2015. évi nemzeti reformprogramjaira és az Európai Bizottság forrásaira támaszkodik[29].

2.1. A munkaerő-kereslet fellendítése

A foglalkoztatási támogatás továbbra is a foglalkoztatás és a munkahelyteremtés támogatásának széles körben alkalmazott eszköze, mellyel összefüggésben egyes országok (Litvánia, Svédország, Írország) a meglévő programok kibővítése vagy finomhangolása mellett döntöttek, míg mások (Ciprus, Franciaország, Románia és Olaszország) teljesen új rendszert vezettek be. Spanyolország, Ciprus, Portugália és Szlovákia az induló vállalkozások ösztönzőiről, köztük a vállalkozói szellem ösztönzését célzó intézkedésekről határozott.

A tagállamok által a munkabérek adóztatása terén hozott intézkedések a válság kezdete óta a költségvetési egyenleg és a munkabéreket terhelő adók reformjának iránya közötti összefüggést tükrözik. Általában a tartósan költségvetési hiánnyal küzdő országok több olyan reformintézkedést hoztak, amelyek növelték a munkabéreket terhelő adókat. A magas adóék csökkentése felé való elmozdulás továbbra is kihívást jelent, de nemrégiben több ország is az adóék csökkentésére irányuló intézkedéseket fogadott el.

Franciaország, Görögország, Lettország, Belgium, Olaszország, Románia és Svédország a munkaerő iránti kereslet támogatására olyan intézkedéseket vezetett be, illetve erősített meg,

[28] A Bizottság javaslata – A Tanács határozata a tagállamok foglalkoztatáspolitikáira vonatkozó iránymutatásokról, 2015. március 2.; A Tanács határozata a tagállamok foglalkoztatáspolitikáira vonatkozó iránymutatásokról, 2015. október 5.

[29] A 2008 óta bekövetkezett munkaerő-piaci és bérezési fejlemények részletes elemzése megtalálható az Európai Bizottság foglalkoztatásért, szociális ügyekért és társadalmi befogadásért felelős főigazgatóságának *Labour market developments and wages in 2015* (A munkaerőpiac és a bérek alakulása 2015-ben) című 2015. évi jelentésében.

amelyek célja a társadalombiztosítási járulékok strukturális csökkentése. Horvátországban, Szlovéniában, Portugáliában, Szlovákiában, Belgiumban és az Egyesült Királyságban a kiszolgáltatott helyzetű csoportokat érintő célzott csökkentésekre került sor. Spanyolország 2015-ben csökkentett mértékű társadalombiztosítási járulékot vezetett be a határozatlan idejű szerződéssel való munkaerő-felvétel támogatására. Finnország a gyenge béremelkedés ellensúlyozására csökkentette a munkavállalói társadalombiztosítási járulékokat. Olaszországban a 2015. évi *stabilitási törvény* számos intézkedést vezetett be a munkát terhelő adóék csökkentésére, többek között a munkáltatókat érintő munkaerőköltség-csökkentést, az alacsony keresetűeket támogató adójóváírásokat és a 2015-ben határozatlan idejű szerződéssel felvett munkaerőre vonatkozó, három évig csökkentett mértékű társadalombiztosítási járulékokat. Franciaországban 2014-ben a „felelősségvállalási és szolidaritási paktum" az alacsony és közepes keresetűekre vonatkozó társadalombiztosítási járulékok további csökkentésével egészítette ki a versenyképesség és foglalkoztatás támogatására szolgáló meglévő, nem célzott adókedvezményeket. Görögország új adómérték-táblázatot vezetett be, az adómentes sávokat megszüntette, és célzott adókedvezményekkel helyettesítette.

Az előző évek mélyreható fellépése után a bérmegállapítás általában azt tükrözi, hogy a reálbérek a termelékenység alakulásával összhangban változnak, és egyes országok a közelmúltban a minimálbérrel kapcsolatos lépéseket tettek. Finnországban 2014–2015-re, Spanyolországban pedig 2015–2016-ra vonatkozóan a bérek visszafogására irányuló ágazatközi megállapodások megkötésére került sor. Szlovéniában 2015-ben szociális megállapodás megkötésére került sor, amely a magánszektorban a bérmegállapítás alapjául a kollektív szerződéseket, az inflációt és az ágazati termelékenység valamilyen arányát határozza meg. A bérek és a termelékenység alakulása közötti összhang biztosítása érdekében a belga kormány 2016-ig ideiglenesen felfüggesztette a bérek automatikus indexálását, míg Cipruson a bérindexálás felfüggesztését a magánszektor tekintetében is meghosszabbították 2016-ig. A minimálbér megállapítására szolgáló új mechanizmusokat vezettek be Görögországban (2017-től), Írországban és Horvátországban, valamint jogszabályban rögzített nemzeti minimálbért vezettek be Németországban 2015-től. Portugáliában az alkotmánybíróság ítéletét követően visszaállították a közszférában a 13. és 14. havi fizetéseket. Az Egyesült Királyságban a kormány nemzeti létminimumot vezet be, amelynek meghatározása a hatályos nemzeti minimálbérre vonatkozó kritériumrendszertől eltérő kritériumrendszer alapján történik.

2.2. A munkaerő-kínálat növelése, valamint a készségek és kompetenciák fejlesztése

Számos tagállamban a személyi jövedelemadó csökkentésével támogatták a munkaerő-piaci részvételt. Spanyolországban és Lettországban fogadtak el javaslatot a személyi jövedelemadó csökkentésére, különösen az alacsony jövedelmű csoportok gyenge pénzügyi helyzetének és munkavállalási hajlandóságának javítására. Más országok (Svédország, Lettország, Litvánia, Hollandia és Németország) emelték az adómentes jövedelmi küszöbértéket vagy az adókedvezményeket. Ausztria 2015-ben jelentős mértékben módosította személyijövedelemadó-rendszerét; többek között csökkentette a személyi jövedelemadó induló kulcsát.

A nyugdíjreformok továbbra is arra összpontosítanak, hogy főként a magasabb nyugdíjkorhatárok, a szigorúbb jogosultsági feltételek és a korengedményes nyugdíjazási lehetőségek szűkítése révén egyensúlyba hozzák a munkában és a nyugállományban eltöltött időt. Az elmúlt év során több tagállam (Belgium, Bulgária, Hollandia, Portugália és az Egyesült Királyság) vezetett be új nyugdíjkorhatárt, vagy hozta előbbre a nyugdíjkorhatár már korábban tervezett emelését. Mostanra a 28 tagállamból 25 foglalt törvénybe azonnali vagy később alkalmazandó emelést. Közülük hét (Ciprus, Dánia, Görögország, Olaszország, Hollandia, Portugália és Szlovákia) kifejezetten összekapcsolta a nyugdíjkorhatárt a várható élettartam-növekedéssel, és további országok (Belgium, Finnország és Szlovénia) is ezt fontolgatják.

Több tagállam is lépéseket tesz a munkaerőpiacról korengedményes nyugdíjazás útján történő kilépés visszaszorítására például a korhatár és/vagy az előírt szolgálati idő emelése (Belgium, Lettország) vagy meghatározott korai nyugdíjazási kedvezmények vagy rendszerek fokozatos megszüntetése révén (Luxemburg, Lengyelország). Több tagállam (Bulgária, Dánia, Horvátország) vezetett be szigorúbb követelményeket és eljárásokat a rokkantsági ellátásokhoz való hozzáférés tekintetében annak érdekében, hogy azokat a valóban rászorulók vegyék igénybe, és ne használják a korkedvezményes nyugdíjba vonulás helyettesítésére.

Néhány tagállam 2014–2015-ben reformokat vezetett be a munka és a magánélet közötti egyensúlyt célzó politikák támogatására a munkaerő-piaci részvétel növelése érdekében. Ausztria bejelentette, hogy a 2018/2019-es évig összesen 800 millió EUR összegű beruházást hajt végre az egész napos iskolák férőhelyeinek növelése és rendelkezésre állásának javítása, valamint a szolgáltatásaik minőségének javítása érdekében. Az Egyesült Királyság bevezette a

megosztott szülői szabadságot, amely lehetővé teszi a szülők számára, hogy gyermek születése vagy örökbefogadása után együttesen 52 hét fizetett szabadságon osztozzanak meg.

A nők munkaerő-piaci részvételének növelése segíthet csökkenteni a szegénység vagy a társadalmi kirekesztettség kockázatát, amely őket az egyszülős családok esetében fokozottan fenyegeti, valamint megelőzni, hogy idős korban az alacsonyabb nyugdíjjogosultságuk miatt szegénység sújtsa őket.

Annak ösztönzése, hogy a nők belépjenek a munkaerőpiacra, és ott is maradjanak, a munkaerő-kínálat növelése révén segíthet ellensúlyozni a munkaképes korú népesség csökkenésének legtöbb uniós tagállamban várható következményeit. Egyben hozzájárulna az állami költségvetésekre és a szociális védelmi rendszerekre rótt teher csökkentéséhez, a nők készségeinek és kompetenciáinak jobb felhasználásához, valamint a növekedési potenciál és a versenyképesség növeléséhez.

Az oktatási és képzési rendszerek strukturális hiányosságai továbbra is kihatnak a készségszintekre. Az Olaszországban nemrégiben végrehajtott reformok célja az volt, hogy az állami oktatási ágazatban dolgozóknak kínált határozatlan idejű szerződések révén stabilizálják a rendszert. 2015-ben Spanyolország a képzések tartalmának a munkaerő-piaci igényekhez való hozzáigazítására törekedve megreformálta az úgynevezett foglalkoztatási célú szakképzési alrendszer szervezeti formáját és irányítását, míg Svédországban egy új felnőttoktatási kezdeményezés növelni fogja az önkormányzati felnőttoktatási rendszer férőhelyeinek számát. A készségekkel kapcsolatos információgyűjtés (a készségigények felmérésének és előrejelzésének) fejlesztése, valamint az oktatási és képzési kínálat irányítására való felhasználása elősegítheti a készségek iránti kereslet és kínálat közötti jobb egyensúly megteremtését. Míg egyes tagállamokban már kiforrott hagyománya van a mennyiségi és minőségi előrejelzésnek, és egyértelmű együttműködési mechanizmusok jöttek létre az oktatási és képzési intézmények, valamint a munkaerő-piaci szereplők között (pl. Dániában, Svédországban), addig más országok kevésbé koherens rendszerekkel rendelkeznek. Néhány tagállamban (pl. Észtországban és Romániában) folyamatban van a készségekkel kapcsolatos információgyűjtés fejlesztése, gyakran az Európai Szociális Alap (ESZA) támogatásával[30]. Mindazonáltal az oktatásra fordított állami kiadások a tagállamok

[30] *Skills Governance in the EU Member States* (A készségkínálat irányítása az EU tagállamaiban), Összefoglaló jelentés, 2015. október (forthcoming, link to be added later by C4)

majdnem felében csökkentek, és 3,2 %-kal estek vissza az EU egészében 2010-hez viszonyítva[31].

A tagállamok folytatták a fiatalok foglalkoztatásának támogatása és a NEET-fiatalok magas arányának csökkentése érdekében tett erőfeszítéseiket. Jelentős tagállami fellépések irányultak az oktatás és képzés minőségének javítására az iskolából a munka világába való zökkenőmentesebb átmenet érdekében. Németország törvénymódosítást hajtott végre a „támogatott szakképzés" bevezetése érdekében, amely lehetővé teszi a hátrányos helyzetű fiatalok jobb felkészítését és utógondozását, valamint szolgáltatásokat nyújt a hátrányos helyzetű fiatalok képzésében részt vevő vállalatok számára. Franciaország 2014 vége óta átfogó tervet hajt végre a korai iskolaelhagyás visszaszorítása érdekében. Kísérletek folynak egy, a 15 éves vagy annál idősebb, kockázatnak kitett tanulókra összpontosító „kiigazított kezdő képzési útvonallal" kapcsolatban, amely a hagyományos oktatást iskolán kívüli tevékenységekkel ötvözi. A 16 és 25 év közötti korai iskolaelhagyók számára törvénybe foglalták a jogot arra, hogy visszatérjenek az oktatási vagy képzési rendszerbe.

Lengyelország intézkedéseket hozott annak érdekében, hogy nagyvállalatoknál, illetve a közigazgatásban szakmai gyakorlatra biztosítsanak lehetőséget a diákoknak. Dánia 2015-től jelentős szakképzési reformot hajt végre többek között a lemorzsolódás csökkentése, a szakképzés népszerűségének növelése és a tanulószerződéses gyakorlati képzési lehetőségek növelése érdekében. Bulgáriában módosították a szakmai gyakorlatokra vonatkozó jogszabályokat, és jelenleg a tantervek kiigazításán dolgoznak, hogy azok jobban kielégítsék a munkaerő-piaci igényeket. A fiatalok tekintetében Ausztria is többnyire az oktatásra fektetett különös hangsúlyt, ezen belül a szakképzés és a felsőoktatás terén végrehajtott reformokra annak érdekében, hogy megkönnyítse az oktatásból a munka világába való átlépést. A szakképzési törvény reformjának célja a tanulószerződéses gyakorlati képzési rendszer továbbfejlesztése és minőségének javítása. Olaszország az oktatási rendszer olyan reformját hagyta jóvá, amely támogatja a szakmai gyakorlatokat, és a vállalatokkal való együttműködésre összpontosít.

Számos tagállam fokozta a NEET-fiatalok mielőbbi aktiválásának támogatására és a munkaerőpiacról leginkább kiszorult fiatalok elérésére irányuló erőfeszítéseket. Lettország, Finnország, Portugália és Románia az Európai Bizottsággal közösen 2015 elején olyan

[31] A 2013. évre vonatkozó adatok, 2015. évi Oktatási és Képzési Figyelő.

tevékenységeket dolgozott ki, amelyek célja az ifjúsági garancia nyújtotta lehetőségekkel kapcsolatos tudatosság növelése, valamint a foglalkoztatásban, oktatásban vagy képzésben részt nem vevő fiatalok ösztönzése arra, hogy regisztráltassák magukat a szolgáltatóknál, és támogatásban részesüljenek. Portugália a partnerek széleskörű hálózatát hozta létre a NEET-fiatalok fokozott elérése érdekében. Emellett létrehozták az ifjúsági garancia online platformját, amelyen minden NEET-fiatal regisztrálhat, miután a rendszer automatikusan átirányítja az állami foglalkoztatási szolgálatokhoz, az EURES hálózatba vagy a képesítési és szakképzési központokhoz. Svédország 2015 januárjától jelentősen megnövelte a helyi hatóságok felelősségét arra vonatkozóan, hogy szerepet vállaljanak a NEET-fiatalokkal kapcsolatban. Bulgária elindította az „Az inaktívak munkába állítása" című nemzeti programot azzal a céllal, hogy az elcsüggedt NEET-fiatalok regisztráltassák magukat a munkaügyi hivataloknál, képzésben vegyenek részt, vagy segítséget kapjanak az oktatásba való visszatéréshez; a program roma mediátorok kinevezését is magában foglalja. Horvátország 2015-ben, egy átfogó emberierőforrás-nyilvántartás részeként a NEET-fiatalok nyomon követésére szolgáló rendszert fejleszt ki a NEET-fiatalok számában bekövetkezett növekedés visszaszorítására.

További fontos prioritás az iskolából a munka világába való átmenet kulcsszereplői (oktatás, állami foglalkoztatási szolgálat, munkaadók) közötti akadályok lebontása. Belgiumban a 2015 júniusában elfogadott, Brüsszel 2025-ig tartó időszakra szóló stratégiájában kiemelt prioritást élvez az ifjúsági foglalkoztatás támogatása és az ifjúsági garancia végrehajtásának javítása. A stratégia – amelyet az ESZA is támogat – minden illetékes minisztert bevon, és végrehajtásában a kulcsfontosságú kormányzati szintek partnerségben vesznek részt, hogy szorosabbra fűzzék a szálakat a foglalkoztatási, az oktatási és az ifjúsági ágazat között. Németország – részben az ifjúsági garancia példája nyomán – folytatta az ifjúsági foglalkoztatási ügynökségek/helyi szövetségek létrehozását annak érdekében, hogy az oktatásból a munka világába történő átmenethez támogatást nyújtson a fiataloknak; az ügynökségek/helyi szövetségek száma 2014 szeptemberére elérte a 186-ot. Az ügynökségek/helyi szövetségek előmozdítják a különböző helyi szereplők, többek között az állami foglalkoztatási szolgálatok, az oktatási intézmények és a szociális jóléti szolgálatok közötti szoros együttműködést. 2015-től több – az ESZA finanszírozásával megvalósítandó – mintaprojekt is tervbe van véve, amelyek fokozzák majd a hátrányos helyzetű fiataloknak biztosított szociálpedagógiai segítséget és munkalehetőségeket.

Egyes tagállamok külön erőfeszítéseket tettek a fiatalokat célzó munkahelyteremtés támogatása és a munkaerő-piaci lehetőségek fokozása érdekében. Horvátország 2014-ben 11 új aktív munkaerő-piaci intézkedést indított a „Fiatal és kreatív" csomag keretében, amelynek

most már foglalkoztatási és önfoglalkoztatási támogatások, képzési és szakosodási támogatások, gyakornoki munka, közmunka, valamint a munkahelyek megőrzése is a hatályába tartozik. A szlovén állami foglalkoztatási szolgálat 2015-ben kísérleti programot indított, amelynek célja, hogy lehetőséget adjon a 29. életévüket még be nem töltött munkanélkülieknek arra, hogy egy-egy meghatározott munkahelyen próbára tegyék ismereteiket, készségeiket és szokásaikat.

A szakmai rehabilitáció kulcsfontosságú a fogyatékkal élő személyek munkaerő-piaci részvétele szempontjából. Finnország változtatásokat hajtott végre a szakmai rehabilitáció minél korábbi igénybe vétele és a rokkantsági nyugdíjba vonulás megelőzése érdekében. 2015 októberétől a rehabilitációban részt vevők részleges rehabilitációs támogatásban részesülhetnek a társadalombiztosítási intézettől azokra a rehabilitációval töltött napokra, amelyeken csak részidőben dolgoznak. Horvátország 2014 decemberében módosította a fogyatékkal élők szakmai rehabilitációjáról és foglalkoztatásáról szóló törvényt a szakmai rehabilitációjuk és foglalkoztatásuk javítása érdekében, és a törvény most már regionális szakmai rehabilitációs központok létrehozásáról is rendelkezik.

Sok tagállamban egyes csoportok esetében jelentős a kockázata annak, hogy a hosszú távú munkanélküliség megszilárdul, és magasabb strukturális munkanélküliséghez vezet. Számos tagállam indított olyan új aktív intézkedéseket, amelyek a tartósan munkanélküli személyekre irányulnak. Portugália 2015-ben olyan programot indított, amely a 30 évesnél idősebb tartós munkanélküliek 6 hónapos gyakornoki foglalkoztatásához nyújt támogatást. Spanyolországban egy 2014 végén indított nemzeti aktivizálási program nyújt pénzügyi támogatást a más juttatásban nem részesülő, tartósan munkanélküli személyeknek; a program megszigorítja a munkakeresésre és az állások elfogadására vonatkozó követelményeket, és saját referenst rendel a kedvezményezettek mellé, akik száma a tervek szerint 400 000 lesz.

Finnország 2015-ben megkezdte egy olyan, a tartósan munkanélküli személyeket támogató reform végrehajtását, amely egyablakos rendszert hoz létre a tartósan munkanélküli személyeknek helyi szinten nyújtott foglalkoztatási szolgáltatások, juttatások és szociális szolgáltatások fokozottabb összehangolása érdekében. Franciaországban a tartós munkanélküliség ellen 2015-ben elfogadott nemzeti cselekvési terv a következőkről rendelkezik: megerősített, személyre szabott, intenzív tanácsadás, amelyben a tervek szerint 2017-re 460 000 kedvezményezett részesül, több támogatott szerződés és szakképzés, új

munkahelyi képzési rendszer az idősebb, valamint az alacsony képzettségű munkavállalók számára, valamint jobb hozzáférés a gyermekgondozási és lakhatási támogatáshoz.

A gazdasági fellendülés, a tartósan munkanélkülivé válók számának csökkenése és a javuló költségvetési helyzet további beavatkozásokat tesz lehetővé. A tartós munkanélküliséggel azonban csak a tagállamok kevesebb mint felében foglalkoznak a jelenlegi reformok. A tagállamok jelenleg tárgyalnak egy, a tartósan munkanélküli személyek munkaerő-piaci integrációjáról szóló tanácsi ajánlásra irányuló bizottsági javaslatról.

2.3. A munkaerőpiacok működésének javítása

Folytatódott a tagállamoknak a foglalkoztatás védelméről szóló jogszabályok korszerűsítésére irányuló tevékenysége, különösen azokban az országokban, amelyek súlyos egyensúlyhiányokkal küzdenek, és munkaerőpiacuk szegmentált. Ugyanakkor a reformok iránya csak bizonyos esetekben törekszik a munkaerőpiacon lévők és az onnan kiszorulók közötti szakadék áthidalására. Olaszországban 2014 végén elfogadtak egy messze mutató jogszabályt (a munkahelyekről szóló törvényt, amelynek végleges végrehajtási rendeletének elfogadására 2015 szeptemberében került sor), amely többek között egyszerűsíti a szerződéseket és a munkajogi eljárásokat, és lerövidíti a visszahelyezés idejét a munkaviszony jogellenes megszüntetését követően. A Hollandiában 2014-ben bevezetett, a munka biztonságáról szóló törvény felső határt vezet be a végkielégítések és a munkaviszony jogellenes megszüntetése miatti megítélt kártérítések tekintetében, ugyanakkor javítja az alkalmi munkavállalók védelmét. Horvátország elfogadta a munka törvénykönyvének reformját, amely alacsonyabb költségeket és egyszerűsített eljárásokat vezet be az egyéni elbocsátások és csoportos létszámcsökkentések tekintetében, megkönnyíti a munkaerő-kölcsönzés keretében történő munkavégzést, és rugalmasabb munkaidő-szervezést tesz lehetővé. A csoportos létszámcsökkentés szabályait Lettországban is egyszerűsítették. Bulgáriában módosították a Munka Törvénykönyvét, hogy növeljék a munkaidő rugalmasságát, és szabályozzák a napi munkaszerződések kötésének lehetőségét a rövid távú, szezonális mezőgazdasági munkák esetében.

A nagymértékű szegmentáltság ellenére több ország is megkönnyítette a határozott idejű szerződések alkalmazásának lehetőségét (Cseh Köztársaság), vagy növelte azok időtartamát vagy megújítási lehetőségét (Horvátország, Olaszország, Lettország és ideiglenesen

Portugália). Az országok egy kisebb hányada szigorította a határozott idejű szerződésekre vonatkozó szabályozást (Lengyelország), mégpedig a munkaerő-kölcsönzés keretében történő munkavégzés szabályozását (Szlovénia, Franciaország, Dánia és Szlovákia). Az Egyesült Királyság díjat vezetett be a munkaügyi bíróság a bíróság elé terjesztett ügyek számának korlátozása érdekében.

A korábbi évek tevékenységével összhangban jelentős számú tagállam tovább fokozta az állami foglalkoztatási szolgálatok eredményességét. Dániában és Lettországban javult a munkakeresők profiljának megalkotása, és célzottabbá váltak a munkakereséshez nyújtott segítség és szolgáltatások, míg Lengyelország és Szlovákia nagyobb hangsúlyt fektetett a lakosság kiszolgáltatott csoportjainak nyújtott szolgáltatásokra. Svédországban és Litvániában javult a fiatalok és az iskolából kimaradók ügyeinek kezelése. Belgium, Hollandia, Portugália, Spanyolország és Szlovákia határozott a különböző szereplők közötti megerősített együttműködésről, amelyhez néhány esetben a források hivatalok közötti ideiglenes átcsoportosítása társult. Írország az állami foglalkoztatási szolgálat átszervezése mellett további, elsősorban a tartósan munkanélküli személyekre irányuló foglalkoztatási szolgálati kapacitást vett igénybe a magánszektorban működő szolgáltatóktól a JobPath program keretében.

Számos tagállamban folyamatban van a szociális párbeszéd reformja. A reformok a szociális párbeszéd működésére és eredményességére irányulnak. Többnyire a kollektív tárgyalásokhoz kötődnek, de a munkavállalói érdekképviseletre is hatással vannak. Németország, Szlovákia és Portugália enyhítette az ágazati kollektív bérmegállapodások meghosszabbítására vonatkozó kritériumokat, így ez utóbbi részben visszavonta a pénzügyi támogatási program keretében kialakult gyakorlatot. Horvátország eltörölte a lejárt kollektív megállapodások korlátlan érvényességét. Portugália 2014-ben korlátozta a lejárt érvényességű és nem megújított kollektív szerződések érvényességét, és bevezette a kollektív szerződés tárgyalás útján való felfüggesztésének lehetőségét a nehéz helyzetben lévő vállalkozások számára. Az olasz szociális partnerek ágazatközi megállapodást írtak alá, amely tisztázza a szakszervezetek reprezentativitásának mérésére vonatkozó kritériumokat, és felgyorsítja a decentralizált kollektív tárgyalások hatályának kiterjesztését. Horvátország 2014-ben új jogszabályt fogadott el a szakszervezetek tevékenységéről. Franciaországban a kormány 2015-ben elindította a szociális párbeszéd reformját, hogy korszerűsítse a munkavállalói érdekképviseleteket, és racionalizálja a munkavállalói érdekképviseletek tájékoztatására és a velük folytatott konzultációra vonatkozó munkaadói kötelezettségeket. Az éves kollektív

tárgyalást az előírt fő tengelyek mentén át kell szervezni. 2015-ben Németország elfogadta a „Tarifeinheitsgesetz” című törvényt, amely biztosítja, hogy amennyiben egy vállalatnál egymást átfedő és ellentétes kollektív szerződések vannak hatályban, csak az (adott vállalaton belül) legtöbb taggal rendelkező szakszervezettel aláírt szerződést kell alkalmazni. Az Egyesült Királyságban egy új, 2015. évi szakszervezeti törvény rendelkezik reformokról a szakszervezeteket és a szervezett fellépést illetően.

A szociális partnereknek a szakpolitikák és reformok kialakításába és végrehajtásába való bevonása további nyomon követést igényel. A tagállamok többségében a szociális partnerek valamilyen formában részt vesznek a nemzeti reformprogramok kidolgozásában. Munkájuk minősége és mélysége, valamint az, hogy milyen mértékben képesek hatni a nemzeti reformprogramok tartalmára, nagy szórást mutat. Csak kevés tagállam vonja be érdemben a szociális partnereket az országspecifikus ajánlások, illetve a kapcsolódó reformok és szakpolitikák végrehajtásába.

2.4. A méltányosság garantálása, a szegénység leküzdése, az esélyegyenlőség előmozdítása

A szegénység visszaszorítására, illetve csökkentésére, valamint a munkaerő-piaci részvétel fokozására irányuló erőfeszítések a szociális támogatási rendszerek alapvető átalakításával, az aktív munkaerő-piaci intézkedések támogatásával és kimondottan az elszegényedéssel fenyegetett rétegre irányuló intézkedések végrehajtásával jártak. Néhány tagállam növelte a jövedelemtámogatás összegét (Belgium, Észtország, Horvátország, Svédország, Románia), míg mások javítottak az intézkedések kialakításán, például a juttatások fokozatos csökkentésével (Málta, Lettország) vagy munkához kötött juttatások bevezetésével (Észtország). Számos tagállam aktiváló intézkedéseket vezet be, illetve erősít meg a munkaképes korúakat sújtó szegénység hatékonyabb kezelését célzó szakpolitika keretében (Ausztria, Bulgária, Németország, Dánia, Hollandia). Emellett több tagállamban különféle pénzügyi és nem pénzügyi ösztönzőkkel igyekeznek a munkaerőpiacra való visszatérést megkönnyíteni (Belgium, Finnország, Franciaország, Lettország, Málta, Lengyelország). Számos országban a szociális támogatási és munkanélküli-ellátási rendszerek megreformálását tervezik, vagy már meg is kezdték az ilyen célú reformokat (Belgium, Horvátország, Görögország, Írország, Románia, Svédország).

Belgium folytatja az álláskeresési járadékok rendszerének átalakítását, hogy a járadékfolyósítás megfelelő egyensúlyba kerüljön a munkakereséshez nyújtott gyakorlati

segítséggel és a képzési lehetőségekkel. A szociális védőháló reformjának részeként Románia a társadalmi beilleszkedést szolgáló minimálbért kíván bevezetni, amivel három meglévő, rászorultság alapján nyújtott programot ötvözne, egyben célirányosabbá téve a kedvezményezettek javát szolgáló intézkedéseket és csökkentve a közigazgatási költségeket. Görögország kísérleti programot indított a minimálbérrendszer bevezetésére. Írország továbbra is azon dolgozik, hogy minél kevesebb alacsony munkaintenzitású háztartás legyen. E célból integrálttá kívánja tenni a szolgáltatásnyújtást (egyablakos rendszer), az ellátásokra való jogosultságot pedig szorosabban az aktiváló szolgáltatásokhoz kötné.

Az egyre terjedő gyermekszegénység hatásával kapcsolatos növekvő aggodalmakra reagálva sok tagállam fokozta a gyermekek javát szolgáló intézkedéseit. Bulgária, a Cseh Köztársaság, Lengyelország és Románia megerősítette, illetve kiterjesztette a gyermekes családoknak nyújtott jövedelemtámogatási intézkedések hatályát, míg Belgium és Málta az alacsony jövedelmű családokban nevelkedő gyermekek után járó kiegészítő gyermekgondozási támogatást vezetett be. Magyarországon, Máltán és az Egyesült Királyságban növelték a szülők munkaerőpiacra való belépéséhez nyújtott támogatást és a munkavállalási ösztönzőket. Számos tagállam fenntartotta az oktatásba, különösen a koragyermekkori nevelésbe és gondozásba irányuló befektetések szintjét, ami arról tanúskodik, hogy egyre inkább tudatosul, hogy mennyire meghatározó az iskoláskor előtti időszak a gyermekek kognitív és szociális készségeinek alakításában. Finnország kötelezővé tette az iskola előtti nevelést, Horvátországban pedig egy évi iskola előtti nevelésben kell részt venni az alapfokú oktatás megkezdése előtt. Ausztria a koragyermekkori nevelés és gondozás fejlesztésére további közpénzeket bocsátott rendelkezésre, míg az Egyesült Királyság heti 15 órában ingyenes gyermekgondozást biztosít a 3 és 4 évesek számára, valamint intézkedéseket vezetett be a hátrányos helyzetű gyermekek javára. Néhány tagállamban növelték a gyermekgondozó létesítmények (Belgium, Bulgária, a Cseh Köztársaság, Németország, Észtország, Lengyelország, az Egyesült Királyság), a napközi ellátás (Írország) vagy az egész napos iskolai férőhelyek (Ausztria) kibővítésére szolgáló finanszírozást. Bulgária tovább fejlesztette a családon kívül felnövekvő gyermekek alternatív gondozásának és támogatásának minőségét. Finnország is számos intézkedést elfogadott az ebben a helyzetben lévő gyermekek védelemének megerősítése érdekében.

A nemrég elfogadott nyugdíjreformoknak köszönhetően a legtöbb tagállamban sikerült megállítani a nyugdíjkiadások hosszú távú növekedését[32]. Az, hogy ezek milyen hatással lesznek a nyugdíjak szintjének megfelelő voltára, továbbra is azon múlik, hogy mind a nők, mind a férfiak képesek lesznek-e hosszabb és teljesebb karriert folytatni[33]; a helyzet nem mutat egységes képet a különféle szakmák és nemek szerint. A tagállami reformok túlnyomó többségükben a nyugdíjkorhatár megemelésére és a korkedvezményes nyugdíjba vonulás szigorítására irányultak, de e reformokat nem mindig kísérték a tevékeny időskorra vonatkozó szakpolitikai intézkedések. Néhány tagállam azonban hatályban tartotta, illetve ismételten bevezette a korkedvezményes nyugdíjra vonatkozó korábbi feltételeket azon munkavállalók számára, akik hosszú munkaviszonyt tudnak felmutatni, illetve fizikailag megerőltető munkát végeznek. A korkedvezményes nyugdíj igénybevételének korlátozása miatt a kormányok és/vagy a szociális partnerek viszont azzal a kihívással szembesülnek, hogy alternatív módon kell gondoskodniuk az életpályájuk késői szakaszában lévő munkavállalók kor- és egészségmenedzsmentjéről a munkahelyen és a munkaerőpiacon.

Jelenleg a nyugdíj esetében a nemek között az EU-ban érvényesülő különbség továbbra is 40 %, ami megfelel a nemek közötti bérszakadéknak, és a nők átlagosan rövidebb és több alkalommal megszakított munkaviszonyának. A jövedelemalapú nyugdíjak felé való általános eltolódás azt jelenti, hogy a nyugdíjrendszerek nem lesznek képesek ezen egyenlőtlenségek kompenzálására. Azon erőfeszítések részeként, hogy a nők munkával töltött éveinek száma emelkedjen, szinte minden tagállam (Románia kivételével) kiegyenlítette a nők és férfiak nyugdíjkorhatárát, illetve erre irányuló jövőbeli reformokat fogadott el, noha bizonyos esetekben ezek végrehajtására csak 2040-ben kerül majd sor.

Sok olyan reformot is elfogadtak, amelyek megváltoztatták a nyugellátások indexálását, így azok felértékelése lassabbá vált. A nyugdíjszintek megfelelőségére gyakorolt hatás a bérek és árak terén jelentkező fejlemények függvénye lesz.

Az egészségügyi rendszerek hozzájárulnak az uniós népesség jó egészségi állapotának mind a megőrzéséhez, mind a helyreállításához. Az egyéni és a kollektív jólétben játszott szerepük mellett a gazdasági prosperitást is elősegítik azáltal, hogy javítják a munkaerő-piaci részvételt, a munkatermelékenységet és csökkentik a munkától való távolmaradást. Az

[32] 2015. évi jelentés az idősödésről (csak angol nyelven érthető el), http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee3_en.pdf
[33] A nyugdíjak megfelelőségéről szóló 2015. évi jelentés, http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=14529&langId=en

egészségügyi rendszereknek azonban megvan az ára: az EU-n belül az egészségügyi rendszerekkel kapcsolatos kiadásokat nagyrészt közpénzekből fedezik, e rendszerek költségvetésének tehát fenntarthatónak kell maradnia.

Fel kell mérni az egészségügyi ellátás és a tartós ápolási-gondozási rendszerek teljesítőképességét, valamint megalapozott és ambiciózus reformokat kell végrehajtani. A következők tartoznak ide: fenntartható pénzügyi háttér biztosítása, a hatékony egészségügyi alapellátás nyújtásának és hozzáférhetőségének ösztönzése, ily módon visszaszorítva a szakorvosi és a kórházi ellátás felesleges használatát, a költséghatékony gyógyszerhasználat, a jobb közbeszerzés, az ellátás jobb integrációja korszerű információs csatornák (például e-egészségügy) révén, az egészségügyi technológiák relatív eredményességének értékelésére szolgáló technológiák kidolgozása, valamint az egészségfejlesztés és a betegségmegelőzés.

A legtöbb tagállamban fontos reformokat hajtottak végre az egészségügyi ellátás terén. A végrehajtott számos strukturális reform többek között a következőkben áll: az alapellátás és a másodlagos ellátás szerkezetátalakítása, az ellátás jobb koordinációja, az ikt és az e-egészségügyi megoldások szélesebb körű és interoperábilis használata (Bulgária, a Cseh Köztársaság, Horvátország, Magyarország, Málta, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovénia, Szlovákia és az Egyesült Királyság), az árszabályozás és a generikus készítményekkel való helyettesítés irányába mutató gyógyszer-politikai szemléletváltás, valamint pénzügyi és nem pénzügyi ösztönzők bevezetése az egészségügyi ellátás szolgáltatói és felhasználói számára egyaránt. Az egészségügyi ellátás minőségének javítása érdekében számos tagállam (Bulgária, a Cseh Köztársaság, Németország, Horvátország, Írország, Lengyelország, Portugália, Svédország és az Egyesült Királyság) intézkedéseket vezetett be a kezelések igénybevételének és az orvosi rendelvények kiállításának optimalizálása érdekében.

Az egészségügyi dolgozók elöregedése, amely jelenséget az is súlyosbít, hogy nehéz új szakembereket felvenni, illetve a pályán tartani az egyes egészségügyi szakmákra jellemző nehéz munkakörülmények és a viszonylag alacsony fizetések miatt, számos országban munkaerőhiányhoz vezetett. Ezt ellensúlyozandó, néhány tagállam (Belgium, a Cseh Köztársaság, Németország, Spanyolország, Horvátország, Írország, Lettország, Lengyelország, Svédország) intézkedéseket fogadott el az egészségügyi szakemberek továbbképzésének és készségfejlesztésének elősegítésére, valamint béremelést és támogatást helyeztek kilátásba az egészségügyi ágazat vonzóbbá tételének érdekében.

A tartós ápolás-gondozás terén több tagállam jelentős reformokat fogad el vagy hajt végre annak érdekében, hogy a meglévő források hatékonyabb felhasználásáról gondoskodjon. A reformok az otthoni szakápolási szolgáltatások továbbfejlesztésére és az ellátás fokozott integrációjára összpontosítanak.

A tartós gondozás-ápolás finanszírozását számos tagállamban átdolgozták (Ausztria, Belgium, Bulgária, Magyarország, Németország, Luxemburg). Míg néhány ország amellett döntött, hogy növeli az állami finanszírozás arányát, a magánúton térítendő hozzájárulás arányát pedig csökkenti, mások az állami támogatásra való jogosultság feltételein lazítottak, illetve egyéb költségkontroll-intézkedéseket vezettek be.

Egy pár tagállam arról számolt be, hogy az ápolásra szorultság kialakulásának megelőzésére fogadott el intézkedéseket; ezek nagyrészt a demencia hatékonyabb megelőzősével és korai felismerésével függenek össze (Ausztria, Bulgária, Írország). A tagállami kormányok egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a szolgáltatásnyújtás javítására azáltal, hogy az ellátást betegközpontúbbá teszik, és az intézményi ápolás helyett a közösségi ellátást szorgalmazzák, új minőségi standardok dolgoznak ki és növelik a személyzet létszámát.

Néhány tagállam (Belgium, a Cseh Köztársaság, Németország, Finnország) a nem hivatalos gondozóknak nyújtott támogatást fokozta új stratégiák, valamint a munka és a gondozói feladatkör összeegyeztetésére irányuló jobb lehetőségek megteremtése, továbbá a nem hivatalos gondozók jogi elismerése révén.

Jelentős kötelezettségvállalásokra került sor a megfizethető lakhatáshoz való hozzájutás javítása érdekében. Egyes tagállamok (a Cseh Köztársaság, Franciaország, Írország, Portugália, Szlovénia és az Egyesült Királyság) lakások, illetve szociális lakások építésére irányuló terveket fogadtak el. Bulgária a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek lakhatáshoz való hozzáférésének javítása érdekében igénybe vette az Európai Regionális Fejlesztési Alapot. Magyarország az első otthont vásárlókat segítő programok kiterjesztéséről, az Egyesült Királyság pedig a szociális lakások bérlőinek mobilitását támogató rendszerről számolt be. Sor került (a Cseh Köztársaságban és Finnországban) a lakhatási támogatás, ezen belül a támogatási kritériumok és küszöbök felülvizsgálatára, valamint (Belgiumban, a Cseh Köztársaságban, Franciaországban és Hollandiában) szociális okokból bérletidíj-szabályozást/biztosítékokat vezettek be.

Számos program irányult a túlzott eladósodás és a kilakoltatások elkerülésére, például a vállalkozások túlzott eladósodottságának korai felismerésére irányuló erőfeszítések Hollandiában és a kilakoltatott családokat segítő kísérleti projektek Szlovéniában. Lettországban csökkentették a fizetésképtelenség esetén igénybe vehető védelem jogosultsági küszöbét, míg Ciprus a kiszolgáltatott háztartások számára kínált kamattámogatást a jelzáloghitelekhez. Emellett célzott erőfeszítéseket tettek (Belgiumban) az energiaszegénység leküzdésére, valamint (Írországban) a szociális lakhatási szolgáltatás integrálása érdekében.

Néhány olyan intézkedést is végrehajtottak nemzeti szinten, amelyek célja az volt, megkönnyítsék a veszélyeztetett csoportok, mint például a fogyatékkal élő személyek, a romák vagy a bevándorlók társadalmi befogadását. Észtország megkezdte egy munkaképességi reform végrehajtását, amely minőségi váltást vezetett be, amennyiben a munkaképtelenség értékelése helyett az egyén munkaképességének felmérésére, valamint a munkaerőpiacra és a társadalmi életbe való beilleszkedés megkönnyítésére összpontosít. Ehhez hasonlóan Hollandia részvételi paktumot fogadott el annak érdekében, hogy mind a magán-, mind az állami szektorban növelje a fogyatékkal élők és az alacsony iskolázottságú emberek munkaerő-piaci részvételét.

A társadalmi befogadás első és egyben legfontosabb lépése a minőségi és inkluzív oktatáshoz való egyenlő hozzáférés biztosítása. Nyilvánvalóak a kiszolgáltatott gyermekek inkluzív oktatása irányába mutató tendenciák. Belgium (Flandria) kidolgozta az új „M-rendeletet", amely arról rendelkezik, hogy ésszerű feltételek mellett a többségi oktatásban kell férőhelyet biztosítani. A Cseh Köztársaság olyan oktatási törvényt fogadott el, amely az inkluzív oktatás iskolai feltételeinek javítását célzó támogatott intézkedések 5 fokozatát foglalja magában. Dánia azt a célt tűzte ki, hogy 2015-ben az állami iskolák diákjainak 96 %-a a többségi oktatásban vegyen részt, továbbá létrehozta az inkluzív oktatás és a különleges szükségleteknek megfelelő oktatás központját.

Számos fogyatékkal élő személy a kirekesztés súlyos formáit szenvedi el, pl. intézetben él. Egyes országokban egyértelműen megfigyelhetők azonban olyan tendenciák, hogy a fogyatékkal élő személyek az intézményekből kikerülnek a közösségi ellátásba, és független életvitelt folytatnak, amihez az európai strukturális és beruházási alapok is segítséget nyújtanak. Finnország például jelentősen csökkentette a hosszú távon intézményi gondozásban élő értelmi fogyatékos személyek számát, és ezt a fajta ellátást 24 órás

szolgáltatásokkal váltotta fel. A cél az, hogy 2020-ig az egyéni lakhatás és szolgáltatások váltsák fel az intézményi gondozást.

Egyes tagállamokban intézkedések történtek a romák integrációjának elősegítésére. 2015 januárjában Románia a 2014 és 2020 közötti időszakra szóló felülvizsgált nemzeti stratégiát fogadott el a roma kisebbséghez tartozó romániai polgárok integrációja érdekében, míg Litvánia a 2015 és 2020 közötti időszakra szóló cselekvési tervet fogadott el a romáknak a litván társadalomba való integrációjáért. 2015-ben a Cseh Köztársaság 2020-ig szóló stratégiát fogadott el a romák integrációjáért. Más országok (például Magyarország, Szlovákia és Lengyelország) felülvizsgálták nemzeti stratégiájukat és cselekvési tervüket, különösen az ESZA 9.2. beruházási prioritásához kapcsolódó előzetes feltételrendszer teljesítése érdekében.

Szlovákiában a 2014/15-ös tanévre jelentősen megnövelték a sajátos nevelési igényű gyermekekkel, köztük a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekekkel foglalkozó segédtanárok számát, és 2015-re további létszámnövelést irányoztak elő. A roma közösségekre vonatkozóan javaslat született a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek koragyermekkori nevelésben és gondozásban való kötelező részvételére, a javaslat végrehajtására azonban még nincsenek konkrét tervek.

A menekültek egyre növekvő áradata nyomán a kormányok és a társadalom egésze azzal szembesül, hogy egyre több embert kell befogadni és integrálni, ami egyes tagállamokat fokozottan érint. A tagállamok integrációs csomagokról, valamint visszatartó erejű intézkedésekről is hoztak döntéseket. Ausztriában a nyelvi támogatásra és a munkaerő-piaci integrációra összpontosító integrációs csomagra biztosított források többsége a munkaerő-piaci integrációra van elkülönítve. Az állami foglalkoztatási szolgálatok 2015 közepétől kísérleti projekteket indítottak a menedékjogot élvező személyek munkaerő-piaci kilátásainak javítása érdekében. Svédországban megemelték a 2015–2018-as bevezetésre elkülönített, az újonnan érkező menekültek és külföldiek gyorsabb munkaerő-piaci integrálásának ösztönzésére szolgáló forrásokat. Az újonnan érkezők készségeinek mihamarabbi meghatározása érdekében a kormány a meglévő keretrendszereken belül pénzeszközöket különített el egy olyan kísérleti projektre, amely a svéd bevándorlási hivatal befogadóállomásain élő, a közelmúltban érkezett migránsok készségeinek feltérképezésére irányul. Németországban a Szövetségi Munkaügyi Hivatal és a Szövetségi Migrációs és Menekültügyi Hivatal a menekültek munkaerőpiacra történő gyors integrálása érdekében az ESZA által finanszírozott kísérleti projektet indított, melynek keretében hat német

tartományban állítottak fel munkaközvetítő ügynökségeket a menekültek számára. Másrészt olyan intézkedéseket hoznak, amelyeknek várhatóan visszatartó erejük lesz, például a készpénzes kifizetéseket természetbeni ellátásokkal váltják fel, és a biztonságosnak minősített régiókból származó menekültek esetében gyorsított menekültügyi eljárást folytatnak le. Dániában a visszatartó erejű intézkedések a jelenlegi pénzbeli ellátások szintje alá csökkentették az integrációs programok résztvevőinek különleges integrációs juttatását, a menekülteknek nyújtott családi juttatások és a gyermekek után járó juttatások esetében visszaállították az eredményszemlélet elvét, és az öregségi nyugdíjra vonatkozó jogosultsági szabályok harmonizációjával már a menekültek sem mentesülnek az eredményszemlélet elve alól. Az Egyesült Királyság új korlátozásokat vezetett be a rászorultsági vizsgálathoz kötött juttatások igénybevételére vonatkozóan, ami visszatartja a migránsokat attól, hogy munkalehetőségre vonatkozó kilátások nélkül utazzanak az Egyesült Királyságba. Ezek ténylegesen megakadályozzák az újonnan érkezőket abban, hogy a „Universal Credit" elnevezésű program keretében anélkül igényeljenek rászorultsági vizsgálathoz kötött juttatásokat, hogy valaha is dolgoztak volna az Egyesült Királyságban. Az új korlátozások az álláskeresési támogatás, a gyermekgondozási támogatás és a gyermeknevelési adójóváírás igénybevételére korábban bevezetett korlátozásokat követik.

A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a menedékkérők a nemzetközi védelem kérelmezésétől számított legkésőbb 9 hónapon belül ténylegesen beléphessenek a munkaerőpiacra[34]. Néhány tagállam lehetőséged ad a menedékkérőknek arra, hogy ennél korábban belépjenek a munkaerőpiacra, és egyes tagállamok pedig tervezik ezt megtenni. Az európai migrációs stratégia részeként, amely abban nyújt segítséget a tagállamoknak, hogy ki tudják elégíteni a menedékkérők legsürgetőbb, például lakhatás, áruk és szolgáltatások iránti igényeit, a Bizottság közleményt[35] fogadott el a menekülteket támogató intézkedésekre vonatkozó közbeszerzési szabályokról. Az Európai Szociális Alap (ESZA) beruházásai konkrét és azonnali támogatást nyújthatnak a szakképzéshez, a tanácsadáshoz, az egészségügyi és szociális szolgáltatások igénybevételéhez, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni kampányokhoz.

A menekültek beáramlásával járó makrogazdasági hatás első értékelése azt mutatja, hogy míg a magasabb közkiadásokkal járó rövid távú hatás viszonylag alacsony, csak néhány tagállam

[34] Lásd a nemzetközi védelmet kérelmezők befogadására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 2013. június 26-i 2013/33/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvet.
[35] A Bizottság közleménye az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz a jelenlegi menekültügyi válsággal kapcsolatos közbeszerzési szabályokról (COM(2015) 454).

esetében hangsúlyosabb, addig közép- és hosszú távon kedvező hatást gyakorol a növekedésre, amennyiben sikeres a munkaerő-piaci integráció[36].

[36] Európai gazdasági előrejelzés, 2015. ősz

1. melléklet: A foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblája, valamint viszonyítási alapként az uniós átlagértékek*

	Munkanélküliségi ráta			Ifjúsági munkanélküliség						A háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelem reálnövekedése		A szegénységi küszöb alatt élők aránya (18–64)			Egyenlőtlenségek – S80/S20		
				Ifjúsági munkanélküliségi ráta			NEET-ráta										
	Éves változás (2014. 1. f.é.-2015. 1. f.é.)	Eltérés az EU átlagától	A tagállam évenkénti változásának és az EU évenkénti változásának hányadosa	Éves változás (2014. 1. f.é.-2015. 1. f.é.)	Eltérés az EU átlagától	A tagállam évenkénti változásának és az EU évenkénti változásának hányadosa	Éves változás (2013-2014)	Eltérés az EU átlagától	A tagállam évenkénti változásának és az EU évenkénti változásának hányadosa	Éves változás (2013-2014)	A tagállam évenkénti változásának és az EU évenkénti változásának hányadosa	Éves változás (2012-2013)	Eltérés az EU átlagától	A tagállam évenkénti változásának és az EU évenkénti változásának hányadosa	Éves változás (2012-2013)	Eltérés az EU átlagától	A tagállam évenkénti változásának és az EU évenkénti változásának hányadosa
EU-28 (súlyozott)	-0,7	~	~	-1,8	~	~	-0,5	~	~	0,7	~	0,1	~	~	0,0	~	~
EA-19 (súlyozott)	-0,5	~	~	-1,4	~	~	-0,3	~	~	0,7	~	0,1	~	~	0,1		
EU-28 (súlyozatlan)	-0,8	~	~	-2,5	~	~	-0,5	~	~	1,3	~	0,2	~	~	0,0	~	~
EA-19 (súlyozatlan)	-0,8	0,8	0,0	-2,4	0,8	0,1	-0,4	-0,3	0,1	1,3	0,0	0,3	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
BE	0,3	-1,2	1,1	-1,2	-0,9	1,3	-0,7	-0,3	-0,2	0,5	-0,8	-0.1•	-2,2	-0,3	-0,2	-1,0	-0,2
BG	-2,0	0,1	-1,2	-2,8	-0,3	-0,3	-1,4	7,9	-0,9	:	:	-0.3•	1.5•	-0.5•	0,5	1,8	0,5
CZ	-0,9	-4,4	-0,1	-3,0	-9,0	-0,5	-1,0	-4,2	-0,5	1,6	0,3	-0,7	-7,0	-0,9	-0.1•	-1,4	-0.1•
DK	-0,3	-3,6	0,5	-2,5	-11,9	0,0	-0,2	-6,5	0,3	0,1	-1,2	0.2•	-1.5•	0,0	-0.2•	-0,5	-0.2•
DE	-0,3	-5,1	0,5	-0,7	-15,4	1,8	0,1	-5,9	0,6	1,5	0,2	0.3•	1,3	0.1•	0,3	-0,2	0,3
EE	-1,4	-3,7	-0,6	-6,3	-12,1	-3,8	0,4	-0,6	0,9	2,0	0,7	-0.4•	1,7	-0,6	0.1•	0,7	0.1•
IE	-2,1	-0,1	-1,3	-4,2	-1,3	-1,7	-0,9	2,9	-0,4	:	:	-1,4	-1,6	-1,6	-0.2•	-0,3	-0.2•
EL	-1,5	15,6	-0,7	-3,7	28,3	-1,2	-1,3	6,8	-0,8	:	:	0.3•	8,5	0.1•	0,0	1,8	0,0
ES	-2,1	13,0	-1,3	-4,0	27,1	-1,5	-1,5	4,8	-1,0	0,6	-0,7	0,0	4,8	-0.2•	-0.2•	1,5	-0.2•
FR	0,2	0,5	1,0	0,7	1,9	3,2	0,2	-0,9	0,7	1,2	-0,1	0,0	-1,9	-0,2	0,0	-0,3	0,0
HR	-0,6	6,7	0,2	-1,6	20,9	0,9	-0,3	7,0	0,2	:	:	-0.3•	2,2	-0.5•	-0.1•	0,5	-0.1•
IT	-0,2	2,5	0,6	-0,9	19,6	1,6	-0,1	9,8	0,4	-0,3	-1,6	0.2•	3,2	0,0	0.2•	0,9	0.2•
CY	-0,1	5,9	0,7	-3,4	11,1	-0,9	-1,7	4,7	-1,2	:	:	2,2	-1.2•	2,0	0.2•	0,1	0.2•
LV	-1,3	-0,1	-0,5	-4,5	-7,1	-2,0	-1,0	-0,3	-0,5	4,9	3,6	-0.5•	3,2	-0.7•	-0.2•	1,5	-0.2•
LT	-1,8	-0,5	-1,0	-2,6	-4,8	-0,1	-1,2	-2,4	-0,7	2,4	1,1	1.1•	3,4	0.9•	0,8	1,3	0,8
LU	0,0	-3,9	0,8	-1,0	-3,9	1,5	1,3	-6,0	1,8	:	:	0.5•	-0.6•	0.3•	0,5	-0,2	0,5
HU	-0,8	-2,7	0,0	-2,4	-3,8	0,1	-1,9	1,3	-1,4	2,8	1,5	0.7•	-1.3•	0.5•	0.2•	-0,6	0.2•
MT	-0,3	-4,2	0,5	-0,7	-10,8	1,8	0,6	-1,8	1,1	:	:	1,2	-2,0	1,0	0,2	-0,7	0,2
NL	-0,7	-2,9	0,1	-2,2	-11,5	0,3	-0,1	-6,8	0,4	1,1	-0,2	0,8	-4,7	0,6	0,0	-1,2	0,0
AT	0,1	-4,2	0,9	-0,6	-12,6	1,9	0,4	-4,6	0,9	0,5	-0,8	-0.4•	-2,7	-0.6•	-0.1•	-0,7	-0.1•
PL	-1,8	-2,2	-1,0	-3,7	-1,5	-1,2	-0,2	-0,3	0,3	:	:	0.2•	1,1	0,0	0,0	0,1	0,0
PT	-1,6	3,1	-0,8	-4,2	9,5	-1,7	-1,8	0,0	-1,3	0,2	-1,1	1,5	2,8	1,3	0.2•	1,2	0.2•
RO	0,0	-3,0	0,8	-1,9	0,2	0,6	0,0	4,7	0,5	:	:	0,5	5,9	0.3•	0.3•	1,8	0.3•
SI	-0,5	-0,5	0,3	-3,9	-5,6	-1,4	0,2	-2,9	0,7	1,4	0,1	0,8	-2,6	0,6	0,2	-1,2	0,2
SK	-1,8	1,9	-1,0	-4,8	3,8	-2,3	-0,9	0,5	-0,4	3,2	1,9	-0.2•	-3,5	-0.4•	-0.1•	-1,2	-0.1•
FI	0,8	-0,6	1,6	2,5	0,0	5,0	0,9	-2,1	1,4	-0,9	-2,2	-1,1	-4,3	-1,3	-0.1•	-1,2	-0,1
SE	-0,3	-2,2	0,5	-2,3	-1,6	0,2	-0,3	-5,1	0,2	2,1	0,8	1,1	-1,6	0,9	0,0	-1,1	0,0
UK	-0,9	-4,3	-0,1	-2,3	-7,1	0,2	-1,3	-0,4	-0,8	-0,2	-1,5	-0,6	-0.9•	-0,8	-0,4	-0,2	-0,4

Forrás: Eurostat, EU munkaerő-felmérés, nemzeti számlák, valamint a jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó közösségi statisztika (a Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai).

Minden mutató (kivéve a háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelem reálértéken mért növekedése, pénzben kifejezve) esetében a három oszlop az alábbiakra vonatkozik: i. évenkénti változás abszolút értékben; ii. az EU vagy az euróövezet átlagától való eltérés ugyanabban az évben, iii. az adott országban megfigyelhető évenkénti változás az uniós vagy az euróövezetbeli szintek évenkénti változásához viszonyítva (a mutató jelzi, hogy az ország helyzete gyorsabban romlik/javul-e, mint az uniós ill. euróövezeti átlag, és tükrözi a társadalmi-gazdasági konvergencia/divergencia dinamikáját). Az S1 érték az első félévet jelenti, és szezonálisan kiigazított negyedéves adatokon alapul.

* a statisztikailag inszignifikáns változásokat és uniós átlaghoz viszonyított eltéréseket jelöli, amelyeket a 2. fejezetben a további elemzés során 0-nak veszünk.

2. melléklet: A foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblája, valamint viszonyítási alapként az euróövezet átlagértékei

	Munkanélküliségi ráta			Ifjúsági munkanélküliség						A háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelem reálnövekedése (éves változás %-ban)		A szegénységi küszöb alatt élők aránya (18–64)			Egyenlőtlenségek – S80/S20		
				Ifjúsági munkanélküliségi ráta			NEET-ráta										
	Éves változás (2014. 1. f.é.-2015. 1. f.é.)	Eltérés az euróövezet átlagától	A tagállam évenkénti változásának és az	Éves változás (2014. 1. f.é.-2015. 1. f.é.)	Eltérés az euróövezet átlagától	A tagállam évenkénti változásának és az	Éves változás (2013-2014)	Eltérés az euróövezet átlagától	A tagállam évenkénti változásának és az	Éves változás (2013-2014)	A tagállam évenkénti változásának és az	Éves változás (2012-2013)	Eltérés az euróövezet átlagától	A tagállam évenkénti változásának és az	Éves változás (2012-2013)	Eltérés az euróövezet átlagától	A tagállam évenkénti változásának és az
EU-28 (súlyozott)	-0,7	~	~	-1,8	~	~	-0,5	~	~	0,7	~	0,1	~	~	0,0	~	~
EA-19 (súlyozott)	-0,5	~	~	-1,4	~	~	-0,3	~	~	0,7	~	0,1	~	~	0,1	~	~
EU-28 (súlyozatlan)	-0,8	-0,8	0,0	-2,5	-0,8	-0,1	-0,5	0,3	-0,1	1,3	0,0	0,2	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
EA-19 (súlyozatlan)	-0,8	~	~	-2,4	~	~	-0,4	~	~	1,3	~	0,3	~	~	0,0	~	~
BE	0,3	-2,0	1,1	-1,2	-1,7	1,2	-0,7	0,0	-0,3	0,5	-0,8	-0.1*	-2,3	-0,4	-0,2	-1,0	-0,2
BG	-2,0	-0,7	-1,2	-2,8	-1,1	-0,4	-1,4	8,2	-1,0	:	:	-0.3*	1.4*	-0.6*	0,5	1,8	0,5
CZ	-0,9	-5,2	-0,1	-3,0	-9,8	-0,6	-1,0	-3,9	-0,6	1,6	0,3	-0,7	-7,1	-1,0	-0.1*	-1,4	-0.1*
DK	-0,3	-4,4	0,5	-2,5	-12,7	-0,1	-0,2	-6,2	0,2	0,1	-1,2	0.2*	-1.6*	-0.1*	-0.2*	-0,5	-0.2*
DE	-0,3	-5,9	0,5	-0,7	-16,2	1,7	0,1	-5,6	0,5	1,5	0,2	0.3*	1,2	0,0	0,3	-0,2	0,3
EE	-1,4	-4,5	-0,6	-6,3	-12,9	-3,9	0,4	-0,3	0,8	2,0	0,7	-0.4*	1,6	-0,7	0.1*	0,7	0.1*
IE	-2,1	-0,9	-1,3	-4,2	-2,1	-1,8	-0,9	3,2	-0,5	:	:	-1,4	-1,7	-1,7	-0.2*	-0,3	-0.2*
EL	-1,5	14,8	-0,7	-3,7	27,5	-1,3	-1,3	7,1	-0,9	:	:	0.3*	8,4	0,0	0,0	1,8	0,0
ES	-2,1	12,2	-1,3	-4,0	26,3	-1,6	-1,5	5,1	-1,1	0,6	-0,7	0,0	4,7	-0.3*	-0.2*	1,5	-0.2*
FR	0,2	-0,3	1,0	0,7	1,1	3,1	0,2	-0,6	0,6	1,2	-0,1	0,0	-2,0	-0,3	0,0	-0,3	0,0
HR	-0,6	5,9	0,2	-1,6	20,1	0,8	-0,3	7,3	0,1	:	:	-0.3*	2,1	-0.6*	-0.1*	0,5	-0.1*
IT	-0,2	1,7	0,6	-0,9	18,8	1,5	-0,1	10,1	0,3	-0,3	-1,6	0.2*	3,1	-0.1*	0.2*	0,9	0.2*
CY	-0,1	5,1	0,7	-3,4	10,3	-1,0	-1,7	5,0	-1,3	:	:	2,2	-1.3*	1,9	0.2*	0,1	0.2*
LV	-1,3	-0,9	-0,5	-4,5	-7,9	-2,1	-1,0	0,0	-0,6	4,9	3,6	-0.5*	3,1	-0.8*	-0.2*	1,5	-0.2*
LT	-1,8	-1,3	-1,0	-2,6	-5,6	-0,2	-1,2	-2,1	-0,8	2,4	1,1	1.1*	3,3	0.8*	0,8	1,3	0,8
LU	0,0	-4,7	0,8	-1,0	-4,7	1,4	1,3	-5,7	1,7	:	:	0.5*	-0.7*	0.2*	0,5	-0,2	0,5
HU	-0,8	-3,5	0,0	-2,4	-4,6	0,0	-1,9	1,6	-1,5	2,8	1,5	0.7*	-1.4*	0.4*	0.2*	-0,6	0.2*
MT	-0,3	-5,0	0,5	-0,7	-11,6	1,7	0,6	-1,5	1,0	:	:	1,2	-2,1	0,9	0,2	-0,7	0,2
NL	-0,7	-3,7	0,1	-2,2	-12,3	0,2	-0,1	-6,5	0,3	1,1	-0,2	0,8	-4,8	0,5	0,0	-1,2	0,0
AT	0,1	-5,0	0,9	-0,6	-13,4	1,8	0,4	-4,3	0,8	0,5	-0,8	-0.4*	-2,8	-0.7*	-0.1*	-0,7	-0.1*
PL	-1,8	-3,0	-1,0	-3,7	-2,3	-1,3	-0,2	0,0	0,2	:	:	0.2*	1,0	-0.1*	0,0	0,1	0,0
PT	-1,6	2,3	-0,8	-4,2	8,7	-1,8	-1,8	0,3	-1,4	0,2	-1,1	1,5	2,7	1,2	0.2*	1,2	0.2*
RO	0,0	-3,8	0,8	-1,9	-0,6	0,5	0,0	5,0	0,4	:	:	0,5	5,8	0.2*	0.3*	1,8	0.3*
SI	-0,5	-1,3	0,3	-3,9	-6,4	-1,5	0,2	-2,6	0,6	1,4	0,1	0,8	-2,7	0,5	0,2	-1,2	0,2
SK	-1,8	1,1	-1,0	-4,8	3,0	-2,4	-0,9	0,8	-0,5	3,2	1,9	-0.2*	-3,6	-0.5*	-0.1*	-1,2	-0.1*
FI	0,8	-1,4	1,6	2,5	-0,8	4,9	0,9	-1,8	1,3	-0,9	-2,2	-1,1	-4,4	-1,4	-0.1*	-1,2	-0,1
SE	-0,3	-3,0	0,5	-2,3	-2,4	0,1	-0,3	-4,8	0,1	2,1	0,8	1,1	-1,7	0,8	0,0	-1,1	0,0
UK	-0,9	-5,1	-0,1	-2,3	-7,9	0,1	-1,3	-0,1	-0,9	-0,2	-1,5	-0,6	-1*	-0,9	-0,4	-0,2	-0,4

3. melléklet: A foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblája abszolút értéken, három egymást követő évben

	Munkanélküliségi ráta			Ifjúsági munkanélküliség						A háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelem reálnövekedése (éves változás %-ban)			A szegénységi küszöb alatt élők aránya (18–64)			Egyenlőtlenségek – S80/S20		
				Ifjúsági munkanélküliségi ráta			NEET-ráta											
	2013	2014	2015. 1. f.é.	2013	2014	2015. 1. f.é.	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2011	2012	2013
EU-28 (súlyozott)	10,9	10,2	9,7	23,7	22,2	20,9	13,2	13,0	12,5	-1,0	-0,3	0,7	15,9	16,3	16,4	5,0	5,0	5,0
EA-19 (súlyozott)	12,0	11,6	11,2	24,4	23,7	22,6	13,1	12,9	12,6	-1,8	-0,4	0,7	16,1	16,6	16,7	5,0	4,9	5,0
EU-28 (súlyozatlan)	11,2	10,5	9,9	26,4	24,5	22,6	12,8	12,8	12,3	-1,5	0,1	1,3	15,2	15,4	15,6	4,8	4,8	4,8
EA-19 (súlyozatlan)	11,8	11,3	10,7	26,6	25,2	23,4	12,6	12,4	12,0	-2,0	-0,2	1,3	15,2	15,4	15,7	4,7	4,8	4,8
BE	8,4	8,5	8,7	23,7	23,2	21,7	12,3	12,7	12,0	0,6	-0,6	0,5	12,9	13,5	13,4	3,9	4,0	3,8
BG	13,0	11,4	10,0	28,4	23,8	22,3	21,5	21,6	20,2	-1,2	5,9	:	18,2	17,4	17,1	6,5	6,1	6,6
CZ	7,0	6,1	5,5	18,9	15,9	13,6	8,9	9,1	8,1	-1,2	-0,8	1,6	9,1	9,3	8,6	3,5	3,5	3,4
DK	7,0	6,6	6,3	13,0	12,6	10,7	6,6	6,0	5,8	-0,4	-1,3	0,1	13,1	13,9	14,1	4,4	4,5	4,3
DE	5,2	5,0	4,8	7,8	7,7	7,2	7,1	6,3	6,4	0,7	0,7	1,5	16,4	16,6	16,9	4,5	4,3	4,6
EE	8,6	7,4	6,2	18,7	15,0	10,5	12,2	11,3	11,7	0,2	6,2	2,0	18,0	17,7	17,3	5,3	5,4	5,5
IE	13,1	11,3	9,8	26,8	23,9	21,3	18,7	16,1	15,2	-0,4	-0,6	:	15,1	15,4	14,0	4,6	4,7	4,5
EL	27,5	26,5	25,5	58,3	52,4	50,9	20,2	20,4	19,1	-7,4	-8,3	:	20,0	23,8	24,1	6,0	6,6	6,6
ES	26,1	24,5	22,9	55,5	53,2	49,7	18,6	18,6	17,1	-5,4	-1,8	0,6	19,0	20,4	20,4	6,3	6,5	6,3
FR	10,3	10,3	10,4	24,9	24,2	24,5	12,5	11,2	11,4	-0,8	-0,1	1,2	13,5	13,7	13,7	4,6	4,5	4,5
HR	17,3	17,3	16,6	50,0	45,5	43,5	16,6	19,6	19,3	-2,9	-3,4	:	18,6	18,1	17,8	5,6	5,4	5,3
IT	12,1	12,7	12,4	40,0	42,7	42,2	21,0	22,2	22,1	-5,3	-0,6	-0,3	18,5	18,6	18,8	5,6	5,5	5,7
CY	15,9	16,1	15,8	38,9	36,0	33,7	16,0	18,7	17,0	-7,9	-4,5	:	11,5	12,2	14,4	4,3	4,7	4,9
LV	11,9	10,8	9,8	23,2	19,6	15,5	14,9	13,0	12,0	1,6	5,5	4,9	20,2	19,3	18,8	6,5	6,5	6,3
LT	11,8	10,7	9,4	21,9	19,3	17,8	11,2	11,1	9,9	0,2	4,3	2,4	20,2	17,9	19,0	5,8	5,3	6,1
LU	5,9	6,0	6,0	16,9	22,3	18,7	5,9	5,0	6,3	:	:	:	13,1	14,5	15,0	4,0	4,1	4,6
HU	10,2	7,7	7,2	26,6	20,4	18,8	14,8	15,5	13,6	-3,3	1,4	2,8	13,6	13,6	14,3	3,9	4,0	4,2
MT	6,4	5,9	5,7	13,0	11,8	11,8	10,6	9,9	10,5	:	:	:	13,1	12,4	13,6	4,0	3,9	4,1
NL	7,3	7,4	7,0	13,2	12,7	11,1	4,9	5,6	5,5	-1,4	-1,0	1,1	10,5	10,1	10,9	3,8	3,6	3,6
AT	5,4	5,6	5,7	9,7	10,3	10,0	6,8	7,3	7,7	1,9	-1,8	0,5	13,1	13,3	12,9	4,1	4,2	4,1
PL	10,3	9,0	7,7	27,3	23,9	21,1	11,8	12,2	12,0	1,1	2,8	:	17,1	16,5	16,7	5,0	4,9	4,9
PT	16,4	14,1	13,0	38,1	34,7	32,1	13,9	14,1	12,3	-5,3	-1,0	0,2	16,2	16,9	18,4	5,7	5,8	6,0
RO	7,1	6,8	6,9	23,7	24,0	22,8	16,8	17,0	17,0	-3,2	:	:	21,0	21,0	21,5	6,2	6,3	6,6
SI	10,1	9,7	9,4	21,6	20,2	17,0	9,3	9,2	9,4	-3,8	-1,9	1,4	11,7	12,2	13,0	3,5	3,4	3,6
SK	14,2	13,2	11,8	33,7	29,7	26,4	13,8	13,7	12,8	-1,7	1,7	3,2	12,4	12,3	12,1	3,8	3,7	3,6
FI	8,2	8,7	9,3	19,9	20,5	22,6	8,6	9,3	10,2	0,1	0,4	-0,9	12,8	12,4	11,3	3,7	3,7	3,6
SE	8,0	7,9	7,7	23,6	22,9	21,0	7,8	7,5	7,2	3,7	1,7	2,1	12,5	12,9	14,0	3,6	3,7	3,7
UK	7,6	6,1	5,6	20,7	16,9	15,5	13,9	13,2	11,9	2,6	-0,7	-0,2	14,1	15,3	14,7	5,3	5,0	4,6

Forrás: Eurostat, EU munkaerő-felmérés, nemzeti számlák, valamint a jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó közösségi statisztika (a Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai).

4. melléklet: Összefoglaló a foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblájának megállapításairól

	Munka-nélküliségi ráta	Ifjúsági munka-nélküliségi ráta rate	NEET-ráta	A háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelem	A szegénységi küszöb alatt élők aránya	Egyenlőtlenség S80/S20
A legjobban teljesítők	Németország	Dánia Németország Ausztria Észtország	Dánia Hollandia Svédország Németország	Lettország Magyarország Szlovákia	Cseh Köztársaság Finnország Szlovákia Hollandia	Cseh Köztársaság Szlovákia Finnország Hollandia Svédország Szlovénia
Az átlagosnál jobb	Észtország Cseh Köztársaság Dánia Magyarország Hollandia Egyesült Királyság Luxemburg Málta Románia Bulgária Írország Litvánia	Lettország Cseh Köztársaság Hollandia Egyesült Királyság Szlovákia Málta	Cseh Köztársaság Litvánia Szlovénia Magyarország Portugália	Litvánia Svédország	Ausztria Belgium Franciaország Szlovénia Írország Egyesült Királyság	Belgium Dánia Ausztria Magyarország Málta Egyesült Királyság
Átlagos	Lettország Szlovénia Svédország	Írország Lengyelország Szlovénia Belgium Litvánia Magyarország Svédország Románia Bulgária Luxemburg	Lettország Egyesült Királyság Belgium Franciaország Lengyelország Szlovákia	Cseh Köztársaság Németország Észtország Spanyolország Hollandia Franciaország Szlovénia	Bulgária Dánia Németország Luxemburg Lengyelország Magyarország	Horvátország Franciaország Lengyelország Németország Ciprus Írország

5. melléklet: Módszertani feljegyzés az eredménytáblán megfigyelhető tendenciák és szintek meghatározásáról

2015 közepén az Európai Bizottság és a tagállamok megvitatták, miként lehetne javítani a foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblájának elemzését, leolvasását és értelmezését a közös foglalkoztatási jelentés következő változata kapcsán, és különösen a tagállamok teljesítményének az eredménytábla alapján való értékelésére szolgáló módszertan kidolgozásának kérdését. Megállapodás született arról, hogy az alkalmazandó módszertannak minden egyes mutató tekintetében biztosítania kell egy olyan mérőszámot, amely azt fejezi ki, hogy az egyes tagállamok a mutató értéke (pontszáma) szerint relatíve hol állnak az EU28 értékeinek (pontszámainak) megoszlásán belül. A módszertant mind az éves szintek (szintek), mind az éves változások (változások) tekintetében alkalmazni kell, hogy átfogóan értékelni lehessen a tagállamok teljesítményét.

E cél elérése érdekében egy általánosan használt, egyértelmű megközelítést lehet alkalmazni. Ez azzal jár, hogy minden egyes mutató esetében elemezni kell a szintek és változások megoszlását, és fel kell fedezni az általános tendenciától szignifikánsan eltérő értékeket (tagállami pontszámokat) – azaz statisztikai kifejezéssel élve az adott mutató tekintetében ki kell szűrni az EU28 pontszámainak megoszlásából kiugró értékeket.

Ennek a megközelítésnek az alkalmazásához az elemzés megkezdése előtt célszerű minden egyes mutató esetében a tagállamok pontszámait átkonvertálni standard pontszámokra (vagy más néven Z-értékekre), amelyeknek az az előnyük, hogy lehetővé teszik a különböző metrikus struktúrák kiegyenlítését, és így ugyanazon metrikus struktúra alkalmazását az összes mutató esetében.

Ez az egyes mutatók szintjére és változására vonatkozó nyers értékeknek az alábbi képlet szerint történő standardizálásával érhető el:

$$MS_X\ Z-értéke = \frac{[MS_X\ mutató\ -átlag\ (MS\ mutató)]}{szórás\ (MS\ mutató)}$$

Ezzel a megközelítéssel minden tagállam mutatójának nyers értéke kifejezhető az átlaghoz viszonyított szórásával. Ezután az egyes tagállamok teljesítménye értékelhető és besorolható a kapott Z-értékek olyan előre meghatározott küszöbértékekkel való összevetésével, amelyek meghatározhatók a szórás többszöröseiként. Meg kell jegyezni, hogy a múltban már elfogadásra és használatra került hasonló módszertan, a LIME értékelési keretben[37].

[37] Európai Bizottság (2008.), „The LIME Assessment Framework (LAF): A methodological tool to compare, in the context of the Lisbon Strategy, the performance of EU Member States in terms of GDP and in terms of twenty policy areas affecting growth" (A LIME értékelési keret: módszertani eszköz az EU tagállamai teljesítményének a lisszaboni stratégia keretében a GDP, továbbá húsz, a növekedést befolyásoló szakpolitikai terület szempontjából való összehasonlításához), European Economy Occasional Papers, 41/2008.

Ezzel a megközelítéssel kapcsolatban a legfontosabb kérdés a levágási pontok (cut-off point) meghatározása. Tekintettel arra, hogy a foglalkoztatási mutatók esetében a megfigyelt nyers értékek megoszlásával kapcsolatban nem lehet parametrikus feltevésekkel élni[38], a küszöbértékek megválasztása során általános az ökölszabály alkalmazása. Az eredménytáblában alkalmazott kulcsfontosságú mutatók elemzése szerint, valamint figyelembe véve, hogy minél alacsonyabb a munkanélküliség és a NEET-fiatalok száma, annál jobb a teljesítmény, a javaslat a következő[39]:

1. Minden –1 alatti pontszám nagyon jó teljesítménynek felel meg.
2. Minden –1 és –0,5 közötti pontszám jó teljesítménynek felel meg.
3. Minden –0,5 és 0,5 közötti pontszám semleges teljesítménynek felel meg.
4. Minden 0,5 és 1 közötti pontszám rossz teljesítménynek felel meg.
5. Minden 1 feletti pontszám nagyon rossz teljesítménynek felel meg[40].

E javasolt módszertan szerint minden tagállam minden mutató tekintetében elért teljesítményét mind a szintek, mind a változások tekintetében értékelni kell. Így e lépés eredménye minden egyes mutató tekintetében a tagállamok pontszámainak értékelése mind a szintek, mind a változások tekintetében, az 1. táblázatban megadott kritériumok szerint:

1. táblázat: Javaslat a Z-értékek küszöbértékeire

	A Z-értékek küszöbértékei				
	–1,0	–0,5	0	0,5	1,0
	(alacsonyabb, mint)	*(alacsonyabb, mint)*	(közé esik)	*(magasabb, mint)*	*(magasabb, mint)*
	Értékelés				
Szintek	Nagyon alacsony	Alacsony	Átlagos	Magas	Nagyon magas
Változások	Az átlagosnál sokkal alacsonyabb	Az átlagosnál alacsonyabb	Átlagos	Az átlagosnál magasabb	Az átlagosnál sokkal magasabb

[38] Mind normális eloszlási, mind T-eloszlási vizsgálatokra sor került, amelyek alapján az eloszlásokra vonatkozó feltételezéseket elvetették.
[39] A munkacsoport különböző levágásipont-értékeket is megvitatott. Ez a javaslat ennek a folyamatnak az eredményeit tükrözi.
[40] A normális eloszlás esetében választott levágási pontok nagyjából a kumulatív eloszlás 15 %-ának, 30 %-ának, 50 %-ának, 70 %-ának és 85 %-ának felelnek meg.

A szinteket és a változásokat együtt értékelve az országoknak az egyes mutatók tekintetében elért összteljesítményét a következő hét kategória egyikébe lehet sorolni . A színkódolás a 3., 4., 5., 17. és 18. ábrán jelenik meg

A legjobban teljesítők	a szintekre vonatkozó pontszám kisebb, mint –1,0, és a változásokra vonatkozó pontszám is kisebb, mint 1,0	Olyan tagállamok, amelyeknek a szintjei sokkal jobbak az uniós átlagnál, és amelyeknek a helyzete sokkal gyorsabban javul, illetve nem romlik sokkal gyorsabban az uniós átlagnál
Az átlagosnál jobb	a szintekre vonatkozó pontszám –1,0 és –0,5 közötti, és a változásokra vonatkozó pontszám kisebb, mint 1, vagy a szintekre vonatkozó pontszám –0,5 és 0,5 közötti, és a változásokra vonatkozó pontszám kisebb, mint –1,0	Olyan tagállamok, amelyeknek a szintjei jobbak az uniós átlagnál, és amelyeknek a helyzete sokkal gyorsabban javul, illetve nem romlik sokkal gyorsabban az uniós átlagnál
Átlagos / semleges	a szintekre vonatkozó pontszám –0,5 és 0,5 közötti, és a változásokra vonatkozó pontszám –1,0 és 1,0 közötti	Olyan tagállamok, amelyeknek a szintjei átlagosak, és amelyeknek a helyzete sem nem javul, sem nem romlik sokkal gyorsabban az uniós átlagnál
Jó, de romló	a szintekre vonatkozó pontszám kisebb, mint –0,5, és a változásokra vonatkozó pontszám nagyobb, mint 1, *és* a változásra vonatkozó pontszám nagyobb, mint nulla[41]	Olyan tagállamok, amelyeknek a szintjei jobbak vagy sokkal jobbak az uniós átlagnál, de amelyeknek a helyzete sokkal gyorsabban romlik az uniós átlagnál
Gyenge, de javuló	a szintekre vonatkozó pontszám nagyobb, mint 0,5, és a változásokra vonatkozó pontszám kisebb, mint –1,0	Olyan tagállamok, amelyeknek a szintjei rosszabbak vagy sokkal rosszabbak az uniós átlagnál, de amelyeknek a helyzete sokkal gyorsabban javul az uniós átlagnál
Nyomon követendő	a szintekre vonatkozó pontszám 0,5 és 1,0 közötti, és a változásokra vonatkozó pontszám nagyobb, mint –1,0, vagy a szintekre vonatkozó pontszám –0,5 és 0,5 közötti, és a változásokra vonatkozó pontszám nagyobb, mint 1,0	Ebbe a kategóriába kétféle eset tartozik: i) olyan tagállamok, amelyeknek a szintjei rosszabbak az uniós átlagnál, és amelyeknek a helyzete gyorsan romlik vagy nem javul elég gyorsan; ii) olyan tagállamok, amelyeknek a szintjei összhangban állnak az uniós átlaggal, de amelyeknek a helyzete sokkal gyorsabban romlik az uniós átlagnál.
Kritikus helyzetben	a szintekre vonatkozó pontszám nagyobb, mint 1,0, és a változásokra vonatkozó pontszám nagyobb , mint –1,0	Olyan tagállamok, amelyeknek a szintjei sokkal rosszabbak az uniós átlagnál, és amelyeknek a helyzete gyorsan romlik vagy nem javul elég gyorsan

Ami a háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelmet illeti, amely csak változásként van bemutatva, a következő besorolást alkalmaztuk (lásd a 14. ábrát).

A legjobban teljesítők	A változások tekintetében 1,0 feletti pontszámot értek el.	Azon tagállamok, ahol a változás jóval magasabb az uniós átlagnál
Az átlagosnál jobb	A változások tekintetében 1,0 és 0,5 közötti pontszámot értek el.	Azon tagállamok, ahol a változás magasabb az uniós átlagnál
Átlagos / semleges	A változások tekintetében –0,5 és 0,5 közötti pontszámot értek el.	Azon tagállamok, ahol a változás átlagos

[41] Az utóbbi feltétel nem teszi lehetővé, hogy valamely tagállam „alacsony” vagy „nagyon alacsony” szintje „romlóként” legyen megjelölve, ha a változás „az átlagosnál sokkal magasabb”, de még mindig csökken.

Nyomon követendő	A változások tekintetében -0,5 és -1,0 közötti pontszámot értek el.	Azon tagállamok, ahol a változás alacsonyabb az uniós átlagnál
Kritikus helyzetben	A változások tekintetében – 1,0 alatti pontszámot értek el.	Azon tagállamok, ahol a változás jóval alacsonyabb az uniós átlagnál

A társadalmi mutatók konfidenciaintervallumának kiszámítása és alkalmazása a módszertanban

A jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó közösségi statisztika mintavételes felmérés, ami azt jelenti, hogy a lakosságnak csak egy kis részét (a mintát) kérdezik meg. A minta alapján kapott eredményekből a statisztikai elmélet szerint számszerűsíthető hibahatárral meg lehet becsülni a teljes sokaság bizonyos jellemzőit. Ez azt jelenti, hogy amikor mutatókat vizsgálunk, a hozzájuk kapcsolódó pontossági értékekre is figyelni kell; ugyanígy, amikor egy mutató értékének éves nominális változását vizsgáljuk, a pontossági értékeket is figyelembe kell venni, mivel előfordulhat, hogy a statisztikai hibahatárra tekintettel valójában nem változott a mutató értéke.

A jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó közösségi statisztika különböző országokban különböző mintavételi tervekkel működő komplex felmérés. Ez az oka annak, hogy a pontossági értékek kiszámítására nem alkalmazhatók közvetlenül „betű szerint” a szabványos módszerek. Az Eurostat – a Net-SILC2 hálózat szakembereinek jelentős módszertani támogatásával – a „linearizáláson alapuló” módszer, a variancia becslésére pedig a „végső klaszter” módszer alkalmazását választotta. Az előállított becsléseket azután annak értékelésére használják, hogy az éves változások vagy a szintek uniós átlagtól való eltérései statisztikailag szignifikánsak-e vagy sem.

A levágási pontok összefoglaló táblázata

		Nagyon alacsony	Alacsony	Átlagos	Magas	Nagyon magas
Munkanélküliségi ráta	Szintek	kevesebb, mint 4,9 %	kevesebb, mint 7,4 %	7,4 % és 12,4 % között	több, mint 12,4 %	több, mint 14,9 %
	Változások	kevesebb, mint –1,6 szp.	kevesebb, mint –1,2 szp.	–1,2 szp. és –0,4 szp. között	több, mint –0,4 szp.	több, mint 0,0 szp.
Ifjúsági munkanélküliségi ráta	Szintek	kevesebb, mint 11,0 %	kevesebb, mint 16,8 %	16,8 % és 28,5 % között	több, mint 28,5 %	több, mint 34,3 %
	Változások	kevesebb, mint –4,2 szp.	kevesebb, mint –3,3 szp.	–3,3 szp. és –1,5 szp. között	több, mint –1,5 szp.	több, mint –0,6 szp.
NEET-fiatalok	Szintek	kevesebb, mint 7,7 %	kevesebb, mint 10,0 %	10,0 % és 14,5 % között	több, mint 14,5 %	több, mint 16,8 %
	Változások	kevesebb, mint –1,3 szp.	kevesebb, mint –0,9 szp.	–0,9 szp. és –0,1 szp. között	több, mint –0,1 szp.	több, mint 0,4 szp.
A háztartások rendelkezésére	Változások	kevesebb, mint –0,1 %	kevesebb, mint 0,6 %	0,6 % és 2,0 % között	több, mint 2,0 %	több, mint 2,7 %

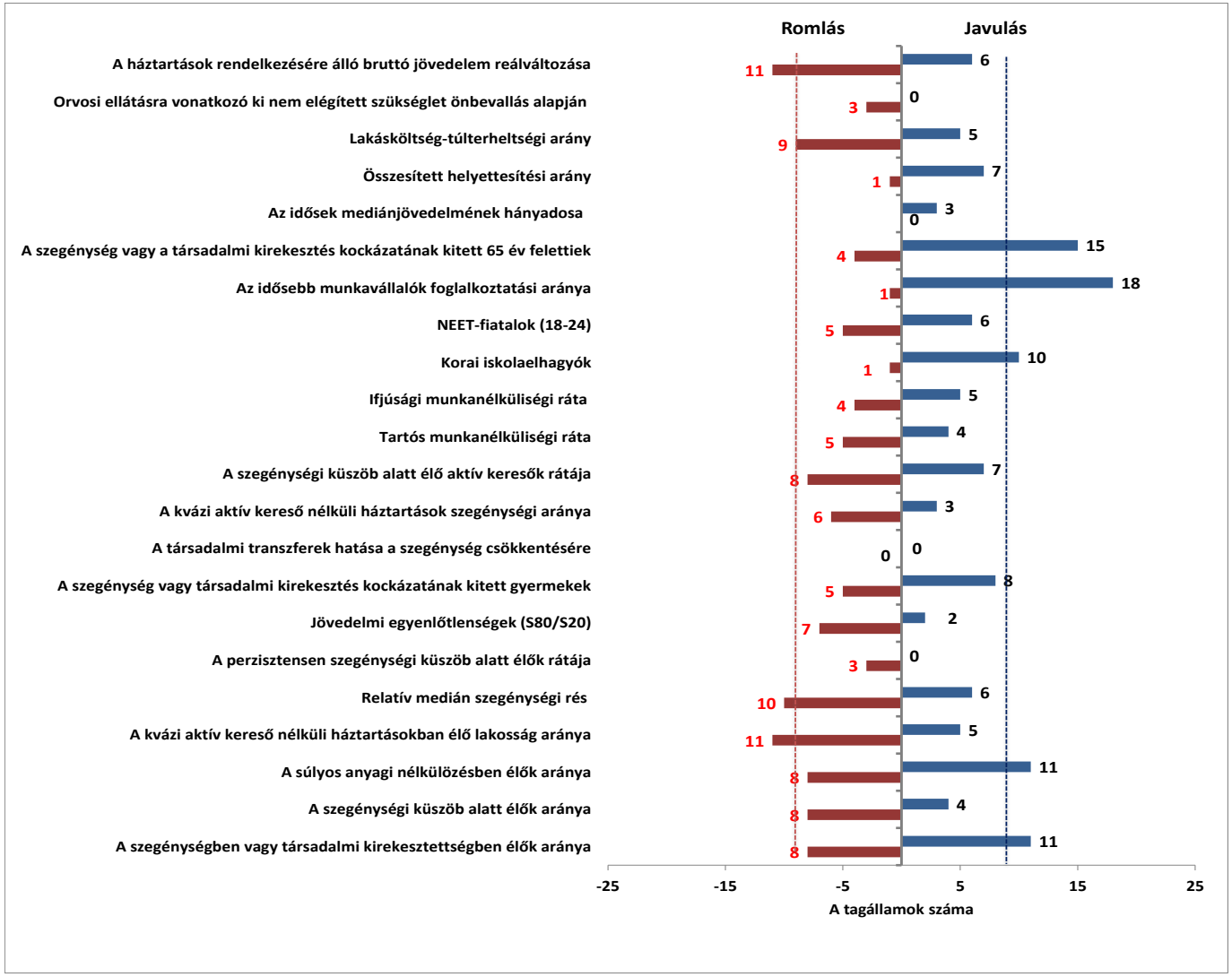
álló bruttó jövedelem						
A szegénységi küszöb alatt élők aránya (18–64 évesek)	Szintek	kevesebb, mint 12,2 %	kevesebb, mint 13,9 %	13,9 % és 17,3 % között	több, mint 17,3 %	több, mint 19,0 %
	Változások	kevesebb, mint –0,6 szp.	kevesebb, mint –0,2 szp.	–1,2 szp. és –0,6 szp. között	több, mint 0,6 szp.	több, mint 1,0 szp.
S80-S20 arány	Szintek	kevesebb, mint 3,8	kevesebb, mint 4,3	4,3 % és 5,4 % között	több, mint 5,4	több, mint 5,9
	Változások	kevesebb, mint –0,2	kevesebb, mint –0,1	–0,1 és 0,2 között	több, mint 0,2	több, mint 0,3

6. melléklet: A kulcsfontosságú foglalkoztatási kihívások és a kiemelkedően jó munkaerő-piaci eredmények áttekintése a foglalkoztatási teljesítményértékelés alapján (C=kihívás; G=jó munkaerő-piaci eredmény) – elfogadva: 2015. június[42]

Ország	Munkaerő-piaci részvétel	A munkaerőpiac működése, a szegmentálódás leküzdése	Aktív munkaerő-piaci intézkedések	Szociális biztonság	A munka és a magánélet közötti egyensúly	Munkahelyteremtés	A nemek közötti egyenlőség	Készségkínálat és termelékenység, egész életen át tartó tanulás	Oktatási és képzési rendszerek	Bérmegállapítási mechanizmusok és a munkaerőköltség alakulása
BE	**C**	**C**	**C**	**C/G**	**C**	**C**	**C**	**C**	**C**	**C**
BG	**C**	**C**	**C**	**C/G**	**C**	**C**		**C**	**C**	**C**
CZ	**C/G**		**C**	**G**	**C**		**C**	**G**	**G**	
DK	**C/G**	**G**		**C/G**	**C/G**			**C/G**		
DE	**G**		**C**	**C**	**C**	**G**	**C**	**C**	**C/G**	
EE	**G**	**G**	**C**	**C/G**	**C**		**C**	**C**	**C/G**	
IE	**C**		**C**	**C/G**	**C/G**			**C/G**	**C/G**	
EL	**C**		**C**	**C**	**C**	**C**		**C**	**C**	
ES	**C**	**C/G**	**C**	**C**	**C**	**C/G**	**C/G**	**C**	**C**	**G**
FR	**C/G**	**C**		**G**		**C**		**C/G**	**C**	**C**
HR	**C**	**C/G**	**C**	**C**	**C**		**G**	**C/G**	**C/G**	
IT	**C/G**	**C**	**C**	**C/G**	**C/G**	**C**	**C/G**	**C**	**C**	**C**
CY	**C**	**C**	**C**	**G**	**C**	**C**	**C/G**	**C/G**	**C/G**	
LV	**C/G**	**G**	**C**	**C**	**C**	**C**		**C/G**	**C**	
LT	**C/G**	**C**	**C**	**C**	**C**	**C**	**G**	**C/G**	**C/G**	
LU	**C/G**		**C**	**C**		**G**			**C/G**	**C**
HU	**C/G**			**C**	**C**	**C/G**		**C/G**	**C**	
MT	**C/G**	**G**	**C/G**	**C**	**C/G**	**G**	**C/G**	**C**	**C**	
NL	**C/G**	**C**		**C/G**			**C**			
AT	**C/G**	**G**	**G**	**C/G**	**C**	**C/G**	**C**		**C/G**	
PL	**C**	**C**	**C**	**C**	**C**		**C**	**C**	**C/G**	
PT	**C**	**C**	**C**		**G**	**C**		**C**	**C**	
RO	**C**	**C/G**	**C**	**C/G**	**C**	**C**	**C**	**C**	**C**	**C**
SI	**C**	**C/G**	**C**	**C**	**G**	**G**	**G**	**C**	**G**	**C/G**
SK	**C**	**C**	**C**	**C**	**C**		**C**	**C**	**C/G**	
FI	**C**	**C**	**C**	**G**			**G**		**G**	**C**
SE	**C/G**	**G**	**G**		**G**	**C**		**G**	**C/G**	
UK	**C/G**	**G**		**C**	**C**	**G**		**C**	**C/G**	

[42] http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9307-2015-INIT/hu/pdf

7. melléklet: Összefoglaló áttekintés a szociális védelemmel foglalkozó bizottság szerinti, „figyelemmel kísérendő szociális trendekről” és azokról a tagállamokról, amelyekben statisztikailag jelentős romlás vagy javulás történt



2012-2013	Azok a tagállamok, ahol jelentősen romlott a helyzet	Azok a tagállamok, ahol jelentősen javult a helyzet
A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya	DE, EL, MT, NL, PT, SI, SE, UK	BE, BG, CZ, FR, HR, IT, LV, LT, PL, RO, FI
A szegénységi küszöb alatt élők aránya	CY, EE, LT, LU, MT, NL, PT, SI	BE, CZ, FR, FI
A súlyos anyagi nélkülözésben élők aránya	DK, DE, EL, CY, LU, NL, PT, UK	BE, BG, EE, FR, HR, IT, LV, LT, PL, RO, FI
A kvázi aktív kereső nélküli háztartásokban élő (0-59 éves) lakosság aránya	DK, EL, ES, IT, CY, LU, NL, PT, SI, SE, UK	EE, FR, HR, LV, RO
Relatív medián szegénységi rés	EL, IT, LT, LU, MT, AT, PT, RO, SI, SK	CZ, EE, HR, CY, LV, UK
A perzisztensen szegénységi küszöb alatt élők rátája	EL, LT, AT	
Jövedelmi egyenlőtlenségek (S80/S20)	BG, DE, LT, LU, HU, MT, SI	BE, UK
A szegénység vagy társadalmi kirekesztés kockázatának kitett gyermekek	EL, LT, PT, SI, UK	BE, CZ, FR, HR, IT, LV, RO, FI
A (kvázi) aktív kereső nélküli háztartások szegénységi aránya	EE, FR, IT, CY, LU, PT	DE, FI, UK
A szegénységi küszöb alatt élő aktív keresők rátája	DE, CY, LT, LU, HU, MT, PT, SI	BE, CZ, DK, EE, EL, RO, UK
Tartós munkanélküliségi ráta	EL, ES, IT, CY, PT	EE, IE, LV, LT
Korai iskolaelhagyók	SK	BE, DK, IE, EL, ES, FR, CY, LU, PT, UK
Ifjúsági munkanélküliségi ráta (15-24)	BE, HR, CY, NL	DK, EE, IE, LV, LU
NEET-fiatalok (18-24)	BE, HR, IT, CY, NL	DE, IE, FR, LV, LU, MT
Az idősebb munkavállalók foglalkoztatási aránya (55-64)	CY	BE, BG, CZ, DE, EE, IE, FR, HR, IT, LV, LT, HU, MT, NL, AT, PL, UK
A szegénység vagy társadalmi kirekesztés kockázatának kitett idősek (65+)	EE, LV, LU, UK	BE, BG, DK, FR, IT, CY, LT, HU, MT, PL, PT, RO, SK, FI, SE
Az idősek mediánjövedelmének hányadosa		CY, HU, SK
Összesített helyettesítési arány	BG	EL, IT, LT, HU, MT, SK, UK
Orvosi ellátásra vonatkozó ki nem elégített szükséglet önbevallás alapján	EL, IT, LV	
Lakásköltség-túlterheltségi arány	CZ, EL, HR, IT, LU, NL, SI, FI, UK	BE, EE, FR, HU, RO
A háztartások rendelkezésére álló bruttó jövedelem reálváltozása	BE, CZ, DK, EL, IT, NL, AT, PT, SI, FI, UK	DE, ES, LV, LT, HU, SK

Megjegyzés: A 2012–2013 között figyelemmel kísérendő szociális trendek, amelyeket a szociális védelemmel foglalkozó bizottság fogadott el 2015. február 23-án, az akkor elérhető adatok alapján a tagállamok több mint harmadában romló tendenciát jeleznek, és az alábbi táblázatban piros háttérrel vannak kiemelve (Forrás: Szociális Európa: Cél az inkluzív növekedés. A szociális védelemmel foglalkozó bizottság éves jelentése az Európai Unióban fennálló szociális helyzetről, 2014).